

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו"ף לפניו לעזרמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת ראה תשפ"א

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewood LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיווק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

גרפיקה עיצוב ועימוד: א.י.ש. אשדוד 05276-27127

טוכה. פריק שני - ישן תחת המיטה דף כה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - שטיינזליץ" קצה

תוספות

1 **קמה** קעורה ושבלות מקיפות אותה - אף על גב דמוקי לה במסנא דעביד ליה בחרטא
2 ורפנא - לא שייך כאן לאקשויי א' וביי נמיטלט בבולה. באקשיי לעיל. דרתם
3 באילן המסנך על הארץ, שיש בו סכך חרשיי במקום לדידה. אבל הבא ליבא סכך אלא איה, ו
4 ואפילו הקוף ולבסוף פתח לא חשיב מקום לדידה. בראיתא פריק (עירובין כר.א.)

5 **שלוהו** - מעזה - והלכין דברב מעזה, כגון
6 ללמוד תורה או להקביל פניו בר הפירות שבין,
7 פטורין מן הסוכה, ואפילו בשעת חתימתו, כך פירש
8 בקונטרס. וכן משמע בגמרא. דקאמר והכי
9 לברב מעזה פטורין מן הסוכה בין ביום גבין
10 בלילה. ומשמע, אף על פי שאין חולקין אלא
11 ביום. דאי דאילו בימנא ובלילה - אפילו לברב
12 הרשות ובין פטור, בדקתי בגמרא. ברייתא. ועוד
13 עובדא דרב תסודא רובה רב הרב הונא דגו אריתא
14 הסודא. ותימנה: אם יוכלין לקיים שניהם אמאי
15 פטורין? דאטו אי שריש לו צעית בבבא ופיליין
16 בראשו מן מופטר בכך משאר מעזה? ובגו תפיין
17 המודד" (גמריים לג.ג) גבי המודד תנאה דמחזיר לו
18 אבדתו אף על פי דמתיחה ליה פטרסה דרב יוסף -
19 משום דלא שכחא. ואי כל זמן שאבידה בבידו
20 מיפטר מלמיתב ריפתא לעני - אם כן שכחא
21 היא אלא דאי לא מפטר אלא בשעה שהיא
22 עוסק בה, כגון טהילת של אבידה ושטותה לצורכה,
23 ולא כהמה שנתון לה מנותח לאל שכחא באותה
24 שעה יבא עני לשאלו ממנה וצריך לומר הדבא
25 ונמי איתריב בהו יא מונא. דאי מיתרדי בקיום מצות
26 חתוך הוו מבטלי ממנו. **ובלבבת** בדרך שט
27 לוחך - ואף על גב דהיה שני במצוה בדרך -
28 איצטריך תרי קראי. דא היה כתיב חו, כיון דחוקן
29 לאו בחדיא חביב קרא היה אמיתא לא פטר
30 הכתוב אלא טורח ועושה מעזה בידים, או מחלק
31 במצוה, אבל חתן שחוח יושב וטבל יאנו עסק
32 אלא מחשב בביעלה - לא פטר הכתוב הלכך
33 מקרא יתירא אשמעינן דפטור מקריאת שמע,
34 דטרדי במחשבת בעילה, כך פירש בקונטרס.
35 והגיא דשמעתין משמע דמובלבתך בדרך
36 מנעמך היא במצוה קא עסיק, ובשילהו פריק קמא
37 דברכת (א.א.) הרסא ולבבתך, דגרט תהב:
38 "שבתיך" - פריט לחתן, **ובלבבתך בדרך** - פריט
39 אלא דלא לפינן מהבא לפטור משאר מעזה, דשאני תפילין דאיציקר פאר. ואר החמור. ומאי
40 שנא גבי תפילין דאמרין דדוקא לחוקאל קאמר ליה ולא לשאר אבלים, ובגו תלמוד תורה
41 לחוקאל "האנק דום" - דעבדי שאר אבלים בחוקאלו ויש לומר: ומשום תורה שישיה בו
42 הכתוב מכיץ אית לו למימר משום דאבל אסור ברביי תורה, אבל בתפילין אמאי הוצרך
43 לומר לו שינח תפילין, אם לא בשביל שהייתי סבור לאוסרו.

משאל

1 אלא אם כן איתו הרה אלא כשעורב בין סאתים, כחצר המושכן, ששיעור זה נתנו הכמנים
2 לכל הדיק שאינו לדידה. ואם נדול הוא מנאן - הוי כרמליה, ואין מטלטלין בו אלא
3 בתוך ארבע אמותיו של אדם, והאי כיון דבידיה הדיק ולדידה, אפילו הוא יותר מבת
4 סאתים - לטעמא ביה. שתמשיה לאויר - אנה עשויה דירה זו אלא לעורך איר

5 שחוצה לה. ולעמוד השדה. ואנה השוכה
6 דירה לחתני הדיק גדול. שבת בתל - קוש
7 היום על האדם והוא בתל בגוה עשרה. וקבה
8 שם שבתו. והוא מארבע אמות עד בית
9 סאתים - גדול הוא מארבע אמות, אבל אית
10 יותר על בית סאתים. וכן כנגק - גומא
11 קצורה - באמצעה. ושבלות - ברהות עשרה
12 מקיפות אותה כסבי. כל גני מצינת עירוד
13 להדיק בית סאתים, ולא יותר מנאן, דלא
14 נעשית לדידה. הלכך, מהלך את כולה לחדר
15 הוצה על דא לפיכ. וכל הללה, הואלו ושבת ה
16 באידיה מבעוד יום, היה ארבע אמות של
17 מקום שבתיה, ולחכי נטק והוא מארבע אמות
18 דאי לא היה יותר מארבע אמות - מאי מהלך
19 את כולה איכא? כלא מצינת נמי ארבע אמות
20 מקום שבתה אית ליה, הדינו "שבו איש
21 תחתיו חוצה לתוך אפלים אמה. דכתיב יא"ק
22 יבא כולו משקמו" ואסוקו רבנן בעינין אלא
23 ממקום, ומקום מנייה בו, דארמיתין בעירובין
24 (א.א.) ותל מוקף מצינת הוא. דכל שבחה
25 עשרה ארמיתין דאסוק מצינת שלו, והדיק בן
26 את רשאה, ושבלות מקיפות - ואף על גב דהן
27 עומדות ברוח. דעביד ליה - למצינת השבלים
28 בהוציא והפא משבלת לשבלות. על שאנג
29 וגדול יודי סביב, ומחוקות זו את זו. **משנה**
30 שלוחי מצוה - דחלבי בדרך מעזה, כגון ללמוד
31 תורה ולהקביל פניו רב לפירות שבויים, פטורין
32 מן הסוכה - ואפילו בשעת חתימתו. **גמרא**
33 כשבת פריט לעוסק במצוה - שאני
34 דידיב בקריאת שמע. ולקמן מפרש מאי משמע.
35 **ובלבבת** בדרך פריט לחתן - ואף על גב דהוא
36 נמי במצוה טורח - איצטריכי ליה תרי קראי.
37 דאי היה כתיב חו, כיון דחוקן לאו בחדיא חביב
38 בקרא - היה אמיתא לא פטר הכתוב אלא טורח
39 ועושה מלאכת מעזה בידים, או מחלק למצוה.
40 אבל חתן שחוח יושב וטבל יאנו עסק, אלא
41 טורח במחשבת בעילה - לא פטר הכתוב.
42 השלם, טורח יתירא אשמעינן דפטור מקריאת
43 שמע, דמובלבתך בעילה. **משמע** - מרדי קראי פטר למצוה. כי דרך - הולך
44 בדרך חתונה. **וי לא עסקין בו** - וכי אנלין יכול לכלול במקרא דרך מצוה עם הרשות,
45 והוא דרך תמא חביב, ומשמע מן דרך מצוה וקאמר רחמנא ליהיב לקרות. **אם כן** -
46 דברדין מצוה נמי קאי, לכתוב "לבת בדרך". טריי - לבו טורח במחשבת בעילה.
47 ומסתמא לא פטריה טריי - משום טרדא פטריה איתו יכול לעוסק בעיניו באחו. כונס
48 **אלמנה לא מירד** - ויכול לקיים את שתיתין. **אי משום מירדא בו** - האי דפריך משמע
49 ליה וטרדתו פטרתו לפי שאני יכול לבנות את לבו, והלכך אפילו טענה סיפתו וטרוד
50 בעצרו - ליפטור **שנאמר בתן פאר** - כולקלנן, ואבל לאו רב פאר הוא. וכשמתפאר
51 מצוה בעצמו שאינו אבל. חתן מירד מירד **דמעות** - ואשמעינן קרא דלא מיהיב
52 להסיר דעתו מנחשבת מצוה ראשונה בשביל זו הבאה עליה, אלא עיסקו בראשונה ויתן
53 לבו לחות כבד ברב. **מירדא דרשות** - שאני על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של בעילה
54 ודיעה וסיכה להראות כבוד מתי - אית חייב להצטער. והעוסק במצוה דפטור מפצוה
55 **ומסתמא** - מן המירדא בדרך. **ויחיי אשויס ותי** - ויחיי אשויס ותי - ביצאת מצרים.

1 ידוע אצלנו היה - ואם תאמר: ולמאן דאמר פרק (ארבע מיתות) (סנהדרין נבא),
 2 שרשיפת ממש הוא, שנשפרו ופיקו, וכן נמי דרש בתורת הכהנים אקרא
 3 דתואכל אש אותם, אמאי נטמאו ויש לומר: דשמו שלדן היתה קיימת כאילו נשפרו על
 4 גבי קטבליה, דיבאר פרק 'המפלות' (נדה כ"ב) מת שנשפר ושולדו קיימת - טמא.

5 **שהלך** שבעי שלדן הפסח - ומכאן קשה
 6 להא אבדו ר' לוי בשלדו 'הגדוק' (ענין ס"א
 7 וטעם): שמונה פרישות נאמרו באותו יום שהוקם
 8 המשכן, ואז חזיב פרישת טמאים. ופריש הם
 9 בקונטרס 'יודי אנשים אשר היו טמאים לנפש
 10 וגו'. ואלו תלך, כדמוכח הבה שהיה בערב הפסח,
 11 המשכן הוקם באחד בניסן, ואפילו לר' עקיבא לא
 12 יתכן לפי הספרים דרסינן בפסחים בפרק 'דאשה'
 13 (גיב'א) ד' רב סבר לה כר' עקיבא. דאמר מישאל
 14 ולאצלן דהו, שחל שבעי שלדן להיות בערב
 15 הפסח. ומיהו, ואתה גריסת ליתא, אלא ר' יצחק
 16 גרס הנהא 'רובא אלרס קפיש פרישת טמאים - ויחזק
 17 ונבלה חוב תבה ודאי, לפי שהתברכו לזיוד על
 18 טומאת מקדש דקדושי. **משום** ולא מטא זמן
 19 חיובא - וכן לחקשתי מהא דדרשינן בריש
 20 'טבול ימי' (בבבא ק"א וטעם) דהולך לשחות את
 21 פסוהו טמא למת מצוה מולאחותר אפילו לאחר
 22 חצות. דמת מצוה שאני. אתה דרייק בה
 23 מצוה מייחא דקתני למת מצוה נטמאו - לא מת
 24 מצוה משהו, אלא כלומר לקרובים. כדפריש
 25 בקונטרס. ולאחר חצות הוא דאינו טמא.
 26 דקתני תהם: אמרת לא יטמא. אבל קודם חצות
 27 - טמא, כדקאמרינן תהם היום הדין שנתה
 28 אשתו בערב הפסח תגמנו אחיו הכהנים וטמאדו
 29 בעל כרתה. אבל קשה - (לרבה) דאמר תהם: אידי
 30 ואידי לאחור חצות. כאן - קודם ששחטו חורק
 31 עליה, כאן - לאחר ששחטו חורק עליה. אלמא:
 32 טמא לקרובים אפילו היכא תמא זמן חיובא זמן
 33 הפסח מאחור של אשתו חורק עליון וכן לומר
 34 דהיא נפא ליתא חצות דפטרס מקריאת טמא.
 35 דלמא שאני קריאת שמע דלית ביה כרת,
 36 כדקאמר רבא, ולא אתי מניה פסח דאיכא ברת
 37 ומטיא זמן חיובא. **אין** טמאה אלא בחופה -
 38 משמע מכאן דאם אית חתן מוחפפו אפילו כלתו
 39 עמו, והולכים לאבל בבית אחר - דאין מברכין
 40 'ששחחא בחופה' ולא ברכת תהנים. בן דאין
 41 שמחה אלא בחופה, וברכא קטא דכחכות (ו.ב.)
 42 (ושם) אמרינן נמי: מברכין ברכת תהנים בבית
 43 תהנים. משמע, דוק ראיה בנימק חופה, דהוא בית
 44 תהנים. ומיהו, אתה איה, דהוא דלמא לאפוקי
 45 מרביב יתדה קא לא, דמשאן אף בבית האירוסין
 46 מברכין אותה. ועריך לדקדק מה היא חופה: דאי
 47 בנימק שברכו תתלה ברת נישואין קרי ליה
 48 חופה - פשימי שפילו בחיוב העיר מברכין
 49 אותה. ששעתם מרובין ואין יבולין ליכנס בבית.
 50 אלא מקום עיקר שיבת חתן וכלתו קרי ליה חופה, ולא מקום העשיר לאקראי בעלמא. ושם
 51 מברכין ברכת תהנים כל שבעה.

52 **והייבין** בקריאת שמע - כדפריש בקונטרס ומצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון,
 53 ויבולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

תתן
 דאין נישואין ליתין כוונתו. **מותר** מן התפילה - דבעיא כוונה. וזמן התפילין - משום דשכחא שכרות וקולות ראש. ויחיבין בקריאת שמע - דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון,
 ויבולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

1 הדין גרסינן בברייתא בספירי: ר' עקיבא אומר מישאל ולאצלן דהו שנטמאו גנדב ואבידאו.
 2 ר' יצחק אומר: אם נושא ארזו של יוסף היו - יבולין היו ליהוה, אם תפחה אלא
 3 היו - יבולין היו ליהוה, אלא מי היו - טמאי: ממה מצוה היו שחל שבעי שלדן להיות
 4 בערב פסח. שנאמר 'ולא יכלו וגו'. ואם נושאי ארזו של יוסף או מישאל ולאצלן היו
 5 יבולין היו ליהוה - שדריב באחד בניסן הוקם
 6 המשכן, נטמא לו שחף אלמנה את תפחה שיו על
 7 טמאי מת שבתו לעשות פסחיהו כבודיהו,
 8 דיבאר בנימק טעין (ס"א) טמאי פרישת
 9 נאמרו כפי שהוקם המשכן, ופדה דאמנה אתת
 10 מתן. ובאחד בניסן הוקם המשכן והוא שמונה
 11 נטמא, כדקיימא לן (שבת פ"ב): אותו היום
 12 נשל עשר עשרות. ובו מתו נרב ואבידאו. הלכך,
 13 מראש ועד תפחה היו יבולין ליהוה. וקרא
 14 אמר 'ולא יכלו'. ונשאי ארזו של יוסף נמי,
 15 כד נבדו עליהם עשרה חרשים ויתר שלא
 16 נשאוהו משנתו בדר חורב בראש חרש שיוק,
 17 כדכתביב (שמות י"ט) 'כזה הוא בדבר סיני'
 18 ולא נטמא משם עד עשרים באייר של שנה
 19 הבאה. דכתביב 'יודי ישנה העשית בחרש השני
 20 בעשרים בחרש נעלה ונעלה מעל וגו' ויטע מרד
 21 ה'. **טמאי** מת מצוה - לאו מת מצוה דוקא
 22 קאמר, דאפילו מתתין נמי מת מצוה קרי ליה,
 23 דמצוה להתעסק בן. כגון האמורים בפרישת
 24 בתנים (ויקרא כא) שרובין טמאים בו. שחל
 25 שבעי שלדן - ואף על בן דחוד לאחורא - לא
 26 אישתרו, דקסבר אין שחטין חוריק על טמא
 27 שרץ. מכל מקום שנתעין מיניה דהוקם במצוה
 28 פטור מן המצוה, שדרי נטמאו במיתין שבעה
 29 ימים לפני הפסח, ואף על פי שנטמאו זו תנבע
 30 על יום אבילת פסחיהו. אלמא: מצוה קלה
 31 הבאה לידך אינך צריך לדורותה לפני מורה
 32 העתידה לכווא. ילא פמא זמן חיובא -
 33 שבעטמא עדיין לא תגיע זמן אבילת פסח. אבל
 34 קריאת שמע נטמא זמן חיובא בכל התופה,
 35 והוא ראוי לכך - אימא ליהיב. אבל פסח
 36 דבגרת הוא אימא לא - טמא במת כל שבעה
 37 לפני הפסח. צייבא - למיתבב 'ביום ההוא'
 38 לאשמעו זמן נטמא חן שבעה, דהוקם במצוה
 39 פטור מן המצוה. מראשי ליה תמא ליהוקאל
 40 ב'. דקאמר ליה רחמנא לרבין לוקח מנת את
 41 תמא עינין מנפנפ וגו' ואנק דור מתיב אבל
 42 לא תעשה' - לא תחבל עליה, 'פאךי חבוש
 43 על ראשך' שחל כדרך שאר אבלים. לפי שאני
 44 עשה אותך את אהבת ישראל, שכך עתידין
 45 למנת מתתין ואין איש תחבל עליהם. אלמא:
 46 אבל אסור בחפילין. והני מילי כיום ראשון -
 47 דעיקר מרד הוא יטמא. כדכתביב 'ואחריהה כיום
 48 מר'. פשימא - מאי שחל הא משאר מצוה,
 49 דאשמעו רב לעיל דאבל חיב בכל המצוות;

50 **צניא דמפילא** - שהסוכה מצוה. כגון תמא או צניה או סירדה בדברים שסיבך בהן.
 51 מכעין ליה ליתובי דעתה - חובה עליו ליישב דעתו למצוה. לפיכך - לשמות. משום
 52 ייחוד - דסתם סוכה הוא עשירי בגנותיהו, ואין דרך ביאה ויצאה שם לרבין מיהו לפני
 53 הטורה, ושמן ירד החתן לעשות צרכיו, ויתייחד אחר עם הכלה. בעל חתן - שהמקום
 54 צר ופתוח. שאן לא שלש דמות, וכוש לשחק עם כלתו. ירתי - שתי מצוה, סוכה
 55 ומצות נישואין. ובגן ששאר ערב דרגל, אבל כדרך הרגל - קיימא לן במעוד קטן (ס"ב)
 56 דאין נישואין ליתין כוונתו. **מותר** מן התפילה - דבעיא כוונה. וזמן התפילין - משום דשכחא שכרות וקולות ראש. ויחיבין בקריאת שמע - דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון,
 57 ויבולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

58 **רבי עקיבא אומר: מישאל ולאצלן היו שהיו עוסקין**
 59 **בגדב ואבידאו. רבי יצחק אומר: אם נושאי ארזו של**
 60 **יוסף היו - יבולין היו ליהוה, אם מישאל ולאצלן**
 61 **היו - יבולין היו ליהוה. אלא עוסקין במת מצוה היו,**
 62 **שחל שבעי שלדן להיות בערב פסח. שנאמר: 'ולא**
 63 **יעלו לעשות הפסח ביום ההוא', כיום ההוא אין יבולין**
 64 **לעשות, הא למחר - יבולין לעשות. צריבא, דאי**
 65 **אשמעו זמן התם - משום דלא מטא זמן חיובא דפסח,**
 66 **אבל תמא דמטא זמן קריאת שמע - אימא, אבל תמא**
 67 **ואי אשמעו זמן התם - משום דליכא פרת, אבל תמא**
 68 **דאיכא פרת - אימא לא, צריבא. גופא, אמר רבי אבהו**
 69 **בר יבדא אמר רבי: אבל חיוב בכל מצות האמורות**
 70 **בפירוש, חוץ מהפילין, שהיו נאמר בהן פאר. מראשי**
 71 **ליה רחמנא ליהוקאל 'פאךי חבוש עליך' וגו' - את**
 72 **הוא דמיתוביבת, אבל פילי עלמא - פטרי. והני מילי**
 73 **ביום ראשון דכתביב: 'ואחריהה כיום מר', ואמר רבי**
 74 **אבא בר יבדא אמר רבי: אבל חיוב בפסחה פשימא;**
 75 **מרה דתימא: הואיל ואמר רבי אבא בר יבדא אמר רבי:**
 76 **מצטער פטור מן הסוכה - האי נמי מצטער הוא,**
 77 **כמשמע לן: הני מילי - צערא דמפילא, אבל תמא -**
 78 **איהו הוא דאי מצטער פשימה, ואמר רבי ליתובי**
 79 **דעמיה. ואמר רבי אבא בר יבדא אמר רבי: חתן**
 80 **ולישביו וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל**
 81 **שבעה, מאי טעמא? משום דבעו למחרי - ולכלו**
 82 **בפסחה, ולחודו בפסחה! אין שמחה אלא בחופה.**
 83 **ולכלו בפסחה, ולחודו בחופה! אין שמחה אלא במקום**
 84 **סעודה. ולעברו חופה בפסחה! אפני אמר: משום**
 85 **ייחוד. ורבא אמר: משום צער חתן, מאי בנייניה? איכא**
 86 **בנייניה: דשכיבו איניש דנפקי ועילוי להתם. למאן**
 87 **דאמר משום ייחוד - ליכא, למאן דאמר משום צער**
 88 **חתן - איכא. אמר רבי יודא: אגא אבלי בפסחה חודי**
 89 **בחופה, וכל שפן חודי ליכא, דקא עבדינא תרתיה. תנו**
 90 **רבנן: חתן ולישביו וכל בני חופה פטורין מן**
 91 **התפילה ומן התפילין, וחיבין בקריאת שמע,**
 92 **משום**

צניא דמפילא - שהסוכה מצוה. כגון תמא או צניה או סירדה בדברים שסיבך בהן.
 מכעין ליה ליתובי דעתה - חובה עליו ליישב דעתו למצוה. לפיכך - לשמות. משום
 ייחוד - דסתם סוכה הוא עשירי בגנותיהו, ואין דרך ביאה ויצאה שם לרבין מיהו לפני
 הטורה, ושמן ירד החתן לעשות צרכיו, ויתייחד אחר עם הכלה. בעל חתן - שהמקום
 צר ופתוח. שאן לא שלש דמות, וכוש לשחק עם כלתו. ירתי - שתי מצוה, סוכה
 ומצות נישואין. ובגן ששאר ערב דרגל, אבל כדרך הרגל - קיימא לן במעוד קטן (ס"ב)
 דאין נישואין ליתין כוונתו. **מותר** מן התפילה - דבעיא כוונה. וזמן התפילין - משום דשכחא שכרות וקולות ראש. ויחיבין בקריאת שמע - דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון,
 ויבולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

משום

סוכה, פרק שני - ישן תחת המיטה דף בו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" קצט

תוספת
תורת

1 **התן** פסור מקריאת שמע - טרדיר. ושאר בני חופה חיביין, לית להו תניא העסק
2 במנחה פסור מן המנחה, בדפריש בקונטרס. וקסאי דאי לית ליה - כח פ' יתיחב חתן
3 בסוכה - משמע דבחון פוסר יותר ממא קמא לכך נראה דקסבר חתן אי יכול לבחון דעתו
4 כלה, אפילו בפסוק ראשון, אבל שאר בני חופה - וכולין לבחון, ואוקריאת שמע לחתיה קאי,
5 ובכולהו אחרניי מודי לתנא קמא.

6 **ומכל** מנחת האמורות בתורה - מאי
7 דאינטרין למחשב הני - אנב
8 דחישינו בברייתא אמייא.

9 **הולכי** דרכים ביום - כל זה נפקא מתחשב -
10 כעין תורה, שכשם שאדם בביתו אינו
11 נמנע מלצאת לדרך, וכן נמנע דפטרו לעיל מן
12 הסוכה - היינו מחשבת - כעין תורה, דאין
13 אדם רב מנפוק ממעטער.

14 **והייבין** מילה - כשאדם לן בלילה ביישוב
15 **פרצה** קוראה רגב - כל משום
16 דלית ליה דרשה דרשב"א דנבב - כעין תורה,
17 דברייתא היא לקמן בפירוש (חב"ב).

18 **ואפילו** חש בעינו - אף על פי שאין בו סכנת
19 עין, דסבת אבר כסבת נפשות -
20 אפילו לחלל עליו את השבת, כדמוכח פרק י"א
21 מעמידין (עבודה זרה כ"א), גבי עין שמרדה.

22 **משום** כך - ואף על פי שהצנע קמא (א"א)
23 דרש רבה בר רב אשי מותר לישן
24 בבית חתנים אף על פי שיש להן, ואף על פי
25 שנבחה עשרה - איז הלכה (כבר) בדפרושי

26 שם. **רתוי** (או) הלח - פירש בקונטרס: שתיים
27 או שלש פעמים יתן לחות, פי' "מחשיריל בלעז".
28 ויש ספרים שכתבו בהן: תרתי תלת ביעי, והכל
29 אחד, כדמוכח לקמן גבי לימא תרתי תיובתיה דרב
30 יוסף אבבי, דשיעור בית הבליעה כביצה. ולכופף
31 מטיק: בדטעם עורבא מורבגן אויל לבלע, שיה
32 מלא פיו הידיני כביצה, תשיעור זה הדקא בפת,
33 דפירי לאו ביה סוכה, כדמוכח קרב בתרא דימא
34 (עמ"כ ע"ש), דקבע דהידה כדאמלת עריא דפת.

35 **אבל** שנית קבע אל - הוא דאמרינן פרק "במה
36 טומנין" (שבת ט"א), אמר ר' תפילין צויכין
37 נוף נקי כאלשע בעל כנפים, ומשום אביי: שלא
38 יפוח בהן, ורבא אבא: שילע יתן בהן, לאו תשרי
39 אביי לישן, הוא אסר אביי גופה הבא, אלא
40 קסבר: אף על פי שאינו חודר בשינה כאלשע -
41 מנחין, כפי הדינה שלא יפוח. ושינה גופה אעה
42 אלא נורה שמא יפוח.

43 **הישן** בתפילין - מותר להשן ממנע דרבי
44 עקב שרי אפילו שנית קבע, דלא לאו הכי
45 מבנאי פלגיו: ויש זומרי: ובכולהו מודו בשנית
46 קבע דאסי, ופלגיו במילתיה דרבי נתן דבסמך,
47 דשרי לישן בתפילין ביום, שאין דרבו לישן עתה
48 קבע, ובליה חולין אפילו לישנת עריא, דלמא
49 ממליך וישן שנית קבע, ו'ו עקב לא חישי דלמא
50 נמלקי.

נשל

1 **משום** ר' שאיל אחר חתן פסור - מקריאת שמע, טרדיר, ושאר בני חופה חיביין, ולית
2 להו תניא תחת המיטה פסור מן המנחה, תרייתן - הלוקחין מתן כדי למכור
3 ולהמציאן לעירך להם, מוכרי תבלת - לציצית, חולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה
4 ביום - דרתיבי "בסוכות תשבו" - כעין שישבת ביתו, כשם כל השנה אינו נמנע מלכת
5 בדרך בסוכה - כן כל ימות החג שאינו יושב
6 טוב אל יצריחי העוסק במנחה חולכי לים
7 מצוה פטורין ביום ובלילה - אף על פי שאין
8 הלכותין אלא ביום, ומשום טרדיריה ודואגים
9 במנחת המנחה ובמקושה - פטורין מן
10 המנחה, שלוחי מצוה אגן - שבאנו לשמוע
11 הדרשה, ולהקביל פני ריש גלותא, ארקאת =
12 על שפת תורה, שומרי גנות ופירשין - אין חזק
13 משם, כעין תורה - כדרך שהוא רב כל השנה
14 בביתו, חוקקתה תורה להנחיה דירתו ולדור כאן
15 בסוכה עם מתווחו וכלי משמשיו ומעמיתו, ח
16 אינו יכול להמנע מלשון, ומשני הטרות, פיצה
17 קוראה לגב - משל הדיות הוא, ואף כאן, הנב
18 רואה אותו וישב בסוכה בלילה - הואו נבנס
19 ונבנס הפירות לרוח ארתה, כריא דפירי - כר
20 של פירות, שהוא תמיד לפניו וכולו לשמוע,
21 ואין כאן פרצה קוראה לגב, כפי וסי' כריבי =
22 יסי' הלכא, חתף שבדורו, והוא ר' יוסי בן
23 הגלתיא, הנבנס כביליתא - ואף על פי שיש להן
24 גג ונבחה עשרה, דהיו באילו חזק לסוכה, משום
25 בקי = פעניגלש, סימא דתרשמתא = קרקע
26 לבנה שהיו טוחין בה קרקעת הסוכה, מצעצעי -
27 שהיה שולב מצערתה, תרתי או תלת - תשמיש או
28 שולב פעמים יתן לחות פיו, **מורשיליש,
29 בדטעם רי ב' ו' ועיל לבלח - בבוקר,
30 כשהולכין בירב תחת המדרש, ודואג נמא ימשבו
31 המעשיות, וטועם מלא פיו ושוחת, ירדם -
32 שמת החטופה שניה, וישן קבע, אבל לא שנית
33 קבע - שמא יפוח בהן, שומר שניתו לאחר -
34 אמור לחברו: אבא ארדם - העיריני, קריבין קראב
35 צריך - שמא אף הוא ישכב וישן, בין כרבי -
36 הדואי לא ירדם, רבא אבא - לשמנא ירדם לא
37 ישיענו, הלכך, בתפילין שרי, וסוכה היינו
38 תשומע דאסור שנית עריא - לפי שאין אנו
39 לשינה, ואין בה חילוק בין קבע לעריא לענין
40 סוכה, שאין אנו קובע עמדו לשינה, שפעמים
41 שאינו אלא מנבנס בעצמו דרך - הלכך זו
42 היא שניתה, וגי תפילין דטעמא שמא יפוח
43 בהן, ולאו הפסח אסור שנית - בניים פורתא
44 אלא ירדו וישנו, תניבין חול בידה - לא
45 קבע ולא עריא, שפלא ופלא מידה, דמתי ברבישה
46 עריא מותר, וקבע אסור, שמא יפוח, דפרים
47 מוריא עלייתו - ונחמם אצל מראשותיו, בן
48 קבע בין עריא, דלא נטען תורה מללאבי הטרות.
49 וראה קרי - צריך להקטיל מראשו בעד הקרי
50 עליו.

1 **משום** רבי שילאי אמר: **חזן פטור, והשוכבין זבל**
2 **בני החופה חיביין, תניא, אמר רבי תנאי בן עקיבא:**
3 **מתוך ספרים תפילין וכוזות, הן ותרייתן ותרי**
4 **תרייהן, וכל העוסקין במלאכת שמים, לאמיו מוכרי**
5 **תבלת - פטורין מקריאת שמע, וזמן התפילה, וזמן**
6 **התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי**
7 **רבי יוסי הגלילי. שהיה רבי יוסי הגלילי אומר: העוסק**
8 **במנחה פטור מן המנחה, תנו רבנן: הולכי דרכים**
9 **ביום - פטורין מן הסוכה ביום, והייבין בלילה, וזמן**
10 **דרכים בלילה - פטורין מן הסוכה בלילה, והייבין**
11 **ביום. הולכי דרכים ביום ובלילה - פטורין מן הסוכה**
12 **בין ביום ובין בלילה. הולכין לדבר מצוה - פטורין**
13 **בין ביום ובין בלילה, פי הא דרב חסדא ורבה בר רב**
14 **הונא, פי הווי עיילי בשפתא דהגלא לבי ריש גלותא**
15 **הווי גגו ארקתא דסודרא. אמרי: אגן שלוחי מצוה**
16 **אגן, ופטורין, תנו רבנן: שומרי העיר ביום - פטורין**
17 **מן הסוכה ביום, והייבין בלילה, שומרי העיר בלילה**
18 **פטורין מן הסוכה בלילה, והייבין ביום. שומרי**
19 **העיר בין ביום ובין בלילה - פטורים מן הסוכה בין**
20 **ביום ובין בלילה, שומרי גנות ופרדסים - פטורין בין**
21 **ביום ובין בלילה, ולעבדי סוכה תתם יליתבו! אביי**
22 **אמר: "משב" בענין תרדור, רבא אמר: פרצה קוראה**
23 **לגב. מאי בעייהו? איבא בעייהו דקא מנטר פריא**
24 **דפרי, "חולים ומשמשיהם". תנו רבנן: חולה שאמרו**
25 **לא חולה שיש בו סכנה, אלא אפילו חולה שאין**
26 **בו סכנה, אפילו חש בעינו, ואפילו חש בראשו.**
27 **אמר רבן שמעון בן גמליאל: פעם אחת חשתי בעיני**
28 **בקרסי, ותמיר רבי יוסי כריבי לישן אני ומשמשו חזן**
29 **לסוכה, רב שרא לרב אחא ברדילא למנא בקיבלתא**
30 **בפסוה משום בקי, רבא שרא ליה לרבי אחא בר**
31 **אדא למנא בר ממטללתא משום סודרא דרגישתא.**
32 **רבא למעמיה דאמר רבא: מוצטער פטור מן הסוכה,**
33 **וחא אגן תני, חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה.**
34 **חולה - אגן, מוצטער - לא! אמרי: חולה - הוא**
35 **ומשמשיו פטורים, מוצטער - הוא פטור, משמשיו לא**
36 **אוכלים אכילת עריא חזן לסוכה". וכמה אכילת**
37 **עריא? אמר רב יוסף: תרתי או תלת ביעי. אמר ליה**

38 **אביי: והא ומינו פסיאן סגו ליה לאיניש בהכי, והוה ליה סעודת קבע! אלא אמר אביי: פרטעמיס ב' פי רב ועייל לבלח. תנו רבנן:**
39 **אוכלין אכילת עריא חזן לסוכה, לואין ישנים שנית עריא חזן לסוכה, מאי טעמא? אמר רב אשי: גזרה שפאן ירדם. אמר ליה**
40 **אביי: אלא הא דתניא: ישן אדם שנית עריא בתפילין, אבל לא שנית קבע, לחוש שפאן ירדם! אמר רב יוסף בריה דרב עילאי:**
41 **במאסר שניתו לאחרים. מתקוף ליה רב משרשיא: ערבך ערבא צרוד! אלא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: במניח ראשו**
42 **בין כרפיו עסקינו, רבא אמר: אין קבע לשינה. תני חדא: ישן אדם בתפילין שנית עריא אבל לא שנית קבע, ותניא אידך: בין**
43 **קבע בין עריא, ותניא אידך: לא קבע ולא עריא! לא קשא: הא - דנקט להו בדיה, הא - דמנחי ברישיה, הא - דפרים סודרא**
44 **עליה. וכמה שנית עריא? תני רבי בר יוחנאל: כתי הילוך מאה אמה, תניא גמי הכי: הלשן בתפילין וראה קרי - אורה בציצית**
אוצי

סוכה פרק שני - הישן תחת המיטה דף בו עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" תוספות

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58

1 נמלו - כמפ' - פירש בקונטרס: משום נקיות. וכתבם פירש שן, דר' צדוק כהן הוה, כדמוכח
2 פרק ימי שנתו' (ברכות ט"ב). וכן פסול' והמוקדשין' (בבב"ר ל"א). והיה
3 אוכל על שדרת תרומה. ויריד שניות' חן ופסולת את התרומה. שוה היא אמת' משמנה עשר
4 דבר' דבפרק קמא דשבת (ד"א, ד"א). אפילו פרוטו מוכרזה מקבל טומאה, כדמוכח פרק שני
5 דתמכת שדרתו (אשכנז א'). דתנן: אין לו כביצה -

1 **וְאִינוּ אוֹחוּ בַּקִּצְיָהּ, דְּבָרֵי רַבִּי יַעֲקֹב, וְהַכְּמֵיז אֹמְרִים:**
2 **יֵשׁן אֶדְמָם בְּתַפְּלִין שֵׁנִית עֲרֵא, אֲבָל לֹא שֵׁנִית**
3 **קָבַע, וְכַמְּה שֵׁנִית עֲרֵא - כְּדִי הַלּוּךְ מֵאָה אָמָה.**
4 **אָמַר רַב: אֲסוּר לְאֶדְמָם לֵישׁן בַּיּוֹם וְיִתְרֵי מִשְׁנֵית**
5 **הַפּוֹסֵם, וְכַמְּה שֵׁנִית הַפּוֹסֵם - שִׁיתִּין נִשְׁמִי. אָמַר אֲבִיו:**
6 **שֵׁנִיתָ דְּמַר פְּרֻדָּה, וְיִתְרֵי פְּרֻדָּה, וְיִתְרֵי פְּרֻדָּה,**
7 **וְיִתְרֵי פְּרֻדָּסָא, וְדַסְסוּפָא שִׁיתִּין נִשְׁמִי. אֲבִי הוּהוּ**
8 **גַּיִם בְּרַמְדֵּי לְמַפְרִיחָא לְבִי כּוּבֵי, קָרִי עֲלֵיהּ רַב.**
9 **יֹסֵפִי: "עַד מָתִי יִעָצֵל תִּשְׁכַּב מִתִּי תְּקוּם מִשְׁנִיחָךְ."**
10 **תְּנֵי גַּיִם הַתְּכֵסִים לֵישׁן בַּיּוֹם, רָצָה - רָצָה, חָלִין, רָצָה -**
11 **מִצִּית. בְּלִילָה - חָלִין וְאִינוּ מִצִּית, רָצָה רַבִּי יִתְנֵי, רַבִּי**
12 **יֹסִי אֹמְרִי: הַלְלִים לְעוֹלָם חוֹלְצִין וְאִינוּ מִצִּית, מִפְּנֵי**
13 **שְׁרָגִילִין בְּטוּמְאָה. לִימָא קִסְבַּר רַבִּי יֹסִי בַּעַל קָרִי**
14 **אֲסוּר הַלְנִיחַ תַּפְּלִין? אָמַר אֲבִיו: בְּיָלִים וְנִשְׁחִיתִין**
15 **עֲמִין עֲסָקִין, שְׁמָא יְבוֹאֵוּ לִי הַרְגֵל דְּבָהּ. תְּנֵי**
16 **רַגְנִין: שְׁכַח וְשִׁמְשׁ מִטְּוֵהוּ בְּתַפְּלִין - אִינוּ אוֹחוּ לֹא**
17 **בְּרַוְעָה וְלֹא בַּקִּצְיָהּ, עַד שִׁשּׁוּל דְּרִיו וְיֹמְלָם, מִפְּנֵי**
18 **שְׁהִידִים עֲסָקִינָהּ. מִשְׁנֵה מַעֲשֵׂה וְהִבְיָאוּ לוֹ**
19 **לְרַבִּין יִוְהָנָן בֶּן זְבַאי לְמַעוֹם אֶת הַתְּכַשְׁלִי, וְלְרַבִּין**
20 **גְּמִילָאֵל שֵׁינֵי כּוּחֹבֹת וְדִלֵי שֵׁל מִיּוֹם, וְאִמְרוּ: הַלְלִים**
21 **לְסוּפָה, וְלִשְׁנֵיתֵי לוֹ לְרַבִּי צְדוֹק אוֹכֵל פְּחוֹת מִבְּכִיזָה,**
22 **נְמֵלוּ בְּכַמְּה וְאֲכָלוּ חִיזִין לְסוּפָה, וְלֹא בִירַד אֲתַרְיו.**
23 **גְּמָרָא מַעֲשֵׂה לְסַתְרוּ? הַסְּוִיר מִחִסְרָא וְהִכִּי קִתְּיָו:**

24 **אִם כָּא הַלְחָמִיר עַל עֲצוּמוֹ - מְחִמְרִי, וְלִית בֵּיהּ מִשְׁוֵם יִתְרָא. וּמַעֲשֵׂה נְמוֹ, וְהִבְיָאוּ לוֹ**
25 **לְרַבִּין יִוְהָנָן בֶּן זְבַאי לְמַעוֹם אֶת הַתְּכַשְׁלִי, וְלְרַבִּין גְּמִילָאֵל שֵׁינֵי כּוּחֹבֹת וְדִלֵי שֵׁל מִיּוֹם,**
וְאִמְרוּ:

1 ולא יאחו בקציצה - חן תפלין עצמן, דפוס מושבן וירוען. ודמה לו במבט גיטין
2 ב'תניוקין' (מנא). ארבעים סאה קוציז אפילו. לישן ביום - מפני ביטול תורה. וכו'.
3 רבה בר רבנא. כרב - דמנעו למד מרת שניהו, שהיה ישר ביום כשיעור זה. ודד כרבי
4 ורב - לדמה מרבינו הקדוש, שגדל אצלו ורבי ברוך - כך אצל רבנא. שוה היתה
5 היתה גיטין - דהיינו מלך ישראל. שיתן נשפא = אלציש'
6 חזתו נים - ביום. כמיעל פסוקיביתא לבי כובי
7 ודמפרש במקום אחר דהוה שריא פסיס. והנכנס
8 לישן - שאין כוונתו אלא לישן, ואינו מוהדר
9 לדבר אחר. רצת חולין - רצת חולין - רצת גמיה -
10 לפי שביום אין דרבו לשמש עם אשתו, ולא
11 לישן קבע. בלילת חולין - אפילו לשנית ערוא,
12 ולמנו ממלך חשן קבע. הירדים - בחורום.
13 לעולם חולין - ואפילו ביום. שרגילין במבוימה
14 קא סלקא דתקן, שגמא דראו קרי, שהרודד
15 מן בחור. לימא קא סבר רבי יוסי ב' - ומביעי
16 לן למעברת כוונתיה. שהלכה מכוונת כרוב
17 מקומות. דקיימא לן: ניקוחו עמו (גיטין טו.ב).
18 שדא נפא וכו' - והא דראי אסור בלחולין, להנע
19 בהו קלות ראש. עסקיניה חן - ושגמא נגעו
20 במשקם הטיפות. משננה - אכל פחות מבכיה
21 - מאכל פחות מבכיה. נשלו כמפסא - לא נטל
22 ידא, אלא כך במפה דריו משום קושי. קסביה
23 פחות מבכיה לא בעי נשילת ידא, ולא בעי
24 כהו בעי ברבא המון לאחוריו. דרדיש בר'
25 יהודה (ברכות מט.א). 'זבילת ושבעת וברכת'
26 - אכילה שיש בה שביעה, והיינו כביצה. אבל
27 לפני - בכל דהו בעי ברבא שריא נגתה, ואסור
28 הלינות מן העולם הזה בלא ברבא. גמרא
29 מעשה לסתור - וכי דרך המדרים להביא את
30 הברייתות. הסתור את רבי ירמיהו. דקתני
31 ורשא אובלן וחסותין - רשא חזן לירמיהו. ומבאי
32 משעה ולטעמיה תבטיל צריך כוזה.
הכי

אם פא להחמיר על עצמו - מחמיר, ולית ביה משום יתרא. ומעשה נמו, והביאו לו
לרבן יוחנן בן זבאי למעום את התכשיל, ורבן גמילאל שני כוחות ודילי של מיום,
ואמרו:

סוכה. פרק שני – ישן תחת המיטה דף כז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"

תוספות

1 ואמרו: העלים לטובה – בפרק בתרא דיומא (עטב), מיייתי מותני דרבא כדי לישנא – לא
 2 מפני שלמה בן אלא שרע להחמיר על עמנו, ובשנתנו לו' דרוז בן – היינו
 3 משום דמרחצין מתניחין הכי, מיייתי לה תלמודו כאילו משנתנו שניה כך.
 4 הא כביעה בעי נטילת ידים לאבילה – ולא משתרי במפה, הישטיין דלמא נמי, בחסיק

1 רבי גרסינן: נטילת תיובתיה דרב יוסף – דאמר לעיל: תרתי תלת, ואבי' – דאמר
 2 כדעשרה בר יב, ר' דהיינו כביעה, דכביעה אובל הנאכל בבליעה אתה הוא, כדאמרין
 3 בפ' בתרא דיומא (פא), נמל האובל אשר יאכל, הא כביעה בעי נטילת ידים ותרבה –
 4 אבל סוכה אפילו כביעה נמי לא. **משנה** איבער עשרה מקורות – ובגמרא מפרש
 5 טעמא, אין לדבר קצבה – אם ארבע לא להתענות

1 **ואמרו: העלים לסוכה, ובשנתנו לו' לרבי צדוק אובל**
 2 **פחות מכפיביעה – נמלו בפמה, ואכלו חוץ לסוכה, ולא**
 3 **ברך אתריו, הא כפיביעה – בעי סוכה, לימא תיורי**
 4 **תיובתיה דרב יוסף ואבינו! דילמא: פחות מכפיביעה**
 5 **- נמילה וברכה לא בעי, הא כפיביעה – בעי נמילה**
 6 **וברכה. משנה רבי אליעזר אומר: ארבע עשרה**
 7 **סעודות תיבי אדם לאכול בפסוקה, אחת ביום ואחת**
 8 **בלילה. וחקמינו אומרים: אין לרברך קצבה, חוץ מלילה:**
 9 **יום טוב וארבעה עשר של חג בלבד. ועוד אמר רבי אליעזר:**
 10 **מי שלא אכל [לילה] יום טוב הארשון שלו, ישלים לילה**
 11 **יום טוב הארשון של חג. וחקמינו אומרים: אין לרברך**
 12 **משלומין, ועל זה נאמר: 'מעשות לא יוכל לתקון**
 13 **החסרון לא יוכל להמנות'.** גמרא מאי מעמא דרבי
 14 **אליעזר? 'תשבו' קעין תדורו, מה דירה – אחת**
 15 **ביום ואחת בלילה, אף סוכה – אחת ביום ואחת**
 16 **בלילה. ורבנן: בפדירה, מה דירה – אי בעי אביל**
 17 **אי בעי לא אביל, אף סוכה נמי – אי בעי אביל**
 18 **אי בעי לא אביל, אי הכי, אפילו לילה יום טוב**
 19 **ראשון נמי! אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן**
 20 **יהודה: 'אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון, חובה,**
 21 **עשה' בתה המצות, מה ליהלן – לילה הראשון חובה,**
 22 **מפאן ואילך רשות, אף פאן – לילה הראשון חובה,**
 23 **מפאן ואילך רשות. והתם מילין? אמר ר' קרא: 'בערב**
 24 **תאכלו מצות' – הפתוב קענו חובה. 'ועוד אמר**
 25 **רבי אליעזר. 'והא אמר רבי אליעזר: ארבע עשרה**
 26 **סעודות תיבי אדם לאכול בפסוקה, אחת ביום ואחת**
 27 **בלילה! אמר בריא אמר רבי אמי: חור בו רבי**
 28 **אליעזר. משלים כמאי? אילימא בריפתא – סעודה**
 29 **דיומיה קא אביל! אלא, מאי ישלים – ישלים כמיני**
 30 **תרמיא: תניא נמי הכי: אם השלים כמיני תרמיא**
 31 **ויהא – שאני, אפילו ממשוץ של ארביס. ואלא תרמיא**
 32 **איליזרי, פגון אפי, שאני רגיל לאכול אלא סעודה**
 33 **אחת ביום, מהו שאביל סעודה אחת ואפטר? אמר**
 34 **לא: בכל יום יום אחת ממשיך פמה פרפראות לכבוד**
 35 **עמך, ועכשיו אי אתה ממשיך פרפרת אחת לכבוד**
 36 **קונך? ועוד שאלי: פגון אני שיש לי שתי נשים**
 37 **אחת במפריא ואחת בצפורי, ויש לי שתי סוכות**

1 **אין אנו זקוקין לו, אלא אם ארבע – לא יאכל**
 2 **חוץ לסוכה. חוץ מלילה יום טוב הארשון –**
 3 **שאנו רשאי להתענות, כדילוף בגמרא. ישלים**
 4 **– יסדרתו זאת ביום טוב האחרון כמשמעי**
 5 **עצרה, ואף על פי שאינו בסוכה. ובגמרא פרך**
 6 **עלה. גמרא מפאן ואילך רשות – דהכי**
 7 **ליפנין לא בפרק בתרא דפסחים (קא), 'שת**
 8 **ימים תאכל אפילו ביום השביעי עצרת' מה**
 9 **שביעי רשות – אף ששה רשות. לפי שהשביעי**
 10 **בלילי 'שבעת ימים תאכל מצות' ויצא נמי**
 11 **הלכה, למען שאבולת מצות האומר בו יוני**
 12 **חובה – אלא אם באת לאבול – תהא אבילך**
 13 **מצה ולא חוץ, ואזי למען על עצמו יצא, אלא**
 14 **למען על הכלל בלוי יצא. והתם נופי מנין –**
 15 **דלילה הראשון מיהא חובה. ואמר ר' אליעזר:**
 16 **איבער עשרה מקורות חייב אדם לאבול בסוכה**
 17 **– ותיבן דרביס אחת לא בסוכה יתיב, ואם שיש**
 18 **בה שלש מצות עובר על כל תוסף – שאי**
 19 **השלמה הסוכה איכא אמר בריא – שם**
 20 **הכס. חור בו ר' אליעזר – אצל חכמינו, למר**
 21 **שאין לדבר קצבה, והא רצה להתענות –**
 22 **יתענה, חוץ מלילה יום טוב הראשון, וכתב מיהא**
 23 **פליגי עליהו, דקסבר: יש לה תשלומין, כמו שיש**
 24 **תשלומין לקרבנות יום ארשון אף ביום טוב**
 25 **האחרון. אילימא בריפתא – כלומר: האומר**
 26 **סיעדות יום טוב האחרון שהוא סיער ביהם**
 27 **ולפתן וזכרי הסעודה תהא תשלומין לראשון,**
 28 **סעודתא דיומיה אביל – ומאי חייב יש כאן**
 29 **שתהא שלם סעודה הארשונה הלא דרבו למעד**
 30 **דיום. כמיני תרימא – לאודי שסילק יביאו**
 31 **פרפראות ומעריסין לפי, מה פירות וכוסנין**
 32 **וקפלוטות מבושלות. תרימא – פירימא.**
 33 **תניא נמי: אפילו ממשוץ של סעודה לאשלומו,**
 34 **ואף על פי שאינו חור וקובע עמנו לאבול שתי**
 35 **סעודות של לחם ושרי. אם השלים בו – וכל**
 36 **שכן אם קבע סעודה שניה בלחם ובשר**
 37 **אפטרופוס של ארביס – ממונה על שלו רוב**
 38 **ביתו, שקורין 'קליק', מהו שאביל סעודה**
 39 **אחת ביום – בסוכה ואפטר. פרפראות – מיני**
 40 **מעריסין ופרפרות אחת בני מעיים ליהויה לב**
 41 **משוך אודי הפת ראביל. מהו שאנא סוכה**
 42 **למיכה – לאבול ליה חיים בול ולמחו בו**
 43 **בשל מצותה לא ראשונה – אפילו ימים שבתה**
 44 **עליו כבר אבידן למפרע, ואינו מצה, כדילוף**
 45 **לקמן שצריך לישב כל שבעה בסוכה אחת.**
 46 **אין**

1 דבעי כותב דיתן לטעודה יום טוב האחרון של חג כמו גבי מצה, והכא אמרינן ישלשין כמיני תרימא: ועוד מעוברא דאפטרופוס על ארביס משמע דלא פטר ר' אליעזר בסעודה אחת, לכך
 2 נראה לפרש: חור בו ר' אליעזר ממה שזרע מניחין סוכה, ולעולם ארבע עשרה סעודות בעי, וכיודשעמי משני: אמר ר' אחא בריא לרבי לר' אבהו בריה דרבא, אמר ר' אבהו
 3 בל – משלים כמיני בל סוכה. **משנה** תרימא – פירש כקונטרס, מהו פירות וכוסנין וקפלוטות מבושלות, ואי אפשר לומר כך, דהא רבא מניח פטר שמיני דיומא (עטב, ושם) דפירא לא
 4 בעי סוכה, והיא חובה, ואי מלקא תרין פירות ביום טוב – ישלשין בפירותיהו דרדי: באררא ללא כסודי פירות, ואביעתא אמאי: מיני תרימא נמי פירי ניטו, ונראה דממא מבעי דאי פירי
 5 לא בעי סוכה – אין השלמה מועלת בפירות, ומיני תרימא דהו כגון בשר ודגים ושאר דברים שמלפנין בהן את הפה. ואין ללמוד שבאין שיעורלו מיני תרימא להשלים שלם סעודתה של
 6 שבת – דשאני תהם, ודילפינן (שבת ק"ז) מדכתוב לתלא 'דיום' בני גמ, שדאי במקום פה, ואפילו באגו להשוותם – לא נפק בפירות, כדפירשי דלא מהני גבי סוכה.

1 **אחת במפריא ואחת בצפורי, מהו שאנא סוכה לסוכה ואפטר? אמר לו: לא, שאני**
 2 **אומר: כל תיזאן מסוכה לסוכה בכל מצותה של ראשונה. תניא, רבי אליעזר אומר:**
 3 **דבעי כותב דיתן לטעודה יום טוב האחרון של חג כמו גבי מצה, והכא אמרינן ישלשין כמיני תרימא: ועוד מעוברא דאפטרופוס על ארביס משמע דלא פטר ר' אליעזר בסעודה אחת, לכך**
 4 **נראה לפרש: חור בו ר' אליעזר ממה שזרע מניחין סוכה, ולעולם ארבע עשרה סעודות בעי, וכיודשעמי משני: אמר ר' אחא בריא לרבי לר' אבהו בריה דרבא, אמר ר' אבהו**
 5 **בל – משלים כמיני בל סוכה. משנה** תרימא – פירש כקונטרס, מהו פירות וכוסנין וקפלוטות מבושלות, ואי אפשר לומר כך, דהא רבא מניח פטר שמיני דיומא (עטב, ושם) דפירא לא
 6 **בעי סוכה, והיא חובה, ואי מלקא תרין פירות ביום טוב – ישלשין בפירותיהו דרדי: באררא ללא כסודי פירות, ואביעתא אמאי: מיני תרימא נמי פירי ניטו, ונראה דממא מבעי דאי פירי**
 7 **לא בעי סוכה – אין השלמה מועלת בפירות, ומיני תרימא דהו כגון בשר ודגים ושאר דברים שמלפנין בהן את הפה. ואין ללמוד שבאין שיעורלו מיני תרימא להשלים שלם סעודתה של**
 8 **שבת – דשאני תהם, ודילפינן (שבת ק"ז) מדכתוב לתלא 'דיום' בני גמ, שדאי במקום פה, ואפילו באגו להשוותם – לא נפק בפירות, כדפירשי דלא מהני גבי סוכה.**

סוכה - פרק שני - הישן תחת המיטה דף כז עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזון)" תוספות

1 מולו ידמא כיון דנפלה ארתייהו היא - יש פירוש שכתוב בהך דף כיון (ברבידור)
2 קעביר אידך היא - משמע לפי שבונה אותה באותן עצים. כל האורח בישראל ישבו
3 בסוכות - משמע: סוכה אחת לכל ישראל, שישבו בה זה אחר זה, ואי אפשר שתהא של
4 כולם, ולא מה שיה פרוטה לכל אחד אלא על ידי שאלה, כפי פירוש בקונטרס. ועל חכם דאם
5 דכיין דבתכ 'מך' - למעטעט דהשופות משמע.

1 או יוצאין מסוכה לסוכה - לאכול בו ולשנון בו, או היום בו ומחר בו. ואין עושה סוכה
2 בחולו של מועד - מי שלא ישב בסוכה יום ביום דראשון, קשה עשה לישב תל של שבועת
3 הדינים - שבועת מינה דאין עשין סוכה בחולו של מועד, דמינה לשבעה. ושמעתי מינה
4 דאין יוצאין מסוכה לסוכה, דאם כן - אלא סוכה לשבעה היא. שישב - אלא הדיכא
5 שבעה היא. מחר דתימא תא ארתייהו היא אויבה
6 לשבעה אף משמע לך - הואיל וישב בה ביום
7 טוב, וזו תלשלים היא - סוכת שבוע קרינא
8 ביה, שתלמיזין לראשונה היא. לישב משלם -
9 ליוצאית את הגזול ואת השאלה. כל היתור ישבו
10 בסוכות כתיב - דמשמע: סוכה אחת לכל
11 ישראל, שישבו בה זה אחר זה. ואי אפשר שיהא
12 לכולן, דלא מה שיה פרוטה לכל זה אלא על ידי
13 ידי שאלה. בינתים - בחולו של מועד. וקפן
14 שנתמלא - מנצחו לו שיתו שערות מנועה, ואתא
15 האי 'כיל' לרביי שיעשה סוכה בחולו של מועד.
16 מה גזא כן במתריב קודם לכן, דברביבין.

6 כדומה ביראשית הגו' (חולין קל"א.) בני תרומה
7 חלה ופאה. וטובא דקא חשיב תתם. ואפילו
8 אחרונ גמי דכתיב ביה 'לכם' לשון רבים אמרינן
9 ביהו ש'חלץ' (בבא בתרא קל"ג.) האחין ששקט
10 אחרונ בתפיסת הבית ונטולו אחד מהם וירצא בו
11 אם יכול לאלוה, כגון דאיבא אחרונ כירצא בו
12 לא כל דחז - יצא ואלא לאו - לא יצא. ד'לכם'
13 משמע עשה כולו שלו, ולא מקטנה. ולא אמר
14 'לבינכם' ו'ירשיתוכם' ו'רשיתוכם' דפרק
15 'ראשית הגו' (חולין קל"א.) דעל שותפין בכלל.
16 והא דכתיב 'לכם' לשון רבים - משום דאיבעי
17 ליה למיתבא 'ולקחתם' לשון רבים, דרדישין פרק
18 'לולב וערבה' (סוכה ג"א.) שתיא לקחה לכל
19 אחד ואחד, (ומריבין) סוכה אחת לכל ישראל -
20 משמע מינה דלא רדיש 'לך' למעטעט שאלה
21 ומקריב ליה למעטעט גולה. ומיהו, קשה הא גבי
22 צריצת מריבין דשופות כדכתיב 'בגדיהם'
23 ומשמע שאלה מריבין כדכתיב 'בפרק
24 'ראשית הגו' (חולין קל"א.) ואם כן האב נמי
25 נידרשה הכי וליפירוש הקונטרס ניהא, דעל כרחך
26 יוצאין בשאלה, ומתריבין סוכה אחת לכל
27 ישראל. ותמימה: ולך' אליעזר רבעי סוכה שלם
28 - אין שנים יוצאין בסוכה אחת לשלם, ויהא
29 עריך לכל בני הבית סוכה לכל אחד ואחד ושמא
30 היה מריבין דכתיב 'ושעבר' בעין תדרו (שופות),
31 שכיילום לישב בני סוכה אחת. ומה שנתנו לו
32 הקהל לקנות אחרונ בשותפות לצאת בו - דעתן
33 להקנות כל אחד חלקו לחבירו בשעה שהוא
34 מוכר על מנת לפירוש, דבשכיל בנותחין בו לא
35 גרע ממתנה על מנת לחזור, דשמה מתנה.
36 פסקין החלו - פירשנו לעיל בפרק קמא (ט"ז).
37 גבי שבחו ולא הביאו אתה ספר תורה
38 כל

1 או יוצאין מסוכה לסוכה, ואין עושין סוכה בחולו של
2 מועד. והקמנים אומרים: יוצאין מסוכה לסוכה ועושין
3 סוכה בחולו של מועד. ושון שאם נפלה - שחזור
4 ובונה בחולו של מועד. מאי מעמיא דרבי אליעזר?
5 אמר קרא: 'חג הסופות תעשה לך שבועת ימים' -
6 עשה סוכה הראויה לשבועה. ורגנן: הכי קאמר
7 רבנא: עשה סוכה בהג' ושון שאם נפלה שחזור
8 ובונה אותה בחולו של מועד. משיבא! מהו דתימא:
9 האי 'ארתייהו היא, ואינה לשבועה, לא משמע לך.
10 תניא, רבי אליעזר אומר: בשם שאין קדם יוצאין וי'
11 חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו,
12 דכתיב: 'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר
13 כפות תמרים' - משלכם, קד אין אדם יוצא וי' חובתו
14 בסופות של חבירו, דכתיב: 'חג הסופות תעשה לך
15 שבועת ימים' - משלך. והקמנים אומרים: אף על פי
16 שאמרו אין אדם יוצא וי' חובתו ביום טוב הראשון
17 בלולבו של חבירו, אבל יוצא וי' חובתו בסופות של
18 חבירו, דכתיב: 'כל האורח בישראל ישבו בסופות' -
19 למלמד שקל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת. ורגנן,
20 האי 'לך' מאי דרשי ביה? מביעי ליה למעוטי גזולה,
21 אבל שאולה - תתיב: 'כל האורח'. ורבי אליעזר, האי
22 'כל האורח' מאי עביד ליה? מביעי ליה לר' שנתגמיר
23 בינתים, וקפן שנתגמיר בינתים. ורגנן: פיון שאמרו
24 עושין סוכה בחולו של מועד - לא אצטריך קרא. תנו
25 רגנן: מעשה רבי אלעאי שהלך להקביל פני רבי
26 אליעזר רבו בלוד ברנל אמר לו: אלעאי, איך
27 משובתי הרגל. שהיה רבי אליעזר אומר: מישבת אני

28 את העלגלגן שאין יוצאין מבתיהו ברנל, דכתיב: 'ושמחת אתה וביתך'. איני?! והאמר רבי
29 יצחק: מניין שתיב אדם להקביל פני רבו ברנל - שנאמר: 'מודע את הולכת אליו היום לא
30 חדש ולא שבת' - מקלל דבתדש ושבת מתיב איניש לאקבולו אפי רביה! לא קשיא, הא -
31 דאיל ואתי ביומיה, הא - דאיל ולא אתי ביומיה. תנו רגנן: מעשה רבי אליעזר ששבת
32 בגליל העליל בסוכתו של יחנן רבי אמר לו: אין לך כל שבט ושבת משאראל לסוכה.
33 אמר לו: מהו שנאפרוש עליה סדון? אמר לו: אין לך כל שבט ושבת משאראל לסוכה.
34 מפניו שופט. הגיע חמה לחצי הסוכה, אמר לו: מהו שנאפרוש עליה סדון? אמר לו: אין לך
35 כל שבט ושבת משאראל שלא יצאו מפניו נביאים, שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים על פי
36 נביאים. הגיע חמה למרגלותיו של רבי אליעזר, נטל יחנן סדון ופירש עליה. הפשיל רבי
37 אליעזר מלתו לאחוריו ויצא. לא מפני שהקלנו בדברים, אלא מפני שלא אמר דבר שלא
38 שפעם מפי רבו לעולם. הכי עביד הכי? והאמר רבי אליעזר: אין יוצאין מסוכה לסוכה! רגל
39 אחר היא. והאמר רבי אליעזר: מישבת אני את העלגלגן שאין יוצאין מבתיהו ברנל! שבת
40 תהא. ותפישתו ליה מדיניה, דתנן: אין פסקין החלו, רבי אליעזר אומר: ביומן שששור יתלי -
41 פוקקין בו, ואם לאו - אין פוקקין בו. והקמנים אומרים: פין קד ויבין קד פוקקין!
42 חתם

שקשור ותלו - שם כל שנה. פוקקין בו - כיון דמתוק ועמום לכך אין לו לא בונה ולא מוסת, ואם לאו אין פוקקין בו - דמוסיף הוא על סתימתו אהל.

טוכה. פריק שני - ישן תחת המיטה דף כח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - שטיינזולץ" ר' תוספות

התם כמביל ליה - לואי פקק לגבי חלוף, וחישיב ליה מכותל עצמו - הלכך הוי מוסיף. אבל סדון - אן סהדי דלא מבטיל ליה לגבי סוכה, וסופו לטלו. הלכך לא פשיטא לרבי
אליעזר דליהו מילין - לואי אלא מפי השמועה - במתיהו. ותקנתו - כלומר תוקינו לומר דבר כו. אגיד לכם את מדותיו וזו אחת מהן. שית חלין - דברי הבאי ושחוק, כלמה:
מה שספק בידי לא מפני (שטרדות) בכל אלה, ואי אפשר שאמרו רבותי דבר בבית המדרש ולא שמעתי, ומה שלא שמעתי - לא אומר. שכך היא מדתי. בלא תורה - בלא גירסא,
שהיה הלכה ושונה תמיד. חוץ מערבי פסחים - מפני עשיית פסחיהם, ומפני היתקנות שלא ישנו. כך מפורש בפסחים (ט.א.ט). וערב יום הכפורים - שערך לאבול מבעד זימ. משנה

כגון שנהל וברייתא של ששה סודים. גרוא -
— זו היא סוכה, שריו התנאים ותרומם
מקדקים בדברי הראשונים הסתומים לפרשם
והיתן בהן טעם. כמו שעשה האמוראים אצל
הראשונים שפירשו דברי התנאים שלפניהן וקברו
בהן גמרא, ואותו דיוק שיבמי התנאי נקרא
התלמוד. הלכות - הלכה למשה מסיני, כגון
עד ולכוד דופן עקומה, שיערוץ חציצין מחציץ, וכו'
לשך נשענות, ערבה, וניסוך תמיים. דקדוקי תורה
— רבויי אותיות שבאין לדרוש בהן וברבים
ומשטים. קרא "אדורח" - לחצוב את הנישים
שדקדקה תורה בלשונם הלכות את יתירה
ללמד. דקדוקי סופרים - שהוסיפו לדקדק אחר
מעשה הכרית, ולהחרימו ולעשות סייג ואונס
לתורה, וגורו גזרות שהרחק את האדם מן
העבירה. דבותה בבבורות (לכ.ג) זו האב
לקבל תורה עליו חוץ מדבר אחד - אן מקבלין
אותו, ר' יוסי אומר: אפילו דקדוק אחת מן
סופרים. קלים המורים - הדרים הלמדן בכל
דעתו. שנינו לוח מצעצם לכל אדם, וכו'
פירשו כלום כסתי. ונשות שוות - בדרים
הלמדן בגזרות שוות. תקופות - השבן הליך
תמה ולבנה. ונפסרות - דברים הלמדן
בלשון גימטריא. כגון: (רמיה כה) שריך = בכל
בא"ת ב"ש, פסדים (שם נא) = לב קמי בא"ת
כ"ש, סודה = מנון (בב.ב) בא"ש ב"ה. וכן לוי
מנין דאותיות, כגון: סתם נירות שלשים יום
(יו"ט הא.) - מקדוש יהיה, יודיה בגימטריא
שלשים הוו. שית מלאכי השית שית שרים
שית דקלים - לא ידענא מאן יהיא. שבלות
כוספין ומשלות שועלים - שידו קדמונים לתת
אמנאל לתוחבתם, וחילק אותן בכובסים
ובשועלים. כגון (שנהרדן ט"א) מאוני צדק,
באת אכלו רבא. שית אכלי רבא -
איבעא ליה לאבי רבא והא מספקא ליה,
ובכולן נתן את לבו נתן חסד. ומימי
אמוראים שנכתבו. שרף - שהיו מלאכי

התם הוא המבבול, אכל הקא דלא מכתב - לא.
תנו רבנן: מעשה רבי אליעזר ששבת בגליל העליון,
ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה, שתיים
עשרה אמר להם "שמעתי", שמונה עשר אמר להם
"לא שמעתי". רבי יוסי ברבי יהודה אומר: חילוף
הדברים, שמונה עשר אמר להם "שמעתי", שתיים
עשרה אמר להם "לא שמעתי". אמרו לו: כל דבריך
אינו אלא מפי השמועה! אמר להם: הןקתני לומר
דבר שלא שמעתי מפי רבותי. ומיני לא קרנמי אדם
בבית המדרש, ולא ישנתי בבית המדרש ולא
אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שית חלוף, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי
רבי מעולם. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי: ומיזו לא שח שית חלוף, ולא הלך
ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא קרמו אדם בבית המדרש, ולא ישן בבית
המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא הרהר במבואות המנונפות, ולא הניח אדם
בבית המדרש ויצא, ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה, ולא פתח אדם דלת
לתלמידיו אלא הוא בעצמו, ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם, ולא אמר "הגיע
עת לעמוד מבית המדרש" חוץ מערבי פסחים וערבי יום הכפורים. וכן היה רבי אליעזר
תלמידו נוהג אחריו. תנו רבנן: שמונים תלמידים היו לו לחלל הנקו, שלשים מהן ראוים
שהשרה עליהן שכניה במשה רבינו, ושלשים מהן ראוים שהעמוד להם חפה ביהושע
בן נון, עשרים בנינים. גדול שבכולן - ינתן בן עוזיאל, קטן שבכולן - רבן יוחנן בן
זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה, וגמרא, הלכות ואגדות, ושית
דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים ותמורים וגזרות שוות, תקופות וגימטריאות, שית
מלאכי השרת ושיחת שרים ושיחת דקלים, משלות פוכבין, משלות שועלים, דבר גדול
ודבר קטן. דבר גדול - מעשה מרדכי, דבר קטן - היות דאביי ורבא. לקיים מה שנאמר:
"להנחיל אוהבי ש ואגרותיהם אמלא". וכי מאחר שקטן שבכולן קר, גדול שבכולן -
על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על ינתן בן עוזיאל, בשעה שישב ועוסק בתורה - כל
עוף שפורח עליו מיד נשרף. משנה מי שהיה ראשו ורובו בפסוק ושולחנו בתוך הבית,
בית שמאי פוסליו ובית הלל מבשריו. אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לא קר היה
מעשה, שהלכו וקני בית שמאי וקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן הורדני, ומצאוהו
שהיה יושב ראשו ורובו בפסוק ושולחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו דבר? אמרו להם
בית שמאי: משם ראיה? אף הם אמרו לו: אם בן היות נוהג - לא קימת מצות סוכה
במינון. גשים וקצרים וקמים פטרין מן הסוכה. קטן שאינו צריך לפחו - חייב בפסוק.
מעשה ויהיה פלחו של שמאי הנוק, ופחת את המעקה וספק על גבי המעקה בשביל קטן.
גרמא מהני מילי? דתנו רבנן: "אורח" - זה אורח יא, והאורח יא - להוציא את הנשים.
"כל" - לרבות את הקטנים: אמר מר: "האורח" - להוציא את הנשים. למיכר ד'אורח"
בין גשים בין גברי משמע? והתנאי: "האורח" לרבות את הנשים האורחות שתיכיות
בעיניה, אלמא אורח גברי משמע! אמר רבה: הלכתא ניהו, ואסמכתיה רבנן אקראי. הי
קרא ויהי הלכתא? ותו, קרא למה לי, הלכתא למה לי? הא סוכה מצות עשה שהיומן
גרמא, וכל מצות עשה שהיומן גרמא נשים פטרותו! יום הכפורים - מדרב יהודה אמר רב
נפקא, דאמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי רבי ישמעאל: אמר קרא "איש או אשה"

הללו, וזו תוספת. ודא מנייהו דאמוראים, אלא רבנן אסמכתיהו אקראי, דא ממשמעותא ודא אסמכתא בעלמא. דאלו קרא חילופא משמע, ומלילתא אחריתי אתא.
דבי רבי יוחנן ויהי הלכתא ותו למה לי קרא למה לי הלכתא - הי קרא, הי מנייהו ממשמעותא ודא אסמכתא אקראי: דאלו קרא חילופא משמע, ומלילתא אחריתי אתא
דאמרו. ותו למה לי קרא, למה לי הלכתא לא בסוכה לפטור ולא בעיניו לחיוב? נשים פטרות - בפרק קמא דקדושין (ל.ה.א) מפרש. יום הכפורים - לא תעשה הוא. וברא הוא
וכל מצות לא תעשה אין זמן גרמא בין לא זמן גרמא נפק לן בקדושין (ל.ה.א) מדרב יהודה דחייבו.

סוכה - פרק שני - הישן תחת המיטה דף כח עמוד ב - מותר מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזלץ)
תוספות

השוה התשוב אלאיש - ואם תאמר: פרק קמא דערכין (ה.ב.) דאמר: אין לו אלא איש
שהעיר, אשה שהעירבה מנין? ובפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין סו.א.) בני מקלל
אביו ואמו, דאיצטריך לן "איש איש" לרבות אשה, ודררשי מה מרתיבין איש חרי וימני, דאין
משעת אורא מיטת אלא לרבות. תיפוק לן מה מדרשה אשה לאיש וכן בפרק "גנבר דרין"
(נדרין מ.ב.) אין האשה לרבות מלתיב

1 השוה התשוב אשה לאיש - ואם תאמר: פרק קמא דערכין (ה.ב.) דאמר: אין לו אלא איש
2 שהעיר, אשה שהעירבה מנין? ובפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין סו.א.) בני מקלל
3 אביו ואמו, דאיצטריך לן "איש איש" לרבות אשה, ודררשי מה מרתיבין איש חרי וימני, דאין
4 משעת אורא מיטת אלא לרבות. תיפוק לן מה מדרשה אשה לאיש וכן בפרק "גנבר דרין"
5 (נדרין מ.ב.) אין האשה לרבות מלתיב
6 "איש", ולא אמרין השוה אשה לאיש ורש לומר:
7 לדענין פרישה שגמרה בלשון רב הוא דאמרין
8 השוה התשוב אשה לאיש, דאחא מייית לרבי בריש
9 תמורה (ב.ב.) ודבא בני אידת, אבלי הויבא דרתיב
10 "איש" - ממעטין אשה. ומיהו, קשה דבפרק
11 "אמר שור שור שבעה" - לתיבא שור אדאשה, גבי
12 שור שבעה שור שור שבעה - לתיבא שור אדאשה, גבי
13 שור שומית, ורחה אל רתיב ביה "איש איש", וזה איתו אלא לשון
14 דרתיב ביה "יום יוםעמו ימנו", וזה איתו אלא לשון
15 ורבי ושמתו ימי שור יוםעמו שרתיבו מעמנו מעמנו
16 אשה, אי לאו דרבי רחמנא. אי נמי מעט
17 דדרשינן בפרק "ארבעה חמשה" (בבא קמא
18 מ.ד.) גניחה לומיה גניחה לניקין, הנה ליפנין
19 מיתה מניקין דרתיב ביה "כי יגח שור איש".
20 לרבותא - דסלקא דעתך ישראל ולא
21 גריס. כי האי גונא אשכות פרק יכל
22 המנותח באותו (מנחות ט.א.ב. גשי) ובגמרא
23 דאמרין: אין לו אלא בני ישראל, ואין גוברים
24 משחוררים מנין - תלמוד לומר "ומקריב". וכן
25 בפרק "הרעל" (יבמות ע.ב. ושם) ובספיק
26 דבריותו (הבב.) ידרב אל בני ישראל אשה כי
27 תורתיבין אין לו אלא בני ישראל, ונודת ושפחה
28 משחררת מנין - תלמוד לומר "אשה". ותמיה
29 דבפרק "אלו ק"מ מתרין פ.א. ר.א." גבי
30 גובב נפש אמרין: "וכי תבין ישראל" - למעט למי
31 שתויגו עבד וחצי בני חורין, אבל כולו משחרר -
32 אל מעט מבני ישראל. וכן בפרק "בנות תחום"
33 (נדה ל.ד.א.) גבי ישראל. ממטאין בויבה, ואין
34 הנכריים ממטאין בויבה. אבל גרים ומשחררים -
35 לא ממעטי; וכן במנחות בפרק "שתי מדות" (ג.ג.א.
36 ושם) גבי ישראל סומכין ואין גוברים סומכין,
37 אבל גרים ומשחררים - סומכין. ובפרק קמא
38 דערכין (ה.ב.) משחררין אלא ואין גוברים
39 מטיבין ושמתו לכל דני שום רבוי דמרבין
40 ומשחררים. **כאן** כקטן שהגיע לחנוך -
41 כן קטן שאינו ערוך חנוך. אף על פי דמתניתין
42 קטני לה בהריא. דרך התלמוד להקשות ולהרץ
43 כן. כדמוכתיב: אלא הדינה (ה.ב.) דרדשי
44 "כל אבוקר" - לרבות הקטנים. ופרקי: והתן קטן
45 מחרש שורקן וקטן משיב כאן - בקטן שהגיע
46 לחנוך, הדינו כדגון ההם: כל שאינו יכול לאחוז
47 בידו של אביו ולעלות ומקטילם לול דרביה, ואם
48 יכל לעלות - לא יגוע לחנוך. וסלקא דעתך
49 דמקשה דכל קטן מרבי - משום דקריא תמא
50 כתיב מרבינא להו. דהכונה בריש "בנות תחום"
51 (נדה ל.ב.א. ושם). דאי ראיה דתש שלש שנים
52 ויום אחד לענין ביאה הלכתא - מרבי אפילו
53 בת יום אחד מרתיבין "ואשה" משום דקרא תמא
54 כתיב. ואלוה העני לחנוך, דאמרין בכל דוכתא
55 "אין שותק שרם, אלא כל אחד פלי עיניו. ודא
56 אמרין באין ערוך, אמא גבי יתיגה שיכול
57 לעלות ביוסף ליהול" (סוכה מ.ב.א.) גבי
58 לולב וביסע ולענוע, וגבי ציצית בידע להתעטף, וכן הויה בידע לרבי. **השבו** ענין
59 תירו - רבא נמי מפרש טעמא חריטני בני שומרי תנות לעיל (כ.א.) אל מילי אהא
60 ברייתא, כדפרישת שם. **ומשנן** סוכה - לכאר טעם המשנות, הדינו התלמוד. ופרקי:
61 היא תנו לרבי ממסללוא לפי שצריך מחשבה ורובא אחרו ומעני: דברמא נמי יש עין, כגון
62 דרבי פלוני אסור מותר. אבל לעיוני טעמיהם - בר סמכה.

1 **אמר אביי** לעולם סוכה - לפטורא הלכתא היא. דאלו קרא חיובא סוכה, דאודח גברי
2 הוא דמשמע, וה' לרבות את דעושיהו. כדדרשינן במימי הפורים. אלא
3 שהלכה למשה מסיני פטרתו. והדקת: "ואורח" להרתיב את דעושי - אסמכתא בעלמא
4 הוא, ועיקר קרא לרביי אהא. בדלוקטן, ורשאי קל למה לו להלכתא לפרשן. אלא מצות
5 עשה שהתור גרמא הוא: אסמכתא לפרשן דעתך
6 בו. **רבא אמאי** - ומה ענין שמים חיובת
7 באכילת מצה, ואף על בני המצה מצות עשה
8 שהתור גרמא, דנפקא כר' אלעזר בפסחים
9 (מ.ג.) שאמור "לא תאכל עליו חמץ שבעת
10 ימים תאכל מצות"; כל שישנו בכל האכל חמץ
11 ושנו בקום אכול מצה. ועושי ישנו במצות לא
12 תעשה, הדיינו אכילת חמץ. והשתא אמרת
13 סוכה לפטורא הלכתא היא - ולא
14 ממשמעוהא, דאלוה ה' דקרא בריאיה היא, קרא
15 למה לך כלומר, אמאי אתא ה' דרובתא לרבות
16 את התיים - שהייתם סוכה. מרביי ויהוה
17 נפקא - ולמה לו קרא, ה' דאודוח לרביי נשים
18 לעיניו: לתוספת עיניו - שהעריך הכותב
19 להתחיל ולהתענות מבעוד יום. הויאל ומעשה
20 קרא - מלאו וכוך, ורתיב בעיניו (ויקרא כג.)
21 "בעצם היום הזה" - על עצמו של יום עוש
22 כר'ת, ואינו עוש כר'ת על חפתו עיני.
23 (ואתאודח נמי אימיתס בפרק טריטא דימא
24 א.א.) נשים נמי למעט, דלא לחיובי בה
25 אפילו למצות עשה בעלמא. קטן שנתעו לחנוך
26 ושאינו ערוך לאמו. **אסמכתא בעלמא** גנינו
27 וקרא: לרבי אליעזר כדאית ליה - לרבות גו
28 שנתנייר ביתים וקטן שגדלו, דעושיהו סוכה
29 בדולו של מונה, מה שאין שר'אל עושין.
30 או לרבת כדאית להו - שכל ישראל אריקין
31 לישב בסוכה אחת, ולהכשיה סוכה שאולה. הכי
32 רסיקין כל שניער משנתו ואינו קורא אמא
33 שאינו כרוך אחריה לקרחה בכל שעה שניערה.
34 ופרכין: [אמא] נולדים נמי קרו - כלומר,
35 שאינו קורא לאמו? הוא דקריה ליה אין ערוך
36 לאמו הוא אם קורא אמאי - ערוך לאמו קריה
37 ליה, אפילו גדול שאינו ערוך לאמו רגיל
38 לקרחה בעניניה. **אלא** כל שניער ואינו קורא
39 **אמא אמא** - שאינו כרוך אחריה לקרחה
40 ולשנות עד שתבא אליו, אבל קורא ושוק -
41 לאו ערוך לאמו הוא. מעשה הלכה - דהא קטן
42 הערוך לאמו הוא. ואמאי פחת וסיבך?
43 בה. מאיפתי מותר? לפנות - הימנה ולרד.
44 בשפתיה המקפה - משתקללמקפה. פשל
45 לעבד קפרי, לא רך ולא עב קרוי מקפה. פשל
46 "לעבד ב"ב" - כלומר: שגשמים הדרים בהן סימן
47 קללה, כל משל לעבד ב"ב. ושפלו לו קותין -
48 של מים על פניו. ובגמרא מפרש שו מפך למי.
49 **מנרא** ומשנן בסוכה - סוכה למורו ומתאבא,
50 על בריו, לעמוד הדינו שמעתא אדמוחתי,
51 וסוכה של טעמי משעה וברייתא. מה עמע ה'
52 חייב זה פטור זה אסור זה מותר. מקרי ופתיג
53 - לקרות כשכנה ולשנות משניות הערבות
54 ושורחת פרה. בפסללוא - בסוכה. ותני -
55 תהלמוד דרואא אמאי. לטרחד לחנוך, וכן
56 מלשנתא דאמוראי: שאינן באות אלא מניבל
57 ודקדוקי שוין למדון דברי משנה דבדמיו מלמלא. בי **אסמכתא** - אם יצעה,
58 ומצטרע הוא. ומצטרע פטור מן הסוכה. והאירי יפה לו להרובי ועתו. אף סלקא דעתיה
59 תניו היינו משני. **הא** למיטע ב"ב" - כלומר, תרי גונוי שיתו זהו, למיגרס גמרא בהרורה
60 לו כבר הדינו שמעתא - ערוך סוכה, הדינו משני. לעיניו - בר ממסללוא.
61 כ"י

1 **מנא** דמיבאל - קערות. לאחר שאכלו בן - צריך להוציאם את הסוכה משום מיאוס, כך
2 פירש בקונטרס. ויש שמפרשים כגון קיריות ואנני ולישא, וטובא דבעין תרודה בעינן,
3 והני אין גרילין לחיות בבית דירה, אלא בית יש להם לבדם. וכן פירש בעל הלכות גדולות:
4 בנן קרדי ושפדי ובי ובי תפי. **ואמרי** לה בר מנטללחא - אין שרגא מעיינא
5 דאחרים, דנאן דמיבאל בר מנטללחא - היינו
6 שבעת שנה משתמש בו, ובישעת שנתא - בעדו דולק
7 בקערה בסוכה. אבל שרגא - בעדו דולק
8 ומשתמש לו לאורו אסור, כדומה לקמן פרק
9 לילוב וערבה (מתא ושם) דתנן גבי שבועי על
10 זה: גמר מלאכל - לא יתיר סוכתו, משום דאי
11 מתרמי ליה סעודתא איליב בנותא. אבל מרדכי את
12 הכלים מן בעמחה הלמעלה מפני בודי כוון,
13 כשנראה מביטו עצמו לרקובא למקום שמיטער שם
14 הלילה, ואמרין בגמרא: אין לו מקום להוריד כלי
15 ועריך לאכול כל ביום כבוד הארחין מה עשה,
16 ויחכיב שאני במקום על המצא לעשות סוכה
17 שנראה ימים - מרזיק בה את חור. ומדחביב לו
18 הדכורא בשעת הדלקה - שגם נעמד דאסור בתנא
19 ושמו היינו טעמא, דמשום דמוקמינן בסוכה
20 קטנה ויחשיבין שמא תשרף סוכתו, ותדע
21 והדלקה דוקא, מרלא נקט מעייל את דת,
22 כדנקט דהם מעייל בה מאני מכלא.

הדרן עלך הישן

17 **שמעי**: עד שיאור, ועגלה עמוד השנה. תהיה? אלא אימא: עד שיעור ועגלה עמוד השנה.
18 "משל למה הרבר דכמה". איבעיא ליה: מי שפך למי? תא שמע, דתניא: שפך לו רבו קיתון
19 על פניו, ואמר לו: אי אפשר בשמושה. תנו רבנן: בזמן שהחמה לוקח - סימן רע לכל העולם
20 כולו. **משל למה הרבר דזמה** - למלך בשר ודם שגשעה סעודה לעבדיו, והניח פנים לפניהם,
21 פנים שאלוהים ואמר לעבדיו: מול פנים פניהם והושבים בחושך. תא שמע, רבי מאיר אומר: כל
22 זמן ששאלוהים לוקח - סימן רע לשוואה של ישראל, מפני ששאלוהים במצותו. אמר: למה לומר
23 שקב לבית המדרש רצועה בידו, מי דואג - מי שישגיל ללקות בכל יום ויום הוא דואג. תנו
24 רבנן: בזמן שהחמה לוקח - סימן רע לגוים, לבנה לוקח - סימן רע לישראל, ולגוים
25 מפני שישאלו מונין ללבנה וגוים לחמה. לוקח בפזורה - סימן רע ליושבי מזרח, בפעשרב -
26 סימן רע ליושבי מערב, באמצע הרקיע - סימן רע לכל העולם כולו. פניו דומין לדם - חרב
27 בא לעולם, לשק - חיצו רעב פאין לעולם, לוו ולוו - חרב וחיצו רעב פאין לעולם. לקח
28 בבניסתר - פורענות שורה לבא, ביציאתו - ממהרת לבא. ויש אומרין חילוף הדרברים. ואין
29 לך כל אוקה ואוקה שלוקח שאין אלוהים לוקח עמו, שנאמר: "ובכל אלוהי מצרים אגשע
30 שפטם". ובזמן שישאלו עושי רצונו של מקום אין מתראין מקל אלו, שנאמר: "כה אמר
31 ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחזו כי יחזו תגוים המה" גוים יחזו
32 ואין ישראל יחזו. תנו רבנן: בשביל ארבעה דברים חמה לוקח: ועל אב בית דין, ושמות ואינו
33 נספד בהלכה, ועל יערה המאורכת שאעשה בעיר ואין מושע לה, ועל משכב כבוד, ועל שני
34 אחי שגנפך דמן פאתה. ובשביל ארבעה דברים מאות לוקחין: על פותבי פסולת, על מיני
35 ערות שקר, ועל מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל, ועל קוצני אילנות טובות. ובשביל ארבעה
36 דברים נכסי פגלי בתים נמסרין לפלכות: על משהו שמרוצים ועל מלוי ברבית,
ועל

53 על עדים, והוא דומה לשחור. חיצו רעב - משחרין פנים. לקח בבניסתר - בשקיעתו. פורענות שורה לבא - כדרך ששוחה הסימן, לדראות עד כלות היום. ביציאתו פורענות מפורת
54 לבא - כדרך שמידר הסימן לבא. ויש אומרים חילוף הדרברים - לקח בבניסתר רעבית - פורענות ממדרת לבא, שהסימן כשם שאין לו שחול לשמש ביום שמנך לשקיעתו הוא -
55 כך ארבע פורענות לבא ביציאתו. שחרית - פורענות שורה לבא, כשם שיש לחמה עד שחולת ביום. אלוהי - שרה המולך בעדה, כגון סמאל שהיה של עשו. אל חרב
56 הניח אל תלפיו - לעשות כמשיעתו, ומשתעש רצונו - מאותות השמים אל תחזו. בשביל ארבעה דברים - לא שמעתי טעם ברוב. מאותות - רח וכוכבים. מותבי פליסתר
57 - שטרות מורפים ומכתבי עמל, לשום דופי על אדם, לכתוב בשמו מה שלא עוה. מגדלי - בחמה דקה - מתרחיב את הארץ, שאין יכולין לשמרו מלרעות בשדה החבירים. ועל קוצני
58 אילנות טובות - ואפילו חן שלחן, שמשתחין לו, וטראן בבניסתר קחדוש ברוך הוא ובברכתו שמשפע טובו. על משהו שמיטת פיעוים - עצלים, כדי לחזור ולכותב מעם אחרת.
59 ועל מלוי ברבית - שמלוח בתים לישאל ברבית, וכתבי (משל כח) מורה הורנו בנשר ותרבית לחזן דלים קיצעור ואמרין בבבא מציעא (עב.ב) שכן בורר מלאכ, שחזון בוך
60 עיני גוים.

1 כי הוא ב' - ודבשעמיה איכא בני גמי טרוא, ואיכא עין טרוא, ואיכא עין בטרא. כי הוא קיימי
2 מקמי רוב חמא - בטר אדגמנידו שמעתא. מרזיש נבמרא - מה ששעמו מפה:
3 דבר פלוני אסור, דבר פלוני מותר. וחרר מעיני כבמרא - מה טעמו של דבר, ואם יש
4 להשיב כלום, מאני משתיא - סוכות. במנטללחא - לפי שאין מאוסים. מאני מכלא -
5 קערות. לאחר שאכלו בן צריך להוציאם
6 מנטללחא - חץ לטובה. חמא - כד של חרס
7 ששואבו בן המים. ויחול - דלי של עץ. שיטא
8 - נר של חרס, שקרוי "שירי". סוכה קטנה
9 - למה שיש מצומצם, שבעת שנים, מותר
10 להניח בו סוכה. קפחא של טריסן - ממחרת
11 לקלקל בשנשום מעט. ביציאתו - קסמן של
12 סכך, היה משיב על המבול. רב יוסף מאניני
13 דעת היה: פני "עריבא חמא" - פוסט
14 קיגבו. שלשה חידון אינן חיים הרמנן
15 והדתינן ואני הדעה, שאינם יכולין לסבול
16 שום דבר מיאוס, ואמר רב יוסף כולוה איתנה
17 בי, ויורו גשמים - וירד מן הסוכה לבד
18 סעודה בבית, וכשישכב לו פסקו גשמים - אין
19 מטרחין אותו לחפסיק ולעלות על שיגמור.
20 איבעיא ליה עד שיאור - עד שיעלה עמוד
21 השחר. או עד שיעור - משתנה. הוא אם הקיץ,
22 אפילו הוא בחצי הלילה - יקום משנתו, ועלה
23 היה בסוכה. תא שמע עד שיאור ועלה עמוד
24 השחר - ועל כדורך עד שיעור הוא הניח את
25 דאם אל כן - מאי ועלה עמוד השחר: תרתי
26 - במהיה יש דברים אלו חן סוכות: או תא הו
27 שיאור משמע טריא לו המורה, ועלה עמוד
28 השחר - משמע קודם לכן. אלא - על כדרך
29 שיעור קטני, והבי קאמה עד שיעור שיעלה
30 עמוד השחר. לאפקי אם הקיץ משתנה בלילה,
31 דאין מטרחין. ואם עלה השחר ולא נייער - אין
32 מקיזין אותו. מי שפך לפי - עבר לרבו, והבי
33 קאמה: משל לעבד שחיה שעה רבה בעבודתו,
34 שאינו עובד כבודו, כך בדיע שאין ישראל
35 בעודין שורה לבא, ולדמא הבי קאמה ושפך לו
36 רבו קיתון על פניו, לומר: צא מלפני, דאי אפשר
37 במשוח. ירידת גשמים היא שפית קיתון.
38 ומכל מקום סימן קללה הוא. פורענות
39 דמתנוחן מיבעיא לה: שפית הקיתון מאי היא,
40 ישבת הסוכה או ירדת גשמים? בזמן שהחמה
41 לוקח ב' - משום דאיידי הבא כסמיני קללה
42 נקט לה. והני פנים **לנטיא. פורענות
43 בחיך - כך בהשחמה לוקח אנה מאירה כל
44 כך. מפני שהלכותיהם כמבותרים - כל מיני
45 פורענות שאין בעולם של להם לישראל ללכת
46 ולומר: לא בא סימן ה' אלא בשבילנו וחר
47 משאר אומות, מפני שכן רגילים ללקות וחר
48 מכולם. למה לפור - מלמדת תנוקות. ורצועה
49 כדיו - להכות. פי' דואג - אי' זה מן ירא -
50 שרגלו ללקות. לוקח במורה - בבקש כשהחמה
51 במורה. באמצע חוקיע - בחצות היום,
52 כשעומדת בראש כל אדם. לשק - עשו מנוצה

1 לולב יבש פסול - ומפרש בגמרא משום דאיתקש לולב לאתרוג, דכתיב ביה "דור". ולא
 2 כמו שפירש הקוגנטוס משום דכתיב "זה אילי ואגודו" - דאין "ואגודו"
 3 אלא לתחתיה, ולא מיפסל בהכי, כדמוכח פרק קמא (סוכה א.ב.) דאמר רבנן: לולב מצוה
 4 לאגודו מפרש שאמר "הו אילי ואגודו", לא אגודו - כשר. והאי יבש דהבא אין לפרש כמו
 5 יבש דפרק "אין עמודיך" (עבודה זרה ט.ב.),

6 דתנן הריצנים של בנימין, יבישם - וזהו טעם, ומתיר
 7 ומפרש בגמרא: יבישם לאודו שנים עשר חדש.
 8 דהא אמרנן לקמן (ל.ט.) גבי הדס יבש: יבשו רוב
 9 עליו ונתתישם שם שלשה ברי עליו לחץ -
 10 כשידן. אלמא: אין היבשות תלוי בשנים עשר
 11 חדש. אלא יש לומר: יבשות דהבא כמו יבשות
 12 און כבוד, דתנן בפרק "על אלו מומין" (בכורות
 13 ל.א.) רבי יוסי בן יהושעלם אומר: יבשה עד
 14 שתהא יבשה ופרכת בצמרון.

15 **נקטם ראשו** - לכאורה מיידי בשריה
 16 האמצעיים והצואן מראש השדרה.
 17 אבל קשיא, דבגמרא (ל.ב.א.) קאמר רבי יהושע בן
 18 לוי: ניטלה הדימות פסול, והן אתון העלין
 19 האמצעיים. והא מפילו בנקטם ראשו פסול - כל
 20 שכן נטלו למצוה וצריך לומר דנקטם ראשו מיידי

21 ברוב העלין העליונים. אי נמי, אצטרף ליה לרבי
 22 יהושע בן לוי לאשמעינן ניטלה. ודלקא דרעתה
 23 דחז"ש הדר פני מנקטם. אי נמי ניטלה אתון מן
 24 הדימות, דבנקטם לא מיפסלה אאם כן נקטמו
 25 שתיקו.

26 **נפרצו עליו** - ברוב עלין איידי, כדתינא
 27 בתוספתא (פרק שני.) ופירש בקונטרס:
 28 שפרצו מן השדרה שלו, ואינן מחוברין אלא על
 29 ידי אגודה. משמע שרצה לומר דנקטם ראשו למצוה
 30 מן השדרה. ולא משמע כן בגמרא. דאמרנן:
 31 נפרצו - רדיבא כי חופיא. והעלין שנתלשו מן
 32 השדרה הוצי מיקדו, כדאמרנן בגמרא (ל.ג.)

33 אמר רבה: לא (ליגוד) איניש לזיבא בהושענא דמשתידי הוצי, והוי חציצה. כלומר: אם
 34 ארוך הוא יותר מראי מן הערבה, ובא לקצץ מתחת - לא יקצץ בעודו באגודו, ומשתידי
 35 עלי הלולב כשתלש מן השדרה על ידי חציצה. ומן הרוצין עשין חופיא, כדאמרנן
 36 ב"הרול קמא" בבא קמא ע.א.א: האי מאן דגול לזיבא מחבריה ועבדיהו הוצי - קני.
 37 מעיקרא לזיבא והשתא הוצי. הוצי ועבדיהו חופיא - קני, מעיקרא הוצי והשתא חופיא.
 38 לעשות חופיא.

39 **לפסיק** ותני לא שנת ביום ראשון ולא שנת ביום טוב שני - משמע דרייק מרדתינן סתם, ולא מפליג. ותימא: הא אמרנן לקמן (ל.ד.) ניבך חסר כל שהוא - פסול. אף על גב דביום
 40 טוב יבש כשר. כדאמרנן לקמן (ל.ו.) בגמרא, דרי אצינא מטבילי ביה ונפיך ביה. ומוקי מנתנין ביום טוב ראשון, ואי דייק מרדתינן גזול, וילי קתני שאלו - הא לקמן ספוק הסוגיא
 41 דריק רב נתמן רבי ינחב, אבל הבא לא אסיק איתעיה. אי משום דקתני גזול ורומא דיבש - הכי נמי גבי נקב קתני. ונתנה דבריו סתם, אף על פי שיש לחלק.
 42 בירושלמי משמע קצת דמשום חודת לא מיפסיל אלא ביום טוב ראשון, דמסיק עלה רבי ינחב רבי נתמן בשם ר' שמואל: כל הפסולין אינן פסולין אלא ביום טוב ראשון בלבד. תמן אמרין:
 43 רובו מצד אחד, ודטמו כרובו. והיינו בנקום אחד, דאמרנן לקמן (ל.ד.) גבי חזית, ומיזה, אי יום ראשון דווקא - על כרחך הדר הוא, ולא מיפסיל אלא משום דחזית בחסר, ולא מסתבר
 44 כלל. ויש לומר: דרי חזיתא לית לה אף קפסיק ותני כמו שמואל דשמעתין, דמוקי מנתנין דגול ביום טוב ראשון ומכשר ביום טוב שני. אי נמי: בירשא דמשנה שייך לדרוק מרדתינן סתם
 45 ולא מפליג, אבל בולחו אחריני. איידי ולא מפליג בירשא - לא מפליג בסיפא, ושונה דבריו סתם, אף על פי שיש לחלק.

46 **בעינין** הדר לזיבא - משמע דפשיטא ליה דבעינין הדר לכולהו יומי, ולכ"מ משלכ"מ לא מיתוקם אלא ביום טוב ראשון, וכן "ולקחתם" דמעטנין מניה חסר, דבעינין לקחה תמה - לא
 47 מיפסיל אלא ביום טוב ראשון, כדאמרנן לקמן בפירקא (ל.ו.): דרי אצינא מטבילי ביה ביום טוב שני ונפיך ביה. ותימא מאי שנת או מזה? הא בולחו חזית הדי חתיבי בוד קרא,
 48 "ולקחתם לכם ביום הראשון פר"י עץ הדור" ואי משום דקתני גזול ורומא דיבש - אבל "הדר" בתריה כתיב - אבל קשיא, כדמכתב "ולקחתם" דישק
 49 בהזמקין רבה" (מנחות כ"א) ולקמן בפירקין (ל.ד.) דארבעה מינין שבלולב מעביבין זה את זה, דבעינין לקחה תמה ובשילדי פירקין (מ.א.ב.) ובריש "לולב וערבה" (סוכה מג.א.) דרשנין נמי,
 50 מדכתב "ולקחתם" לשון רבים שתהא לקחה לכל אחד ואחד, מרלא כתיב "ולקחת" לשון יחיד, כי היכי דדרשנין פרק "רבי שמעאל" (מנחות ס"ה.ב.) ספירה לכל אחד ואחד מדכתב
 51 ויספרתם, ואם כן, כשאר הימים חטיגו במין אחד, ובלקחה על אחד בשביל כולם לכך נראה דהיינו טעמא: משום דיום ראשון דאורייתא בגבולין, ושאר יומי דרבנן נמי למקדש, כדאיתא -
 52 בריש "לולב וערבה" (סוכה מ"א.) הלכך, בעיקר הלקחה כגון ארבעה מינין, ולקחה לכל אחד - תקן כשאר יומי כיען דאורייתא, וכן בחדר משום הדרו מצוה. אבל בחדר ובשאלו -
 53 לא תקן, ובגזול - פלוגתא דשמעתין, דרבי יוחנן סבר דתקן משום מצוה הבאה בעבירה, ושמואל סבר דלא תקן, דמתוך שיצא בשאלו יוצא נמי בגזול.

1 ועל שהיה ספק ביום - של בעלי הלול למחות ביד עוברי יבמות שבורסו,
 2 שדבריהם נשמעים מחמת עושהו, והכריות ריאנים להם, ולא מיוח. ועל שפוסקין - בעלי
 3 בתים הללו צדקה ברבים שיתגודו לעינים, (הדם) ולא ונתנים. למצוין - שנתמנעין וכלים
 4 מאליהם. כובש - שמדחהו בלך עטוב. עוקש - לגמרי גזול כשרו. ועל גבות חרוח -
 5 שמתנאים ומשחררין על אחרים בשביל עשוק.

6 **ועל שהיה ספק ביום למחות ולא מיוח, ועל שפוסקים**
 7 **צדקה ברבים ואינן ונתנין, אמר רב: בשביל ארבעה**
 8 **דברים נכסי פגילי בתים יוצאין למצוין: על פובשי**
 9 **שכר שכיר, ועל עושקין שכר שכיר, ועל שפורקין עול**
 10 **מעל צואריהו ונתנין על תביריהו, ועל נפשות הרות,**
 11 **ונפשות הרות קינדר פולין, אבל בענינים פתיב: "וענינים**
 12 **יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום".**

13 **הדרן עלך הישן**

14 **לולב הגזול והיבש - פסול. של אשידה ושל עיר**
 15 **הנדחת - פסול. נקטם ראשו, נפרצו עליו**
 16 **פסול נפרדו עליו - פשה, רבי יהודה אומר:**
 17 **ואגודו מלמעלה. ציני הר הפרול פשרות. לולב**
 18 **שיש בו שלשה מפתחים פרי לגינעו בו - פשר.**
 19 **גמרא קא פסיק ותני, לא שנת ביום טוב ראשון**
 20 **ולא שנת ביום טוב שני. בשלמא רבש - "הדר"**
 21 **קענין, וליפא. אלא גזול, בשלמא יום טוב ראשון**
 22 **"לכם" - משלכם, אלא ביום טוב שני**
 23 **אמאי רבי? אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי:**
 24 **מישום**

25 הדחוביה מדאורייתא: לא שנת ב"ש שני. דליתיה בבטילת לולב אלא מדרבנן דביום
 26 הראשון כתיב: בשלמא ב"ש. פסול בדרבנן נמי כיון דמצוה הוא משום זכר למקדש בעינן
 27 הדר מצוה: אמאי לא. מדיבא תימי למפסלה.

28 **שנאמר**

29 **משום**

30 **משום**

31 **משום**

32 **משום**

סוכה פרק שלישי – לולב הגזול דף ל עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 רטו תוספות

משום יהוה ליה מצוה הבאה בעבירה – אדחתיא לקמן פרק לולב וערבד" (גמא.)
 1 לכבס – משלכב, לרזיחא ואת השאלו ואת הגזול. משום שלא אמריבא,
 2 דבלאו לכבס נפקא לן גזול משום מצוה הבאה בעבירה. דאף על גב דקרא קרב גזול כתיב
 3 – הוא דהוין בכל מצות, דהוי דאורייתא, כדמכח בריש "הגזול קמאי" (בבא קמא דא.ג.) גבי
 4 הנה שגול סאה של חטין וטמנה ואתא אפאיה ופריש
 5 מרע טהה – דאין לא מברך קרבן אלא ואתא
 6 תאמר: לקמן (לאב.) דפסלני לולב של אשרה
 7 ושל עזר הגדת משום זמבית שיעריה –
 8 תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה ותו אמאי
 9 שריני דלאו אשרה דמשהו עזר זמנו. דלא דמי
 10 לגזל, דמחמת עבירת הגזל באה המצוה שירא
 11 בו. אבל הני – אטו מחמת עבירה שנשעית בו מי
 12 נפיק ביה? ומיהו, יש ספרים הרסנין לקמן (גמא.)
 13 אמתינתין דאתרוג של אשרה. מאי טעמא –
 14 משום יהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. וגיטא
 15 מושבשת היא, אלא טעמא משום דמבית
 16 שיעריה דאתרוג גבי נבי שיערו, באגזו וא
 17 כביעה. דאף על גב דאמרין לקמן (לאב.) טעמא
 18 משום דלא גמר פירא – מכל מקום בעינן דמיביר
 19 ליה. דמחמת טעמא פסלני לקמן (גמא.)
 20 מפלפלין. ומיהו, תימה: בפרק "כל שעה" (פסחים
 21 לאב.) דתניא: איך יצא ידי מצוה הבאה בעבירה
 22 ליה. תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה,
 23 דקא אביל אימרוהו נעפי ידי מצוה.
 24

כי יקריב מכם אומר הרומני ולא דידה הוא –
 25 תימה: ד"ברשבי" (בבא קמא סו.ב.) משמע
 26 גזול מרובינין "קריבנן דבאב משמע ליה כדמכתיב
 27 "מכס" ואף על גב דאיכא דמוקי לה תחם בגזול
 28 קרבן דחבריה – מכל מקום קשה למאן ולא מוק
 29 ליה הכי? ועוד קשה דתחם משמע דלפני איש
 30 לא צריך קרא. דדריש "קריבנן ולא הגזול, וקמאי:
 31 דכי דמי, אילמא לפני איש – למה לי קרא.
 32 ועוד קשה: דהא "מכס" דרשנין בפרק קמא דהולין
 33 (הא ושם): "מכס ולא מכלבס, דלתיא לא
 34 דמומי". "מכס" – מכלבס וכלבסי ולא באימות. ואף
 35 על פי שיש לומר דרשאי קראי מיהו הבא,
 36 מרוביניבס דסיפא קראי קא דריש, כמו שמפרש
 37 רבנו עזרי' (לא לתתנין דסוף "אדומ" בקדושין
 38 סה.ב ושם) – לא משמע בן כללי? ויש לומר: דהא
 39 דקאמר ב"מירוב" לפני איש למה לי קרא –
 40

שנאמר ובהמת גזול נו"ג – דאשכחן קראי דאוסר להביא מצוה בעבירה. פס פסח אין
 1 לו תקנה – דלאחר זמן וקריב, הויה קובע עולמית הוא. אלא נו"ג – ולפינן מינה
 2 דאין לו תקנה לאחר זמן. ואפילו ביאוש, דשמעינן ליה למירה דמייאש ואמר "זו ליה
 3 לתחרן כסי", ואף על גב דלענין מקמי אמרינן בבא קמא (סח.א) דקני ליה ביאוש, והוי
 4 בדיעה. ואפילו הכי אקריב למבח לא. שו"ט גול
 5 בעיה – בעולות וקריבין, דהויה שאלא מביאין לן יאני שנתא
 6 את הגזל שאתם גזולים אותם, ואף על פי שהכל
 7 שלי, אף מתחלה של היתיה. אמרנן ימי –
 8 דמעטא דמתנתין בגזול ביום טוב יש משום
 9 דמנחה הבאה בעבירה. לא שנו – דגזול פסול.
 10 מתוך שיוצא בשאלו – דהא כיום טוב שני לא
 11 כתיב "לכס" למעטי. לעילום כיום טוב ראשון –
 12 בעולות וקריבין: דהא בשאלו כיום טוב שני
 13 דשאלו פסול. ומתניתין לא מביעה שאלו
 14 קאמר, אימא סתם ניהיל – מיד, אלא על גב
 15 דלא שמעינן דאייאש. ואיש בעלים הוא –
 16 שדרי בפניו הוא וזולו מיד, ואין כח לחילוי קא
 17 משמע לן – דעד דשמעינן דאייאש לא קני ליה.
 18 דמימרי אמר: השתא הוא דתקין מינאי, למחר
 19 תפסניא ליה ברינא. אומיב – תניי כל לבד
 20 להשתכר בו, כגון בליים קטנים מחטין ומסריקות
 21 ולחלובי, וקרין "מריניש" בי וביתוי אסא מניש
 22 כשתקנו חסד מן הדיים לאגדו בוק להשעבא.
 23 ליעזו אדום – ויתחברו מן המחבר,
 24 ויתנדו לכס. מאי טעמא סתם ניום נוליי
 25 איתעא אישיראל גיעזו – ושנא אתו קרקע
 26 וקרקע
 27

ראשון, אבל ביום טוב שני, מתוך שיוצא בשאלו –
 20 יוצא נמי בגזול. מתיב רב תנמן בר
 21 יצחק: **לולב הגזול והיבש פסול, הא שיוצא**
 22 **הא פתיב "לכס" – משלכב, והאי לאו אדירה הוא.** אלא לאו – ביום טוב שני,
 23 וקתני גזול פסולו רבא אמר: לעולם ביום טוב ראשון, ולא מביעה קאמר: לא מביעה
 24 שאלו – דלאו דיריה הוא, אבל גזול, אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא, וכדיריה
 25 דמי, קא משמע לן. אמר להו רב הונא: **הנהו אונופרי:** פי וביתוי אסא מניש
 26 **תנזו אתון אלא לגזוהו איהו ויהבו לכו. מאי טעמא – סתם גזים וזילני איתעא ניהו,**
 וקרקע

משום דלפני איש אין יכול להקדיש, והרי הוא חלוץ. כדאמרין: גזול ולא תיחשוהו בעלים – שניהם אינם יכולים להקדיש, ודיאש כי יקדיש את ביתו? אמר ר' רבנא, מכל ביתו ברושות,
 כדאיתא ב"מירוב" (בבא קמא סח.א.) ואפילו מאן מפליג – לא פליג אלא בעללים. אבל בגזול גופיה – מודה דאין יכול להקדיש. והא מיתויהו רבא קריבמס אף על גב דמ"ביתו נפקא
 – אורחא דמבא דביתו, דמיתויהו מניש דאי לא כתיב "ביתו" – הוה מוקמינן "מכס" לתוך דרשה, אבל השתא דכתיב יתי קראי – איתר ליה "מכס" לרזיחא דא, דמומי, רבא אלא תקתי.
 דכוחותי אשכחן פרק ארבעי דעני מניש" (מתירין לב.ב ושם) דרשי: נעניש ביום. מרובינין "וביום דרואת בר", ובפרק אבא דמועי קטן (תא) מוקי לה לחוק, קיי דיום שאתה אויש ויש
 שאין אתה תרוא. ופתיב "ביום טוב" כדמכתיב "וביום טוב" (בבא קמא סח.א.) ולא פליג רבא דמועי קטן. דמועי קטן פ"י (א.ב ושם) ולא מוקלין אלא ביום רבתינין "ביום השמיני", ובפרק ר"י אילעזר ומיהו
 (שבת קלב.א.) מוקי ליה: "ביום" – אפילו בשבת, וליהל משמע מרובינין "בן שמונת ימים", ועוד איכא דכוחותי ברוכתי טובא. **הא** קייה ביוש – וקרינא ביה "לכס" – משלכב. משמע
 דקסבר ר' יוחנן: יאוש בדי קנה. קשה: ד"ברמירוב" (בבא קמא סח.א.) קאמר ר' יוחנן דתשלומי ארבעה ומועשה חיובין כן לפני איש בן לאחר יאוש, ואי יאוש קני – אמאי ויחייב שלו הוא
 טובה, שלו הוא מוכר ורבי האי גזולא דייק תחם לעיל (א.ב.) כל ששה אמילתיה דרב, דקאמר: כי ניים ועשירי רב אמר ללא שמתא. ועוד: ד"הגזול בתרא" (בבא קמא דף קטו.א.) משמע
 בהריא לר' יוחנן משמיה דר' ינאי דרשני רשות אורח כן – ולא ליתר. ויש ספרים גרסינן אלא ביום קניה. ותו לא. ואפילו גרסינן ב"ביתו" – ש' פלפשי דבין אקמהו ולא קניה יאוש ושני
 השם, כדאמרין ב"מירוב" (שם סו.א.) הגב הגזול הקדשן הקדש. ואפילו למאן דאמר יאוש לא קני – משום דהא איכא יאוש ושניו השם, מעיקרא חלוץ והשתא הקדש. ואם תאמר – אם
 כן באו פרין דתו אמר לרבא דאמר יאוש קני. מרובינין "קריבנן ולא הגזול, ואמאי שיעתק לשנוי דגזל קרבן דחבריה? והא ממה נפשך תחם קני – משום דהא יאוש ושניו השם, ומכל משום מפסיל
 להקריב משום דהא הבאה בעבירה. כדאמרין ב"מירוב" דייק סוף דהא שמתא. דייק רבא דייאוש כן לא קני מרובינין "קריבנן ולא הגזול, ותלא נפקא ליה גזול מכל מקום ומיהו
 דפסה דלית ליה תקנתא ויש לומר: דהא איתא דיאוש כתיב קני – הוי שול קודם הקדש, ותו לא חשיב מצוה הבאה בעבירה. וכן מוכח לקמן בשמעתין גבי (גוי.) וליקטוהו בשניו השם. משמע
 דאי קני ליה – מצוה נפקי ביה. ותו לא חשיב מצוה הבאה בעבירה. אבל א יאוש כתיב קני, ועל ידי הקדשן קא קני ליה. דאיכא יאוש ושניו השם השתא – או חשיב מצוה הבאה בעבירה.
 וכלכולא שמעתין דלא חשיב מצוה הבאה בעבירה היבא דקני ליה – מעינן למעמר דקני קודם באגדה, אפילו למאן דלא בעי אגד – הא קני ליה קודם שני טוב, דביתו לא חיוב מצוה.
 ואי נמי אפילו ביום טוב – ולא נמי למקדשי דהל קין הוקשה ביה. ואלא ליתר. ואלא דשמעינן ליה לעיל לעללא בהיתול בתרא" (שם קר.א.) ולא פלוטתא ר"ר משמען הרבין משום דהבין גזול ושל גזול וא
 סתם גביה יאוש בעלים, או סתם גזול קאמר, דקאמר: עלא: מחלקת בסתם אבל בידוד – דברי הכל קני, תחם איכא יאוש ושניו השם. כדאמרין בהדיא שמעתא "מירוב" (שם סו.ב.)
 דמעיקרא קוד ליה משבא. והשתא קוד ליה חבארו. ואלא מעמלתי בריש "אונופ קמא" (שם דא.ג.) בהדיא גזול סאה. דאף על גב דרשינן קונח מצוה הבאה בעבירה, אף על פי שקצאו
 בשעתין משהו קודם שבא ליה חיוב חלה – תחם דירוחי איתעל הוא. ואי נמי, שאני ברבא דאיכא נמי חזרה לבי שם שמי. ולפי שישו"ו – צריך לשיבס סוויא ד"הויקין" (גיטין נה.א.) דאמר
 עלא: דאי משהו חלה בן גזולתין כן לא נרעה – איהו כמפרת. וסוויא ד"הויקין בתרא" (מירוב"ב.) רבינו חם מפרש בעיא חתי, משום שישא יעורלא איתעל. והדיבא הארכיני ב"מירוב" (בפרק "הויקין" (שם נה.א.)
 ובפרק "הויקין" (שם נה.א.) **מתוך** שיוצא בשאלו יצא בגזול – הבא דוקא, שהוא מדרבנן, לא חיש אמצוה הבאה בעבירה.

1 וקרקע אינה גנולה – כלומר: אינה גנולה גלולין בשום יאוש, ולעולם בחוקת בעליה היא, וקרקע
2 דמשיך נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
3 עמו, דאי יאוש מותרל בקרקע – מאי נפקא ליה מינה במאי דאינה גנולה, אי קודם יאוש –
4 אפילו היה גנולה לאי, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
5 ופולטא דה' אלמער וקרקע, ופולטא וכו' בכותב גימט. וקרקע
6 דמשיך נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
7 ליה סוכה אשולה, ואדום וזאב וזי חורבו כסכותו
8 של בחירו. והשאת, אי לפני יאוש – דא אפילו
9 מנשילתא איך גנולין, אלא דאי לא דאי אפילו
10 ומיהו, אין משא, דאם היהוה סוכה מטלתליך
11 כגון שהתיצו מסכותו שבראש העגלה ובראש
12 הפסעה – לא היה יוצא בה בין קודם יאוש בין
13 לאחור. וקרקע נבנה משום ברקיע אפילו
14 מדימת' וקרקע נבנה משום ברקיע אפילו
15 הגנולה, ולפני יאוש נמי לא חשיבא כשאלה,
16 ונמשלתליך הגזולין אל ברשת בעלים קיומי, אבל
17 קרקע בחוקת בעליה עומדת. ויש לדקדק מזה
18 דהניא ב' בחוקת הבתי' (בבא בתרא מגב.) מכר
19 לאת הבית, מכר לו שדה – אין מעיד לו עליה, מכר לו פרה מכר לו עליה, מטיח ליה וכו' עתה
20 ומהוה ללוי, ודמח' ליה וכו'. וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
21 לא שרי בקרקע – דא טעמא דיאוש לא קני משום דבאסורא אתא ליה, כדמפרש ב'מרובה' (בבא קמא טו.) והבא
22 ולית', ובידעילת' כ'בלאי' עמו וקרקע נבנה משום ברקיע אפילו
23 דרבנן נפקא לאמא איתא, וכן היה שבעי משעה (י' האם שקיעת את הכרת אתה אמלפניו – קודמו אפילו
24 ודחלך אפילו לאחר המועד. מאימתי נקרא אגס – משישקע. ואמרין עלה בגמרא ירושלמי: אבא בר עיבק בשם ר' יוחנן:
25 לפעלים – עד שלש, רב הונא רב ששת. דא אמר עד שלש לשבר, ודא אמר עד שלש לרמים. מאימתי נקרא אגס –
26 דבר תורה. נתיישא הבעלים ולא נשתקע – אסורין מדברי סופרים. ויש קרקע גנולה? אמר ר' לוי: אף על פי כן
27 דמלאכה אסורה איך מדבר האבד. שובר פרעלים – אפילו דרך פרסום וקנהו. וברובת האגס לא נאסר הברס,
28 שמרבה להם בשכירות שלש יומי ממה שהיה ראו ליתן להם, כדאמר רב הונא בפרק קמא דרבא קמא (ט"ז
29 של כל הפירות, אבל יתר מבאן – לא יסיק, וקצר דכרבו ולא ישבור אפילו לאחר המועד. מאימתי נקרא שם אגס
30 נקרא על פי שם האגס, אף על פי שתישאו הבעלים ולא אמרו ליה ליה לחסוך כסי', דאגן סברי ומשאי. ואפילו
31 דיאיריותא בירעות האגס. נמי כתישאו ולא נשתקע – אלא מתיסר מדאורייתא. וקרקע אינה גנולה,
32 יאוש לאסור מרבנן משום כ'בלאי', אבל מדאורייתא אין יאוש, כדמלא אסור מדאורייתא. ומיהו, הבא
33 בשלש פשיטת' איך – שנשתקע הבעלים ולא נתיישא – אסור דבר תורה. לא חזמת דעתך האגס קאמר,
34 מאת' – אסור דבר תורה. ובעולם הבעלים נשקיימט כ'בלאי', וירדדו היה, כיון ולא כתישאו ולא נשתקע –
35 עלה פרק קמא תניא בירושלמי בשם ר' שמעון בן אלעזר: נותע לרביס חייב בנותע בתוך שלו, ברשות הרבים
36 – שי יאוש לקרקע, וכולה מלאת תמותה. וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
37 ממח' וז' ליה לרביס בנותע לתוך שלו תועד. מתינתע ברשות הרבים גלול קרקע נותעה, והיינו כ'בלאי' יאוש
38 לאוקמה בששתקעית' עולם הבעלים. כ' נזו אוטביר נמי בחירו איש בעלים בירייתו ירדו – וזו
39 מציאות' (בבא מציעא כ"ב.) דיאוש שלא מדעת לא היה יאוש. ויש לומר. דלא מיקרי יאוש שלא מדעת
40 מרוב, אלא דאין יאוש לקרקע.

1 וקרקע אינה גנולה – כלומר: אינה קניה גלולין בשום יאוש, ולעולם בחוקת בעליה היא, וקרקע
2 דמשיך נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
3 הוי גזל, והתולשו הוא גזול. הלכך, לגזוהו דן מן המחובר ויתנה לכב, שידוי ון הגלולין,
4 ואתם לוקחין אותה מהם. והבעלים נתיישא כבר בכלל הפירות – יהוי אשח' אצלם, וארור
5 כ'כ' כשנתנה מוחלטת לרשותו, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
6 יאוש נרדא לא קני, אבל יאוש ושניו רשות – קני, ואי נמי קני – מצוה
7 אתה תתחובה מן המחובר – יהיו אתם גזולים. ביריותו ירדו – ואוטביר. בירן – וידוך,
8 אותן מהן. ולדיון לאו מצוה הבאה בעביירה היא. וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
9 לעורכם, לצאת בה. ליקניו בשנינו מעשה – שאגר שלשתי מתינת' יחד. רדיוני מעשה נמי
10 קני. החוזר לביריותו – מתינת' אגדן, ודרי דן כב'ראשונה.

הושענא

1 וקרקע אינה גנולה – כלומר: אינה קניה גלולין בשום יאוש, ולעולם בחוקת בעליה היא, וקרקע
2 דמשיך נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
3 הוי גזל, והתולשו הוא גזול. הלכך, לגזוהו דן מן המחובר ויתנה לכב, שידוי ון הגלולין,
4 ואתם לוקחין אותה מהם. והבעלים נתיישא כבר בכלל הפירות – יהוי אשח' אצלם, וארור
5 כ'כ' כשנתנה מוחלטת לרשותו, וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
6 יאוש נרדא לא קני, אבל יאוש ושניו רשות – קני, ואי נמי קני – מצוה
7 אתה תתחובה מן המחובר – יהיו אתם גזולים. ביריותו ירדו – ואוטביר. בירן – וידוך,
8 אותן מהן. ולדיון לאו מצוה הבאה בעביירה היא. וקרקע נבנה משום ברקיע אינה גנולה,
9 לעורכם, לצאת בה. ליקניו בשנינו מעשה – שאגר שלשתי מתינת' יחד. רדיוני מעשה נמי
10 קני. החוזר לביריותו – מתינת' אגדן, ודרי דן כב'ראשונה.

1 **שינוי** החוזר לביריותו לא שמה שינוי – ואף על דב קני מורבנן, כדאייתר הגזול קמא (בבא קמא צ"ג.) בגזול
2 לא נפיק הבא. ומיהו, מהדיא סבתא (סוכה לא.) משמע גבי סוכה נרפיק, אף על גב דלא קני אלא מטעם מרישו
3 בעלמא לא שריף תקנת השבים, ותקרה לתירו אנדרו. ומה שנקצין מן המחובר לא חשיב שינוי מעשה, כיון
4 (בבא קמא צ"ג.) אף על גב דרדיא לאירע דידיה – לא קני. מאי טעמא – מדיקריא ודקלמי השתאה נמי ודקלא מיקרי. ואף על גב
5 כני ממושא אלא הדר, ואן וקמה חזקה דחובי שינוי, אף על גב דלא שנתנה שמי, ומשילם כמישה גלולה. כן עביס
6 **וילקנייהו** השינוי הם – תימה: דא אמרין רדיוני מעשה חזק לביריותו לא שמה שינוי, והוא דרין בשמי
7 לביריותו חשיב שמי לא שמה שינוי? דמי רמי: דא אלכא ברס יוסר, ונסיק דחם שינוי ארורטיו. ועוד שי שמי
8 כזו מריש. ומיהו שנתא סבה בבידה לא חשיב שינוי מעשה. אלא דאגדו – וזו חביש שינוי מעשה בחורו שינוי
9 כיון דלית בה קיצוע ואין בה אלא מחשבה – אם כן שינוי השם ידידה חזר לביריותו הוא. ואמאי קני? ויש לומר: דחתם
10 ממושא, כדתנן: לפי שלא נתיישא הבעלים. ועדיף שינוי השם החזק דקני עם יאוש, כדאשכחן גבי ערובא. משניני מעשה
11 והשתא ניחא דא קראמין דחם: שינוי השם כשינוי מעשה דמי. דהכי דמי להדיד? והלא שינוי מעשה לחודיה כ'בלאי' קני,
12 קמא' (שם צ"ג.) ואלו שינוי השם לא קני אלא דבר יאוש, כדמכחיח הערובא: אלא, היינו נמשט: מיהו ערובא חזקה לאו
13 מלה ועשה איל, עגל ונשה עשה, פריך רחם לעיל (ס"ה.) וילקנייהו כשינוי השם, ולא יתיחבו ארבעה וחמשו ומשני: שור
14 קני: שינוי השם לדחיה. והשתא יש כמה דינים ברבוי. רדיוני מעשה חזק יותר, וכן שינוי השם חזק יותר – קני
15 כ'בלאי' יאוש מורבנן, כדמכחיח בריש 'הזולת קמא' (בבא קמא צ"ג.) וטעמא משום תקנת השבים. ושינוי שמי חזק יותר
16 וכל בנין קרקע בירושטו וב' כדמוכח מעשה היתא חזק (א"ל.) דמחא. אלמא לא נתיישא. ואמר רב תנן אין לה אלא דמי נפיק. ואם

סוכה. פרק שלשים - לולב הגזול דף לא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) ר"ט תוספות

1 הושענא קרו לך — על ש' שרגילין לאונגין להושענא בהג'. והמספך ברשות הרבים —
 2 הא נמי גזל הרבים. פלוגתא — דא פסיל ר' אליעזר בנן שתקא את חבירו בחוקה,
 3 והוציאו מסוכתו הבגיה בקרקע של גזול, וכל המוצבר לקרקע הרי הוא בקרקע. ור'
 4 אליעזר לפעמי' — דאמרי סוכה שאולה אין יוצאין בה, בפרק 'הישן' (סוכה כ"ב), הלכך,
 5 ממה נפשך לו פסולה. וא' קרקע גזולה — כלומר,

1 הוֹשַׁעְנָא! מַעֲיָקְרָא נִמְי לְאִסָּא הוֹשַׁעְנָא קְרוּ לֵיהּ.
 2 תַּנּוּ רַבְנֵי: סוּכָה גְזוּלָה, וְהַמְסַפֵּךְ בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיבִים.
 3 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וְהַכְּמִיּוֹם מְכַשְׁרִין. אָמַר רַב נַחֲמָן:
 4 מִחֻלּוֹקֶת בְּשִׁתּוּקָא אֵת חִבְרוֹ הוֹצִיאָא מִסּוּכָתוֹ. וְרַבִּי
 5 אֱלִיעֶזֶר לְמַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹכְתוֹ
 6 בְּסוּכָתוֹ שֶׁל חִבְרוֹ. אֵי קַרְקַע גְּזוּלָה - סוּכָה גְזוּלָה
 7 הִיא, וְאֵי נִמְי קַרְקַע אֵינֶה גְזוּלָה - סוּכָה שְׂאוּלָה
 8 הִיא. וְרַבְנֵי לְמַעֲמֵיהּ, דְּאָמְרִי: אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹכְתוֹ
 9 בְּסוּכָתוֹ שֶׁל חִבְרוֹ. וְקוֹקַע אֵינֶה גְזוּלָה, וְסוּכָה שְׂאוּלָה
 10 הִיא. אֲבָל גְּזוּל עֵצִים וְסִיפֵי בָהֶן - דְּבַרֵי הַסֵּל אֵין
 11 לוֹ אֵלָא דְמֵי עֵצִים. מִמַּאי - מִןקַרְקַע דְּהוּמָא דְרִשּׁוֹת
 12 הַרְבִּיבִים, מַה רִשּׁוֹת הַרְבִּיבִים קַרְקַע לְאוֹ דִידֵיהּ הוּא -
 13 סוּכָה נִמְי לְאוֹ קַרְקַע דִידֵיהּ הוּא. הִיא סְבִיבָא דְאִתָּא
 14 לְקַמְיָה דְרַב נַחֲמָן, אִמְרָה לֵיה: רִישׁ גְּזוּלָתָא וְכוּלְהוּ
 15 רַבְנֵי דְבֵי רִישׁ גְּזוּלָתָא בְּסוּכָה גְזוּלָה הוּוּ יְהִיבֵי צְוֹנָה
 16 וְלֹא אֲשַׁנָּה בַּה רַב נַחֲמָן. אִמְרָה לֵיה: אִיתְתָּא דְהָהּ
 17 לֵיה לְאִתְתָּא קַתְל מָאָה וְהִמְנֵי סְרֵי עֲבִירֵי צְוֹנָא
 18 קַמְיָכוֹ וְלֹא אֲשַׁנְחִיתוּ בַּה? אָמַר לְהוּ רַב נַחֲמָן:
 19 פִּיעִתָּא הִיא דֵּא וְאֵין לָהּ אֵלָא דְמֵי עֵצִים בְּלִבְדָּ.
 20 אָמַר רַבְנָא: הֵיא פְּשִׁרָא דְמַסְלָלְתָּא דְגְזוּלָה, לֵיה
 21 לֵיה רַבְנֵי תַפְתָּא מְשׁוּם מִיַּשְׁתְּ מִיַּשְׁתְּ. פְּשִׁמָא, מָא
 22 שְׁנָא מַעֲצֵים? מַהוּ דְתִימָא: עֵצִים שְׂכִיחֵי, אֲבָל הֵיא
 23 לֹא שְׂכִיחָא, אִימָא לֹא, קָא מְשַׁמַּע לָךְ. הֵנִי מִילֵי -
 24 גְזוּ שְׂכִיעָה, אֲבָל לְבַתֵּר שְׂכִיעָה - הֲדַר גְּעִינִיהּ, וְאֵי
 25 חֲפָרָא בְּמִינָא, וְאִפְּלוּ לְאַחַר שְׂכִיעָה נִמְי - יְהִיב לֵיה
 26 דְמֵי. תַנּוּ: יְבֵשׁ פְּסוּל, רַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁר. אָמַר רַבָּא:
 27 מִחֻלּוֹקֶת בְּלִבְדָּ. וְרַבְנֵי סְבִירֵי: מְשַׁנְיֵין לֹלֵב לְאַתְרוּג,
 28 מַה אֲתְרוּג עֵנֵי תֶרֶד - אֵף לֹלֵב עֵנֵי תֶרֶד. וְרַבִּי
 29 יְהוּדָה סְבִירֵי: לֹא מְשַׁנְיֵין לֹלֵב לְאַתְרוּג, אֲבָל בְּאֲתְרוּג
 30 דְבָרֵי הַכֹּל תֶּרֶד גְּעִינֵי. וְלֹלֵב לֹא עֵנֵי רַבִּי יְהוּדָה
 31 תֶּרֶד, וְהַתַּנּוּ, רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרֵי: יֹאדְרֵנוּ מְשַׁמְעָלָה, מָא
 32 טַעְמָא - לְאוֹ מְשׁוּם דְבַעֵי תֶרֶד? לֹא, קַדְרַתְנֵי טַעְמָא,
 33 רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרֵי מְשׁוּם רַבִּי מַרְפוּן: "כְּפֹתֵי תַמְרִים"
 34 - כְּפֹתֵי, וְאִם תֶּהָ פְּרִירֵי וְכַתְּנֵנוּ. וְלֹא עֵנֵי תֶרֶד?
 35 וְהַתַּנּוּ: אֵין אֹזְנִין אֵת הַלֹּבֵב אֵלָא בְּמִינֵי, דְבַרֵי רַבִּי
 36 יְהוּדָה, מָא טַעְמָא - לְאוֹ מְשׁוּם דְבַעֵי תֶרֶד? לֹא,
 37 דֵּהָא אָמַר רַבָּא: אִפְּלוּ בְּסִיבֵי וְאִפְּלוּ גְעֵשְׂקָא דִידִיקְלָא. [וְאֵלָא] מָא טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה
 38 הַתָּם - דִּקְא סְבִירֵי: לֹלֵב צְרִירֵי אַגְדָּ, וְאֵי מִינֵי מִינָא אֲתְרִינָא - תֶּהָ לְהוּ חֲמִשָּׁה מִינֵין.
 39 וְבְאֲתְרוּג אֵין עֵנֵי רַבִּי יְהוּדָה תֶּרֶד? וְהַתַּנּוּ: אֲרַבְעַת מִינֵין שְׂבִילֹבֵב, כְּשֵׁם שְׂאֵין פּוֹחֲתִין מִן
 40 קַד אֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, לֹא מְצָא אֲתְרוּג לֹא יְבִיא לֹא פְרִישׁ וְלֹא רַמּוֹן וְלֹא דָבָר אַחֵר.
 41 כְּמוֹשֵׁין, כְּפִרְוֵי, יְבִישֵׁין - פְּסוּלֵין. רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרֵי: אֵף יְבִישֵׁין. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מְעִשָּׂה

1 א' קרקע גזולה — אמת הרי דא' אליעזר סבר כן, דשמעינן ליה הכי ביה להללוג בתרא'
 2 (בבא קמא ק"ב). אלא רצה ליישב דבריו בלא ענין.
 3 אב"ל גזל עצים וסיכך בהן — אין זה לא גזולה ולא שאולה, דקדוהו בשניר מעשה ושניר
 4 השם. ועוד: משום תקנת השבים אין לו עליו לספור את בניו, אלא יחזיר זמיו. ודא
 5 דאמרין פ"ק תוספתא (סוכה כ"ב), דמדור ובנן
 6 בגזולה — פ"ק אלא בגזול סוכה המחזרת לקרקע ולא
 7 בגזול עצים וסיכך בהן אלא בגזול סוכה העשויה
 8 בראש העגלה או בראש הספינה ודא עמדה
 9 גזולה שאנה מחזרת לקרקע, ואין עליו להחזיר
 10 דמים אלא כמו שהיא בגזולה, דאין בה משום תקנת
 11 השבים — שהרי לא טרח לבלותה, ולא הוציא עליו
 12 יציאתו, הלכך גזולה היא, כן פירש בקונטרס. ועל
 13 חנם דחק, ומדכתיב לך' מדברית גזולה בפרק
 14 'הישן' (סוכה כ"ב), וגזל עצים וסיכך בהן — שיעו
 15 החזיר לביתו דא. ומדאורייתא לא קני: ומשום
 16 תקנת מרש — דהיינו מדרבנן, וקרא מיוקם
 17 מדאורייתא. ואפילו מדרבנן בלא עגלה הספינה
 18 איכא לאוקמהי קרא. כגון בראבון שבנה סוכה
 19 בחצר של שמעון מדעתו, ובא שמעון ותקף את
 20 ארבעו והוציאו מסוכתו — דאין עליו תורת
 21 שאולה כיון דלא קיימא ברשותו של ארבעו, ולא
 22 דמיא לקרקע בדחוקתו הבעלים עמדתו, ולכך אין
 23 קרקע גזולה.

1 ור' יהודה סבר לא מקשינן לולב לאתרוג —
 2 פירש בקונטרס: לא דוקש ללמוד
 3 לו מזה, ולא ניתן לירדשו מעצמו מכל שלש
 4 עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן. אלא על
 5 חומרו. ותמה גזולה פירש. דאפילו סמוכין,
 6 והדיני בני מקראות סמוכין לו להני לירדש
 7 מן התורה, כדאמרן בריש יבמות (ד"ק), סמוכין מן
 8 התורה מנין — שאמר: יבמות לעד לשלם
 9 עשויים באמת וישר, כל שכן היקשאו הדיני שני
 10 דברים המושקעים בפסוק אחד. ואפילו לר' יוחנה
 11 רבא דריש סמוכין אלא היכא מוכח המופת
 12 כדאמרין התם, מכל מקום בדיקשא מודה. אלא,
 13 כן אלהות אדם מן עממיה, וכן מנרה שיה, דאין
 14 דן אדם את כן למדו מרבו, והבא סבבא פליגי,
 15 ויש תרביש שאין לקרוב לאתרוג דרש, ושטא
 16 קסבר לא שייך לשון הדא אלא בפירות.
 17 א' אורנין את הלולב אלא בניו — תימה דכי
 18 בעי למשנע משום דבעי הדת: ודאין
 19 במתניתין (ל"ב) גימטיות של הדב שהיו עושין
 20 משום בניו ושטא הוי מצי למשמע לויטעמך.
 21 לא מצא אתרוג לא ראי לא רמון ולא פריש —
 22 מצי לקדקע מבוא דביא לא מבא משם כמדבר
 23 בפסול, מדנקט: פירש את רמון, ויש לדחות. אבל
 24 יש לקדקע דרשי, מני לולב פסול לרבנן בשעת
 25 הדחק.

1 הויאל
 2 הויאל
 3 הויאל
 4 הויאל
 5 הויאל
 6 הויאל
 7 הויאל
 8 הויאל
 9 הויאל
 10 הויאל
 11 הויאל
 12 הויאל
 13 הויאל
 14 הויאל
 15 הויאל
 16 הויאל
 17 הויאל
 18 הויאל
 19 הויאל
 20 הויאל
 21 הויאל
 22 הויאל
 23 הויאל
 24 הויאל
 25 הויאל
 26 הויאל
 27 הויאל
 28 הויאל
 29 הויאל
 30 הויאל
 31 הויאל
 32 הויאל
 33 הויאל
 34 הויאל
 35 הויאל
 36 הויאל
 37 הויאל
 38 הויאל
 39 הויאל
 40 הויאל
 41 הויאל
 42 הויאל
 43 הויאל
 44 הויאל
 45 הויאל
 46 הויאל
 47 הויאל
 48 הויאל
 49 הויאל
 50 הויאל
 51 הויאל
 52 הויאל
 53 הויאל
 54 הויאל
 55 הויאל
 56 הויאל
 57 הויאל
 58 הויאל
 59 הויאל
 60 הויאל
 61 הויאל
 62 הויאל
 63 הויאל

סוכה. פרק שלשים - לולב הגזול דף לא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רש"י

1 הוואיל ו' יהודה לולב צריך אגד אי מייתי מינא אחרינא האי לחודיה קאי האי
2 לחודיה קאי - יהודה כל שכן לרבנן, ומשמע לעיל דלר' יהודה משום דצריך
3 אגד, אי אגדי ליה ממין אחר - והה ליה תמשת המינין, אבל לרבנן, דאין צריך אגד -
4 לא, דאין לחודיה קאי האי לחודיה קאי, והכי בני אמרינן בהריא בפרק 'אלו הן התבואות'
5 (מתרווחן תוספת) בני דב המוסקף נטרע, דאי סביא
6 לן לולב אין צריך אגד - האי לחודיה קאי האי
7 לחודיה קאי? וש' לומר: הדאב מירי בשנתן אותו
8 חוץ לאגד לר' יהודה ואם תאמר: אם כן לא
9 חשב תוספת האי מינא אחרינא דקמיתו ממו
10 לרבנן דלעיל, דאין צריך אגדו ויש לומר: דלא
11 דמי, דכשיאגדו שלא מביט - אין לו ליחשב
12 כמוסיף, משום דאין לו כדרך גדלתו, ומיני
13 שבולב בעינין בעינין גדלתן (מהם) אבל
14 לרבי יהודה דבעי אגד - ש' לו ליחשב כמוסיף
15 באגדתו, דכל אגדו' שלא כדרך גדלתו, הווא
16 אפילו לרבי יהודה קאמר דמייתי מינא אחרינא
17 ונקט ליה כדרך גדלתו, דאפילו חוץ לאגד חשיב
18 כמוסיף, וכל שכן לרבנן, הוא דקאמר בסנהדרין
19 (מהם) למאן דאמר אין צריך אגד האי לחודיה
20 קאי האי לחודיה קאי - היינו לעיבין דאין זה הו'
21 המוסקף נטרע לטעמא דדי מנחה צאנא אלא דעטר
22 על 'ב'ל תוסקף', והשאת מינא, דהנא קאמר דר'
23 יהודה דקתינן ארבעה מינים שבולב אין מוסקף
24 עליהן, ומסתמא היינו רבנן רב פלוניתיהו דלא
25 בעו אגד - ואפילו הכי איכא 'בל תוסקף', היינו
26 כבון דנקט ליה דרך גדילתו.

1 **בבני ברבין שהיו מורישין את לולביהו לבני בניהו.**
2 **אמריו (להם): משום ראיה? אין שעת הרקק ראה.**
3 **קתיי מיתה, רבי יהודה אומר: אף ובשין פשוטין. מאי**
4 **לאו - אאתרוג? לא, אלוכלב. אמר מר: בשם שאין**
5 **פוחתין מןן קד אין מוספיין עליהן, פשיטא! מהו**
6 **דתימא: הוואיל ואמר רבי יהודה לולב צריך אגד, ואי**
7 **מייתי מינא אחרינא - האי לחודיה קאי והאי לחודיה לא**
8 **קאי, קא משמע לן. אמר מר: לא מצא אתרוג לא**
9 **יבאי ואי רמון ולא פריש ולא דבר אחר. פשיטא! מהו**
10 **דתימא: ליתיה, והכי שלא תשכח תורתך אתרוג,**
11 **קא משמע לן זימנין דנפק חורבא מיניה, דאיתי**
12 **למסרדי. תא שמע: אתרוג הישן פסול. ורבי יהודה**
13 **מכשיר. תיובתא דרבא, תיובתא. ולא בעי הדר?**
14 **והא אגן תנן: הרוק פפרתי, רבי מאיר מכשיר, ורבי**
15 **יהודה פוסל. לאו משום דבעי הדר? לא, משום דלא**
16 **גמר פריא. תא שמע: שיעור אתרוג קטן, רבי מאיר**
17 **אומר: פאגוז, רבי יהודה אומר: פפריה. לאו משום דבעי הדר? לא, משום דלא גמר פריא.**
18 **תא שמע: ובגדול פדי שאהוז שנים בידו אחת, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אפילו אחד**
19 **בשתי ידיו. מאי שמעא - לאו משום דבעי הדר? לא, פין דאמר רבי: לולב פמיין אתרוג**
20 **בשמואל. זימנין דמתלפי ליה, ואתי לאפוביניה, ואתי לאפוביניה. והאי לרבי יהודה לא תתיב**
21 **הדר? והוא 'הדר פאילון משנה לשנה' - 'של אשה ושל עיר הנדחת'. ושל אשה פסול?**
22 **והאמר רבא: לולב של עבודה זה לא פסול, ואם נטל - פשרו. הקא פאשרה דומשה עסקיגו,**
23 **דקתותי מקבת שיעוריה. דיקא נמי דקתני דוקיא דעיר הנדחת, שמע מיניה. 'נקטם ראשו'.**
24 **אמר רב הונא: לא שנו אלא נקטם, אבל נסדק - פשרו. ונסדק פשרו והתניא: לולב פקתו,**

1 **בבני ברבין - שאין דרין על מקום פדרסיך, ואין דקלים מעמיא שם. אי מייתי מינא**
2 **אחרינא - ולא אגדי ליה בהדיה. בין דאמר רבא איתרוג וילוב ביימין - משום**
3 **דבא תלת מצות, ואחרונא חד מצות. הימנין דמתלפין ליה, שנותנין לו אתרוג בימין**
4 **ולובב בשמאל, וצריך להכפין מיד ליה ולאחוריה והלובב באחור מיריד על שיתילק,**
5 **ואי היה גדול יותר מדאי - שמו פטיל מיריד**
6 **ופסול, שיערו בו נקב, שנים בידו אחת -**
7 **גרסינן, שני איתרוגים בידו אחת, שבמקום האחד**
8 **יאתו הלובב כשהפנתו, הרי באילנו משנה לשנה**
9 **המבא משמעין אתרוג שמא קרא. שאין פרי**
10 **אחר עושה כן, לולב של עץ - ששימשו בו**
11 **לעבודה וזה לבבר דלפיה קרקע, אי נמי:**
12 **שעבודיה בלולב, לחעבריה לפניה לא לרוקק. כב**
13 **לא יבול - דמנאי לנבתי. ואם נטל כשר - ואף**
14 **על גב דאיתרוג הנאה הוא, דמנתי לאו ליתות**
15 **ניתנו. כלומר: אין קיום מצות הנאת הגוף, אלא**
16 **עבודת עבד לרבו. באשריה דרשש - אותם שהיו**
17 **בשעת כביוש ארץ ישראל, שהצריכן הכתוב**
18 **שרפה, כדכתיב (דברים ו') 'אשריהם תשרפן**
19 **באש', ולולב צריך שיעור, והאי כמאן דמכיתב**
20 **שיעוריה, כיון דלרשעה קאי. נטר - נסדק**
21 **ראשי העליק, כפוף - ראשו כפוף באגוזו,**
22 **דמות לאיש בן וזקון שראשיהן שחין וכופפין**
23 **למטה.**

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

קוץ

[דף ט"ז ע"ב]

הדא אמרה: הוא זמן מרוקה הוא זמן ממועט. הדא אמרה: שלא חשו להערמה. הדא אמרה: שאדם מבקיר וחוזר וזוכה. הדא פשטא שאלת דרבי זעירא. דרבי זעירא אמר: הוא זמן מועט הוא זמן מרוקה.

והלה נטיל ואוכל. ורבי יוסי אוסר. מאי טעמא דרבי יוסי, מפני שקדם נדרו להקבירו. הא הקבירו לנדרו, לא בעון קומי רבי יוסי: מפני שקדם נדרו להקבירו, מה בין שקדם הקבירו לנדרו? אמר לון: לא עלת על דעתו לאסור מה שהקביר!

אמר רבי יונה: הכין קשון קדמוי: הא הקבר יחיד לא? והא תנינן: והלה נטיל ואוכל, ורבי יוסה אוסר! אמר לון: לא עלת על דעתו לאסור מה שהקביר.

רבי יונה רבי אבא רבי הויה בשם רבי שמעון בן יוצדק: המבקיר שדה לעשרה בגני אדם – אינו חוזר בו.

והמבקיר שדה לשלשה בגני אדם – אינו חוזר בו. אמר רבי יוסה: אתייתא כרבי מאיר.

רבי מנא בעי: מה את אמרת, "לשלשה", "לפני" שלשה. על דאת מקשי על רבי מאיר, מקשיתיה על דרבי יוסי, מה את אמרת "לעשרה", "לפני" עשרה!

[דף י"ז ע"א]

אמר ליה: הקבירה בפני שנים – חוזר בו, ותייב במעשרות. בפני שלשה – אינו חוזר בו, ופטור מן המעשרות.

הדרן עלף אינו בין המזדר

פרק ה

הלכה א' מתניתין השותפין שנדרו הנזייה זה מזה – אסורין ליכנסם לחצר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: זה נכנס לתוך שלו, וזה נכנס לתוך שלו.

שניהו אסורין מלהעמיד ריחים ותנור, ומלגדל תרנגולין.

היה אחד מהן מודר מחבירו הנזייה – לא יבנם לחצר. רבי ליעזר בן יעקב אומר: יכול הוא לומר לו: "בתוך שלי אני נכנס ואיני נכנס בתוך שלך". בופין את הנזדר שימכור חלקו.

גמרא רבנין אמרי: כל טפח וטפח – של שותפין הוא. רבי ליעזר בן יעקב אומר: זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו. אם היתה חצר חלוקה פסיפס – אף רבנן מודיי. עמד אחד מהן ומכר את חלקו – אף רבי אליעזר בן יעקב מודה. התנו ביניהן על מנת לוותר – בהזקת שותפין הן. לא צורכא, דלא התנו ביניהן על מנת לוותר. מה אומר בה רבי אליעזר בן יעקב?

[דף י"ז ע"ב]

והא תנינן תמן: לוקח ביתר ומוכר בפהות. מה אומר בה רבי אליעזר בן יעקב?

והא דתנינן תמן: לא ישאלקנו ולא ישאל מפנו. מה אומר בה רבי אליעזר בן יעקב?

והא דתנינן תמן: לא ימכור ולא יקח מפנו. והא דאמר רבי שמעון בן יקים: שלא ישאה.

שניהן אמורים מלמעמד ריחים ותנור ומלגדל תרנגולים. נצרכה לרבי אליעזר בן יעקב. דו מתניתא השותפין שנדרו הנזייה זה מזה, מפני שנדרו הנזייה זה מזה, הא אם לא נדרו הנזייה זה מזה, סתמן כמותרין אלו לאלו.

תמן תנינן: אילו דברים שיש להן חזקה כו'. אומר רבי ירמיה: נהגו השותפין להיות כמותרין זה את זה בדברים הללו!

אמר רבי אלעזר: המגדל תרנגולין בהצר שאינה שלו – הרי זו חזקה. אומר רבי יוסי: ויאות, מה נפשה, אם יש לו רשות לגדל – הרי גידל, אם אין לו רשות לגדל – הרי החזיקו!

רבי יוחנן בשם רבי בניה: בכל השותפין מעבדין זה על זה בהצר, חוץ מן הכביסה, מפני כבוד בנות ישראל. אומר רבי מתנזייה: הדיא דאת אמר: מקום שחנשים מכבסות. אבל מקום שהאנשים מכבסין, לא בדיא.

ודא דאת אמר: חוץ מן הכביסה בהצר – בכל החצר. ברם בדי' אמות דחבריה – לא מצי מימחי בידיה. אם היה המקום משופע – אפילו בארבע אמות דחבריה מימחי הוא בידיה, דו אמר ליה: את שפה, והוא אתי לגבי!

תני: מקום התנור מקום הפיריים – אין להן חוקה. על גביהן, אפילו כל שהוא – יש להן חוקה. אמר רבי זעיריה: ובלבד קירוי, שמועיל לתנור.

רבי יוחנן בשם רבי יצאי: השותפין קונין זה מזה בחצר, והיביין זה בגינתו זה. אמר רבי בון בר כהנא: באומר: צבור ואקנה. אבל אם צבורין – לא קנה עד שיטלטל.

בתוך שלי אני נכנס ולא בתוך שלך,

[דף י"ח ע"א]

ואת אמר כופין! לא על הדא איתאמרת, אלא על הדא: "בתוך של חבירך אני נכנס, לא לתוך שלך" עליה כופין את הנודר שימכור חלקו, באומר: "הנניתי עליך", אבל באומר: "הנניתי עלי", לא כדא.

הלכה ב' מתניתין היה אחד מן השוק מודר מאחד מהן הננייה – לא יכנס לחצר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: יכול הוא לומר לו: "בתוך של חבירך אני נכנס, איני נכנס לתוך שלך".

גמרא ולא תנינן כופין. תני רבי חייה: אם היה נדרן – כופין. דו אמר ליה: איתת קדמוהי, עבדת ליה כו, תיננינא ועבדת ליה כו, מיכן ואילך – או שרי נדרך או זבין חולקך.

הלכה ג' מתניתין המודר הננייה מחבירו, ויש לו שם מרחץ ובית חבד מושפריים: אם יש לו בהן תפיסת יד – אסור; אין לו בהן תפיסת יד – מותר.

האומר לחבירו: "קונם לביתך שאיני נכנס", "שךך שאיני לוקח"; מת או שמכרן לאחר – מותר. "לבית זה שאיני נכנס", "שדה זו שאיני לוקח"; מת או שמכרן לאחר – אסור.

גמרא כפדה היא תפיסת יד? למחצית ולשליש ולרביעי. "ביתך זה", משם מה אתה תופש? משם "ביתך", (או משם) "זה". נפל, וכנאו הוא, לית ליה.

נישמעינה מן הדא: האומר לירשיו: "תנו בית התנות לבני", או "בית ארמלות לבתי", ונפל – יורשין היביין לבנותו. תמן תנינן: האומר לבנו: "קונם שאת נהנה לי", אם מת – יירשנו. בתיי וכמותי, מת – לא יירשנו.

אמר רבי ירמיה: חמי היה תנינן הכא, והתני: "בתיי", אם מת – יירשנו. "במותי", אם מת – יירשנו. "בתיי וכמותי", אם מת – לא יירשנו. מה בין להוא דאמר תדא תדא, להוא דאמר תריי תריי?

רב ירמיה ורבי יוסי בן חנינה, תריהון אמרין: "קונם הנניית נכסיי אלו עליי ביהי ובמותי", מפנין שאמר "אלו" – אסרן עליו בין בחיים בין לאחר מיתה.

אמר רבי יוסי: תנינן בגזיקין מה דלא תנינן בגדרים? "קונם לביתך שאיני נכנס", "שךך שאיני לוקח", מת או שמכרו לאחר – מותר. "לבית זה שאיני נכנס", "שךך זה שאיני לוקח", מת או שמכרו לאחר – אסור.

[דף י"ח ע"ב]

מפני שלא אמר זה, הא אמר זה – אסרו עליו בין בחיים בין לאחר מיתה.

הלכה ד' מתניתין "הרי אני עליך חרם" – המוּדָר אסור. "הרי את עלי חרם" – הנודר אסור. "הרי אני עליך ואת עלי" – שניהם אסורין. ושניהן מותרין בדבר של עלי ככל, ואסורים בדבר של אותה העיר.

גמרא "קונם שאיני נהנה לך, לנשאל לו עליך" – נשאל על הראשון ואינו נשאל על השני. אית תניי תני: נשאל בין על הראשון בין על השני. שמואל בריה דרבי יוסף בי רבי בון אמר: כמאן דאמר: לאחר האיפור. ברם כמאן דאמר: לאחר הנדר – נדר לשבטל מקצתו בטל כולו.

הנודר "מבני העיר", ובא אחר וישב שם שלשים יום – מותר בו. "מיושבי העיר", ובא אחר וישב שם שלשים יום – אסור בו.

"קונם הנניית על בני עירי" – אינו נשאל לזקן שיש שם. "הנניית בני עירי עלי" – נשאל לזקן שיש שם.

אית תניי תני: אפילו על קדמיותא – נשאל. שאינו כמיפר נדרי עצמו.

נדר של רבים – אין לו היתר. הנודר ברבים – אין לו היתר.

הנודר הננייה מחבירו בפניו – לא ישאל לו אלא בפניו. שלא בפניו – נשאלין לו בין בפניו בין שלא בפניו. רבי יוחנן אמר: מפני הבושה. רבי יהושע בן לוי אמר: מפני החשד.

ואתניין אילין פלוגותא – באילין פלוגותא. דתני: יום הכיפורים, צריק לפרוט את מעשיו; דכרי רבי יודה בן בתירה. רבי עקיבא אמר: אינו צריק לפרוט את התמא. אית תניי תני: צריק לפרוט את הנדר. אית תניי תני: אינו צריק לפרוט את הנדר.

חד בר נש נדר "דלא מרווחא". אתא לגבי רבי יודן בר שלום, אמר ליה: מפאי אישתבעת? אמר ליה: "דלא מרווחא". אמר ליה רבי יודן: וכן בר נש עבד? דילמא בקביוסטיסא. אמר: ברוך שבחר בתורה ובחכמים שאמרו: צריך לפרוט את הנדר.

הלכה ה' מתניתין ואי זהו דבר של עולי כבל? בגון הר הפית, והעזרות, והבאר שבאמצע הדרך. ואי זהו דבר של אותה העיר? בגון הרחבה, והפרוזן, ובית הכנסת, והתיבה, והספרים.

[דף י"ט ע"א]

והכותב חלקו לנשיא. רבי יהודה אומר: אחד פותב לנשיא ואחד פותב להדיומ. מה בין פותב לנשיא לכותב להדיומ? שהכותב לנשיא – אינו צריך לזכות, והכותב להדיומ – צריך לו לזכות. וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה – צריכין לזכות. לא דיבר בנשיא אלא בהונה. רבי יהודה אומר: אין אנשי הגליל צריכין לכתוב, שכבר פתבו אבותם על ידיהם.

גמרא ביני מתניתא, ורחבה שאין דרך הרבים מפסקתה, אבל רחבה שדרך הרבים מפסקתה – פעולי בכל היא.

חד בר נש קידש בספר תורה. רבי שוכתי ורבי חסידא אעלוז עובדא קומיי רבי יוסה, ואמר: אינה מקודשת. אמר רבי חזקיה: אגא קרת אינרתא, וכתוב בגוה "ולא עוד!" אמר רבי מנא: קשיתה קומי רבי חזקיה: מהו "ולא עוד"? בספר תורה של יחיד קידש, אמר לון: אינה מקודשת. אתא מימר לה: אפילו בספר תורה של רבים קידש. והיינו "ולא עוד". אתא מימר לה: אפילו בספר תורה של יחיד קידש. והיינו אינה מקודשת.

ביני מתניתא: צריך לכתוב חלקו של נשיא.

[דף י"ט ע"ב]

הלכה ו' מתניתין המוּדָר הנָיִיח מַחְבִּירוֹ ואִין לוֹ מַה יֵאבֵל – נוֹתֵן לְאַחַר מִשּׁוּם מִתְנָה, וְהִלָּה מוֹתֵר בָּהּ.

מעשה בבית חורון, באחד שהיו אביו מוּדָר מִמֶּנּוּ הַנָּיִיח, והיה משיא את בנו. אמר לחבירו: "הרי החצר והסעודה נתונין לה כמתנה, והן בפניך עד שיבוא אבא ויאכל עמנו בסעודה". אמר לו: "אם שלי הם – הרי הן מוקדשין לשמים" אמר לו: "לא נתתי לה את שלי שתקדישם לשמים!" אמר לו: "לא

נתתה לי את שלך, אלא שתהא אתה ואביך אוכלים ושותים ומתריצין זה לזה, ויהא עון תלוי בראשי!
 וכשבא דבר לפני חכמים, אמרו: כל מתנה שאינה, שאם הקדישה תהא מוקדשת, אינה מתנה.

גמרא אמר רבי יוחנן: ניכר הוא זה שהוא תלמיד חכם.

שמונים זוג של תלמידים היה לו להלל הזקן. גדול שבהן – יונתן בן עוזיאל, והקטן שבהן – רבן יוחנן בן זבאי. פעם אחת חלה, ונכנסו כולן לבקרו. עמד לו רבן יוחנן בן זבאי בחדר, אמר להן: היכן הוא הקטן שבהם שהוא אב לחכמה ואב לדורות? אין צריך לומר הגדול שבהם. אמרו לו, הרי הוא בחדר. אמר להן: יבנם. בין שנכנס, אמר להן: להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא (משלי ח). ואמר רבי יוחנן: ניכר זה, שהוא תלמיד חכם.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: אכין הוה עובדא, יונתן בר עוזיאל הדירו אביו מנכסיו, ועמד וכתב לשמי. מה עשה שמי? מכר מקצת, והקדיש מקצת, ונתן לו מתנה את השאר. ואמר: כל מי שיבוא ויערער על המתנה הזאת, יוציא מינד הקלוחות ומינד ההקדש, ואחר כך יוציא מינד זה. ואמר רבי יוחנן: ניכר זה, שהוא תלמיד חכם.

רבי ירמיה בעי: מעתה, אין אדם נותן מתנה לחבירו על מנת שלא יקדישנה לשמו? ביני מתניתא, כל מתנה שהיא פמתנת בית חורון שהיתה בהערמה, שאינה שאם הקדישה אינה מוקדשת – אינה מתנה.

הדרן עלך השותפין שגדרו

ברק ו

הלכה א' מתניתין הנזדר מן המבושיל – מותר בצלי ובשילוק. אמר: "קונם תבשיל שאיני מועם" – אסור במעשה קדירה רד, ומותר בעבה, ומותר בביצה מרמיטין, ובדלעת הרמוצה.

גמרא מתניתא אמרה: שהשילוק קרוי מבושיל! דתנינן: היה מבשל את השלמים, או שולק. וקרייא, שהצלי קרוי מבושיל, ובשלו הפסח וגו' (דברי הימים ב, לו, י). אין תימר שלא פהלקה, רבי יונה בוצרייא אמר: כמשפט.

[דף כ' ע"א]

מתניתא אמרה: שהשלוך קרוי מבושל. וקרייא אמר: שהצלי קרוי מבושל! והתנינן: הנזדר מן המבושל – מותר בצלי ובשלוך! אמר רבי יוחנן: הלכו בנדרים אחר לשון בני אדם. אמר רבי יאשיה: הלכו בנדרים אחר לשון תורה. מה נפיק מן ביניהון? "קונם יין שאיני טועם בהג", על דעתיה דרבי יוחנן – אסור ביום טוב אחרון. על דעתיה דרבי יאשיה – מותר. אף רבי יאשיה מודה שאסור, לא אמר רבי יאשיה, אלא, להומריין.

רבי הויה בר בא אמר: רבי יוחנן אכיל חליטה, ואמר: לא טעמית מזון בהדא יומא. והא תנינן: הנזדר מן המזון – מותר במים ובמלח. פתר לה [ברבי יאשיה: דאמר: הילכו בנדרים אחר לשון תורה. ומניין שכל הדברים קרויין מזון? רבי אחא בר עזרא אמר: "ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון" (בראשית מה). מה תלמוד לומר ומזון? אלא, מיבן, שכל הדברים קרויין מזון.

הנזדר מן המבושל, מהו שיהא מותר מן המעושין? מהו שיהא מותר במטונגין? מהו שיהא מותר בתבשיל שנתבשל בתמי טבריה?

רבנן דקיסרין שאלון: מעושין, מהו שיהא בו משום בישולי גזים? מהו שיהא בו משום תבשילי שבת? מהו שיהא בו משום בשר בחלב? מהו שיטבל למעשרות? הנזדר מן המעושין, מהו שיהא מותר בתבשיל? רבי בא בר יהודה בשם דבית רב אחי: חביצה, אין בו משום בישולי גזים, ויוצאין בו משום עירובי תבשילין.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רב הונא: כל אוכל שהוא נאכל חי פמות שהוא – אין בו משום בישולי גזים, ויוצאין בו משום עירובי תבשילין.

הנזדר מן המבושל, מהו שיהא מותר בעבה? נישמעניה מן הדא: אסור במעשה קדירה רח, ומותר בעבה. מה אם תבשיל שהוא נאסר בצלוי ובשלוך – מותר בעבה. מבושל שהוא מותר בצלוי ובשלוך – אינו דין שיהא מותר בעבה! ויש קל והומר בנדרים? אלא ביני, תבשיל שאסור בצלוי ובשלוך – מותר בעבה. מבושל שמוותר בצלוי ובשלוך – מותר בעבה.

תני: אסור בהטרייות רבות, שכן דרף הרופא לזכל פתו בהן. אמר רב הסדא: אסור בכיצה מנוגלת, שכן דרף החולה לזכל פתו בה.

ומוותר בביצה טרומיטא. רופיטון. וּבְדִלְעַת הַרְמוּצָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָה: כִּמּוֹן דְּלַעַת מְרָה, וְהוּן מִמְתְּקִין אוֹתוֹ בְּרִימְצָא.

הלכה ב' מתניתין הנודר מפעשה קדירה – אינו אסור אלא מפעשה רתהתה. אָמַר: "קוֹנָם יוֹרֵד לְקַדְיָרָה שְׁאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר מִכָּל הַמִּתְבַּשְׁלִים בְּקַדְיָרָה. מִן הַכְּבוֹשׁ, אִינּוּ אָסוּר אֲלֵא מִן הַכְּבוֹשׁ שֶׁל יָרֵק. "כְּבוֹשׁ שְׁאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר בְּכָל הַכְּבוֹשִׁים. מִן הַשְּׁלֶק – אִינּוּ אָסוּר אֲלֵא מִן הַשְּׁלֶק שֶׁל בֶּשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. "שְׁלוּק שְׁאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר בְּכָל הַשְּׁלוּקִים. מִן הַצְּלִי, אִינּוּ אָסוּר אֲלֵא מִן הַצְּלִי שֶׁל בֶּשֶׂר; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. "צְלִי שְׁאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר בְּכָל הַצְּלִיִּים.

גמרא אי זו היא מעשה רותהנה? כגון חילקא

[דף כ' ע"ב]

מְרַגְמִים, וְטוֹסְפִי, סוֹלֵת, וְאוֹרְזִי, וְרִידִי, וְעַרְסָן.

מִן הַיּוֹרֵד לְקַדְיָרָה – אָסוּר בַּיּוֹרֵד לְלֶפֶת. מִן הַיּוֹרֵד לְלֶפֶת – מוֹתֵר בַּיּוֹרֵד לְקַדְיָרָה. שְׁכַל הַיּוֹרֵד לְקַדְיָרָה יוֹרֵד לְלֶפֶס. וְיֵשׁ שִׁיּוֹרֵד לְלֶפֶס וְאִינּוּ יוֹרֵד לְקַדְיָרָה. מַאי אֵיִת לֵךְ? כִּגְזוֹן הַחֵל מִן נִגְנִיָה.

הַנּוֹדֵר מִן הָאֶפּוֹי בַּתְּנוּר – אִינּוּ אָסוּר אֲלֵא בִּפְתַת בְּלֶבֶד. מִן הַנֶּעֱשִׂין בַּתְּנוּר – אָסוּר בְּכָל הַנֶּעֱשִׂין בַּתְּנוּר.

הלכה ג' מתניתין מן המליח – אינו אסור אלא מן המליח של דג. "מְלִיחַ שְׁאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר בְּכָל הַמְּלוּחִים. "דֵּג דְּגִים שְׁאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר בְּהוֹ, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, בֵּין מְלוּחִים בֵּין טְפִלִּין, בֵּין חַיִּים בֵּין מְבוֹשְׁלִין. וּמוֹתֵר בְּטָרִית טְרוּפָה, וּבְצִיר. הַנּוֹדֵר מִן הַצְּחִנְהָ – אָסוּר בְּטָרִית טְרוּפָה, וּמוֹתֵר בְּצִיר וּבְמוֹרְיִים. הַנּוֹדֵר מִטְרוּפָה – מוֹתֵר בְּצִיר וּבְמוֹרְיִים.

גמרא תוון בעי מימר: מלוח לעולם, הוא לשעה לא. אָמַר רַבִּי יוֹדֵן: מִן מַה דְּתַנְיָנָן; הֲרֵי עָלִי בְּכֶשֶׂר מְלוּחַ וּבִיּוֹן נֶסֶד, הֲדָא אֲמַרְהָ: מְלוּחַ לְשֶׁעָה – מְלוּחַ הוּא. אִי זְהוּ מְלוּחַ לְשֶׁעָה? בְּהֲדָא דְתַנְיָן: בִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נִתְּחַן הָאִיכְרִים עַל גְּבִי הַמְּלַח וְהוֹפְכָן. אָמַר רַבִּי אַבָּא מְרִי: שְׁנַיָא הוּא, שְׁאִם מִשְׁתָּה הוּא אוֹתָן, הֵן נְמַלְחִין; מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי הִיִּיה בַר זְבִדָּא: הַנּוֹטֵל זְתִים מִן הַמַּעֲטָן – מוֹכֵל אַחַת אַחַת בְּמִלְחָה וְאוֹכֵל; הֲדָא אֲמַרְהָ: מְלוּחַ לְשֶׁעָה מְלוּחַ הוּא!

תני, רבן שמעון בן אלעזר אומר: אומר: "קונם דג שאיני טועם" – אסור בגדולים ומוותר בקטנים.
 "דגים שאיני טועם" – אסור בין בגדולים בין בקטנים. "דגה שאיני טועם" – אינו אסור אלא בכלכיד.
 . אי זהו קטן ואי זהו גדול? ייבא כפי דמור רבי זעירא, כל נזן דנא אכיל פחות מן ליטרא, כילכוד אנא
 טעים, והכא בן.

ומוותר במטירת טרופה. היא בשאינה טרופה אסור. רבי ירמיה אומר: זעירא בעי: לית הדיא פליגא על
 רבי יוחנן? דרבי יוחנן אומר: הילכו בנדריים אחר לשון בני אדם, לית אורחיה דבר נש מימר לחבריה:
 זבין לי נזן, והוא זבין ליה כלכיד!

רבי אבין שמע ליה מן דבתרה: הנודר מטירת טרופה – מותר בציר במזויים. היא, בשאינה טרופה
 – אסור. רבי ירמיה אומר, רבי זעירא בעי: לית הדיא פליגא על רבי יוחנן? דרבי יוחנן אומר: הילכו
 בנדריים אחר לשון בני אדם. וכי לית אורחיה דבר נשא מימר לחבריה: זבון לי טרי והוא זבין ליה
 צחנא! תמן קריין למטירתה צחנה.

הלכה ד' מתניתין הנודר מן החלב – מותר בקום. ורבי יוסי אומר. ומן הקום – מותר בקלב. אבא
 שאול אומר: הנודר מן הגבינה – אסור בה בין מלוחה בין מפילה.

גמרא מהו "בקום"? חלבא מקטרא . מאי טעמא דרבי יוסי?

[דף כ"א ע"א]

שם אביו קרוי עליה. על דעתיה דרבי יוסי, הנודר מן היין – אסור בינו מבושל, חמרא מבשלא.
 זה הכלל שהיה רבי שמעון אומר משם רבי יהושע: כל דבר שיש לו מתירין, כגון טבל ומעשר שני
 והקדש והחידוש – לא נתנו להן חכמים שיעור, אלא: מין במינו – כל שהוא. ושלא במינו – בנותן
 טעם. וכל שאין לו מתירין, כגון תרומה וחלה וערלה וכלאי הטרם, נתנו להן חכמים שיעור, מין במינו
 – כל שהוא. שלא במינו – בנותן טעם.

אילין נדרין, מה את עביד להון? כדבר שיש לו מתירין, או כדבר שאין לו מתירין? מסתברא,
 מיעבדינון כדבר שיש לו מתירין. דתנינן תמן: שהזקן עוקר את הנדר מעיקרו. אמרו: אינו עוקרו אלא
 מיפן ולהבא.

וְדָא מִתְנִיתָא, עֵבֶד לֹזַן כְּדָבָר שְׂאִין לֹא מִתִּירִין. דְּתַנִּינָן תַּמּוּן: גִּידוּלֵי תְרוּמָה, תְרוּמַת. וְגִידוּלֵי גִידוּלִין – חוּלִין. אֲכַל טָבֵל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וְסִפְיָחֵי שְׁבִיעִית, וְתְרוּמוֹת חוּצָה לְאַרְצָא, וְהַמְדוּמָע וְהַכִּיבּוּרִין – גִּידוּלֵיהֶן חוּלִין. וְגִידוּלֵי הַקֹּדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי – חוּלִין, יִפְדָּה אוֹתָן בְּזִמְן זָרָעִים.

[דף כ"א ע"ב]

וְתַנִּי עֲלֵה: בְּמָה דְבָרִים אָמורִים? כְּדָבָר שְׁזָרְעוּ כְּלָה. אֲכַל כְּדָבָר שְׂאִין זָרְעוּ כְּלָה – גִּידוּלֵי גִידוּלִין אָסוּרִין. וְחוּמָר הוּא בְּגִידוּלִין, דְּאָמַר רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: כְּצֵל שֶׁל כְּלָאֵי הַכָּרִם שְׁעָקְרוּ וְשִׁתְּלוּ, אֲפִילוּ הוֹסִיף בְּמָה – אָסוּר, שְׂאִין גִּידוּלֵי אִיסוּר מַעְלִין אֶת הָאִיסוּר!

וְדָא מִתְנִיתָא, עֵבֶד לֹזַן כְּדָבָר שְׂנִישׁ לֹא מִתִּירִין. דְּתַנִּינָן תַּמּוּן: שֶׁהַנּוֹדֵר מִן הַדְּבָר, וְנִתְעַרַב בְּאַחַר, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתָן טַעַם – הָרִי זֶה אָסוּר. תִּיפְתֵּר: מִיִּן בְּשִׂאֵינוּ מִינוּ, כְּדָבָר שְׂנִישׁ לֹא מִתִּירִין.

הַלְכָה ה' מִתְנִיתִין הַנּוֹדֵר מִן הַבֶּשֶׂר – מוֹתֵר בְּרוֹטָב וּבְקִיפָה. וְרַבִּי יְהוּדָה אָסַר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֵׂה וְאָסַר עָלֵי רַבִּי טְרַפּוֹן בִּיצִים שְׁנוֹת־בְּשׁוּלָו בְּתוֹכוֹ. אָמְרוּ לוֹ: וְכֵן הַדְּבָר! אִימְתִי, בְּזִמְן שְׂאֵמַר: "בְּבֶשֶׂר זֶה עָלֵי". שֶׁהַנּוֹדֵר מִן הַדְּבָר, וְנִתְעַרַב בְּאַחַר, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתָן טַעַם – הָרִי זֶה אָסוּר. הַנּוֹדֵר מִן הַיִּזוּן – מוֹתֵר בְּתַבְשִׁיל שְׂנִישׁ בּוֹ טַעַם יִזוּן. אָמַר: "קוֹנָם יִזוּן זֶה שְׂאִינִי טוֹעֵם" וְנִפְלַל לַתַּבְשִׁיל, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתָן טַעַם – הָרִי זֶה אָסוּר.

גְּמֵרָא אָמַר רַבִּי הִילָא: מִכִּיּוֹן שְׂאֵמַר: "זֶה", אָסְרוּ עָלָיו הוּא וְהַנְּיִיתוּ.

הַלְכָה ו' מִתְנִיתִין הַנּוֹדֵר מִן הָעֶגְבִּים – מוֹתֵר בְּיִזוּן. וּמִן הַזֵּיתִים – מוֹתֵר בְּשִׁמּוֹן. אָמַר: "קוֹנָם זֵיתִים וְעֶגְבִּים אֵלּוּ שְׂאִינִי טוֹעֵם" – אָסוּר בְּהֶן וּבִיּוּצָא מִהֶן.

גְּמֵרָא תַנִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: קוֹנָם, כֹּל דְּבָר שְׁדָרְכוּ לִיאָכַל, וְדָרְךָ הַיּוּצָא לִיאָכַל. נָדַר בּוֹ – מוֹתֵר בִּיּוּצָא מִמֶּנּוּ. נָדַר בִּיּוּצָא מִמֶּנּוּ – מוֹתֵר בּוֹ. מַה אֵיִת לָךְ? כְּגוֹן זֵיתִים, וְעֶגְבִּים.

וְכָל דְּבָר שְׁדָרְכוּ לִיאָכַל, וְאִין דָּרְךָ הַיּוּצָא מִמֶּנּוּ לִיאָכַל. נָדַר בּוֹ – מוֹתֵר בִּיּוּצָא מִמֶּנּוּ. מַה אֵיִת לָךְ? כְּגוֹן אֵילִין תַּתִּיתָא.

וְכָל דְּבָר שְׂאִין דְּרָכוּ לִיאָכַל, וְדָרְךָ הַיּוּצָא מִמֶּנּוּ לִיאָכַל. נָדַר בּוֹ – לֹא נִתְפָּוֵן אֱלָא בִּיּוּצָא מִמֶּנּוּ. מַה אֵיִת לָךְ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: זִירְעוּנִי גִינָה שְׂאִינִי נְאֻכְלִין.

הלכה ז' מתניתין הנודר מן התמרים - מותר בדבש תמרים. מן הפיתונות - מותר בחומץ סיתונות. רבי יהודה בן בתירה אומר: כל ששם תולדתו קרויה עליו ונדר הימנו - אסור אף ביוצא ממנו. וחקמים מתירין.

גמרא מאי טעמא דרבי יוסי? שם אביו קרוי עליו. מאי טעמא דרבי יהודה בן בתירה? שם בנו קרוי עליו!

מסתברא, רבי יודה בן בתירה יודי לרבי יוסי, רבי יוסי לא יודי לרבי יודה בן בתירה. רבי יודה בן בתירה יודה לרבי יוסי, שם בנו, לא כל שכן שם אביו! רבי יוסי לא יודה לרבי יהודה בן בתירה, לא אומר אלא שם אביו, הא שם בנו לא.

[דף כ"ב ע"א]

הלכה ח' מתניתין הנודר מן היין - מותר ביין תפוחים. מן השמן - מותר בשמן שומשמין. ומן הדבש - מותר בדבש תמרים. מן החומץ - מותר בחומץ סיתונות. מן הכרישין - מותר בקפלוטות. מן הירק - מותר בירקות שדה, מפני שהוא שם לוויי.

גמרא מתניתא, מקום שאין קורין לקפלוטות כרישין. אבל במקום שקורין לקפלוטות כרישין, לא בדא. לכן צריכא, אפילו במקום שקורין לקפלוטות כרישין. מן הכרישין - מותר בקפלוטות.

מז הירק - מותר בירקות שדה, מפני שהוא שם לוויי. ותני עלה: הנודר מן הירק בשביעית - אסור בירקות שדה. תניתיה רבי קריספא בשם רב חנינה בן גמליאל, דאמר טעמא, דדא דאמר: עד שלא התיר רבי להביא ירקות מהוצה לארץ לארץ. אבל משהתיר רבי להביא מהוצה לארץ לארץ - היא שביעית, היא שאר שני שבוע.

אמר רבי יוסי בן חנינה: "עולשין" - חשוכין הן, למא טומאת אוכלין בשביעית. דדא דאת אמר: עד שלא התיר רבי להביא ירקות מהוצה לארץ לארץ. אבל משהתיר רבי להביא ירקות מהוצה לארץ לארץ - היא שביעית, היא שאר שני שבוע.

תני: אין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית. ואם עיברה - הרי זה מעוברת. רבי זעירא בשם רבי אבהו אמר: עד שלא התיר רבי ליקח ירק מהוצה לארץ לארץ, אבל משהתיר רבי ליקח ירק מהוצה לארץ לארץ - היא שביעית היא שאר שני שבוע.

היה רבי מאיר אומר: הרי הוא אומר: (מלכים ב, ד) ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש האלהים להם בכורים וגו'. אין לך מכבר בארץ ישראל יותר מבעל שלישה, ולא ביפר אלא אותו המין. והביא לאיש האלהים. אימתי הביאו? לאחר העומר. שנאמר (שם) תן לעם ויאכלו.

הואיל והיתה השנה צריכה לעבר, מפני מה לא עיברה אלישע? אלא, מלמד שהיו שני רעבון, והיו הכל קופצין לגרנות.

תני: אין מעברין את השנה מפני הטומאה. רבי יהודה אומר: מעברין, שכן מצינו בהזקיה שעבר את השנה מפני הטומאה. שנאמר (דברי הימים ב ל) כי מרבית העם וגו'. רבי שמעון אומר: אף על פי שעברו ניסן, אינו מעובר אלא אדר. רבי שמעון בן יהודה משם רבי שמעון: הזקיהו העשי לציבור לעשות פסח שני. אית תניי תני: מעברין את השנה מפני הטומאה. אית תניי תני: אין מעברין.

[דף כ"ב ע"ב]

מאן דאמר: אין מעברין. מינה, (דברי הימים ב ל) כי אכלו את הפסח בלא כפתוב. ומאן דאמר: מעברין, מה מקיים כי אכלו את הפסח? שעברו את ניסן, ואינו מעובר אלא אדר. ואתנייא פני דמר רבי סימון בר זבדי: גלגולתו של ארנן היבסי מצאו תחת המזבח.

כתיב (שם) בָּכַל לָכֶּבֶד הַכִּיֹּן לְדָרוֹשׁ הָאֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וגו'. רבי סימון בר זבדי ורבי שמואל בר נחמן. חד אמר: אפילו כפה עשה לטהרת הקודש, לא יצא ידי טהרת הקודש. והרנה אומר: אפילו כל מעשים טובים שעשה, לא יצא ידי טהרת הקודש.

כתיב (שם כט) ויחלו באהדו לחדש הראשון וגו'. וכתוב וביום ששה עשר לחדש הראשון כלו. והלא ליום אחד יכולין היו לבער כל עבודה זרה שהיה שם! אמר רבי אידי: מפני צלמי בשדים שחקוקים.

ששה דברים עשה הזקיה מלך יהודה. על שלשה הודו לו, ועל שלשה לא הודו לו. גירר עצמות אביו – והודו לו. פיתת נחש הנהשת – והודו לו. גנו טבלא של רפואות – והודו לו. ועל שלשה לא הודו לו: סתם מימי גיהון העליון – ולא הודו לו. קיצץ דלתות החיכל – ולא הודו לו. עיבר ניסן בגניסן – ולא הודו לו.

אין מעברין את השנה קודם ראש השנה. ואם עיברה – אינה מעוברת. אכל מפני הדחק התקינו שהיו מעברין אותה אחר ראש השנה מיד. אף על פי כן, אינו מעובר אלא אדר. רבי אומר: ניסן –

לא נתעבר מימיו. והא תנינן: אם בא חדש בזמנו. אם בא, לא בא. רב אמר: תשרי – לא נתעבר מימיו. והתנינן אם היה החדש מעובר! אם היה, לא היה.

כשקידשו את השנה באישיא. ביום הראשון, עבר רבי ישמעאל בי רבי יוחנן בן ברוקה ואמר כדברי רבי יוחנן בן נורי. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היינו נוהגין בן ביבנה. ביום השני, עבר רבי חנניה בן רבי יוסי הגלילי ואמר כדברי רבי עקיבה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: בן היינו נוהגין ביבנה. והתני: קדשוהו בראשון ובשני רבי זעורא בשם רב חסדא:

[דף כ"ג ע"א]

אותה השנה נתקלקלה, מה בין הראשון לשני. רבי בא בשם רבי: שנה הראשונה ושנה השנייה. והא תני, יום הראשון יום השני

קידשוהו קודם זמנו או לאחר עיבורו יום אחד, יכול יהיה מעובר, תלמוד לומר, אותם, אותם הם מועדי, אין אלה הם מועדי. לפגי זמנו – כ"ט ימים. לאחר עיבורו – ל"ב.

ומניין שמעברין את השנה על הגליות שניצאו ועדיין לא הגיעו למקומן? תלמוד לומר (ויקרא כג) וידבר משה את מעדי ה' אל בני ישראל עשה את המועדות שיעשו כל ישראל. אמר רבי שמואל בר נחמן: והו שהגיעו לנהר פרת.

אין מעברין את השנה אלא ביהודה! ואם עיבורה בגליל – מעוברת. העיד רבי חנניה איש אונו: אם אינה יכולה להתעבר ביהודה – שמעברין אותה בגליל. אין מעברין את השנה בגליל, ואם עיבורה מעוברת. אין מעברין את השנה בחוצה לארץ, ואם עיבורה, אינה מעוברת. בשיכולים לעברה בארץ ישראל, אבל בשאין יכולין לעברה בארץ ישראל, מעברין אותה בחוצה לארץ.

ירמיה, עיבר חוצה לארץ. יחזקאל, עיבר חוצה לארץ. ברוך, עיבר חוצה לארץ.

חנניה בן אחי רבי יהושע, עיבר בחוצה לארץ. שלח ליה רבי תלית איגרון גבי רבי יצחק ורבי נתן. בתרא כתב: "לקדושת חנניה". ובתרא כתב: "גדויים שהנחת נעשו תישים". ובתרא כתב: "אם אין את מקבל עליה, צא לך למדבר האמדה, ותהא שוחט, ונחונין זורק". קדמיתא – ואיקרון. תינייתא – ואיקרון. תליתיתא – פגי מבכרתו, אמרין ליה: לית את יכיל, דכבר איקרתנון.

קם רבי יצחק וקרא: כתיב באורייתא: אלה מועדי חגי רבי יהושע! אמרין ליה: מועדי ה'! אמר לון: גבון! קם רבי נתן, ואשלים: כי מבבל תצא תורה ודבר ה' מנהר פקוד! אמרין ליה: (ישעיה ב) כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם! אמר לון: גבון!

אזל וקבל עליה גבי רבי יהודה בן בתירה לנציבין. אמר ליה: אתריהם אתריהם. אמר ליה: לינה ידע מה שבקית תמן? מאן מודע לי דאינן חכמים מחשבה דכוותי? מכין די אמר לא חכמין דכוותי, ישמעון ליה? מכין דיאינן חכמין מחשבה דכוותי, ישמע להון. קם ורכב סוסיא, הן דמטא – מטא, הן דלא מטא – נהגין בקיקול.

כתיב:

[דף כ"ג ע"ב]

ואל יתר וקני הגולה. אמר הקדוש ברוך הוא: ביותר הן חביבין עלי וקני הגולה. חביבה עלי בת קטנה שבארץ ישראל, מסנהדרין גדולה שבחוצה לארץ. כתיב: החרש והמסגר אלה. ואת אמר הכן? רבי ברכיה בשם רבי חלבו ורבניו, רבי ברכיה אמר: החרש אלה, והמסגר אלה. ורבניו אמרי: כולדון אלה. רבי ברכיה בשם רבי חלבו אמר: אלו החברים. ורבניו אמרי: אילו הבולווטין.

רב הושעיה בד הנה מקבל סהדיא בעין טוב, הנה אמר לון: הוון ידעין, כמה עדות יוצא מפיכם, כמה שבר בתים יוצא מפיכם. אמר רבי אבינא: אין כף הוא, אפילו דיני נפשות! בת שלשה שנים ויום אחד, בא עליה – הרי זה בסקילה, נמלכו בית דין לעבר, וכא עליה – אינו בסקילה.

אמר רבי אבין: (תהלים נו) אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי. בת שלשה שנים ויום אחד, נמלכו בית דין לעברו – בתולין חוזרין, ואם לאו – אינן חוזרין.

הלכה ט' מתניתין הנודר מן הכרוב – אסור באיספרגוס. מן האיספרגוס – מותר בכרוב. מן הגריסים – אסור במקפה. ורבי יוסי מתיר. מן המקפה – מותר בגריסין. מן המקפה – אסור בשום. ורבי יוסי מתיר. מן השום – מותר במקפה.

גמרא מה טעמא דרבי יוסי? שם אביו קרוי עליו. על דעתיה דרבי יוסי, הנודר מן הנין – מותר בקנדימון. מן הגריסין – אסור במקפה. והוא שיהא רובן גריסין. מן המקפה – אסור בשום. והוא שיהא רובן שום. והכא את מהלך אחר הפעם. וכא את מהלך אחר הרוב.

הלכה י' מתניתין מן העדשים – אסור באשישים. ורבי יוסי מתיר. מן האשישים – מותר בעדשים. גמרא רבי יסא אול לגבי רבי יוסי, ואפיק קומי טלופחין מקליון וטחינון, ומגבלן בדבש ומטונן. אמר ליה: אילין אינון "אשישין" שאמרו חכמים.

[דף כ"ד ע"א]

הלכה י"א מתניתין "היטה חטים שאיני טועם" – אסור בהן בין קמח בין פת. "גרים גריסין שאיני טועם" – אסור בהן בין חיין בין מבושלין. רבי יהודה אומר: "קונם גרים והיטה שאיני טועם" – מותר לכוס חיים.

גמרא תני, רבי יודה אומר: "קונם גרים שאיני טועם" – אסור לכוס, ומותר במקפה. "גריסים שאיני טועם" – אסור במקפה ומותר לכוס. "היטה שאיני טועם" – אסור לכוס ומותר בפת. "חטים שאיני טועם" – אסור בפת ומותר לכוס.

היטה, ואת אמר אכן? אמר רבי יוסי: פן אורחיה דבר נשא מי חמי פיתא נקנייה, ומימר: בריך דברא הדין היטא.

הדרן עלה הנזדר מן המבושיל

פרק ז

הלכה א' מתניתין הנזדר מן הירק – מותר בדלועים. ורבי עקיבה אומר. אמרו לו לרבי עקיבה: והלא אומר אדם לשלוחו: "קח לנו ירק", והוא אומר: "לא מצאתי אלא דלועים". אמר להן: וכן הדר! או שמא אומר הוא לו: "לא מצאתי אלא קמנית"? אלא שהדלועים בכלל הירק. ואסור בפול מצרי לה, ומותר ביבש.

גמרא מיסבר סבר רבי עקיבה: מצאתי ולא מצאתי. מעתה, הנזדר מן הבשר, יהא אסור בכשר דגים וחבבים, שכן אדם אומר לחבירו: "קח לנו בשר", והוא אומר לחבירו: "לא מצאתי אלא דגים". אלא רבי עקיבה סבר מימר: הדלועין בכלל ירק. ורבינו אמרין: אין הדלועין בכלל ירק.

אף למידת הדין, פן ירק גינה זה מכור, והיו שם דלועין, על דעתיה דרבי עקיבה – מכורין. על דעתון דרבינו – אינן מכורין. ובהבקר ובהקדוש – פן.

מסכת חלה פרק שני

א. העושה עסה מן החטים ומן הארז, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין חיבת בחלה עד שיהא בדגן כשעור. ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח עד שיהא בה כשעור:

ב. הנוטל שאור מעסה שלא הורמה חלתה, ונותן לתוך עסה שהורמה חלתה – הרי זה מביא קמח ממקום אחר, ומצרפו לחמשת רבעים קמח, ומפריש עליו לחיב עליו לפי חשבון:

ג. קב מכאן, וקב מכאן, וקב חדש באמצע. קב מכאן, וקב מכאן, וקב שעורים באמצע – הרי אלו מצטרפין. הוסיפו עליהן: קב מכאן, וקב מכאן, וקב של אשה אחרת באמצע, וקב מכאן, וקב מכאן, וקב דבר שנשלה חלתו באמצע – הרי אלו מצטרפין. קב מכאן, וקב מכאן, וקב הנכרי באמצע. קב מכאן, וקב מכאן, וקב ארז באמצע. קב מכאן, וקב מכאן, וקב תרומה באמצע – אין מצטרפין. קב חטין, וקב שעורין, וקב כסמין – הרי אלו מצטרפין. כשהוא תורם – תורם מכל אחד ואחד, שאין תורמין ממין על שאינו מינו. חצי קב חטים, וחצי קב שעורים, וחצי קב כסמין – נוטל מן הכסמין, שאין תורמין ממין על שאינו מינו. אמר רבי עקיבא: הנוטל חלה מן הקב, למה הוא דומה? לתורם תבואה שלא הביאה שלישי, שאין תרומתו תרומה. חזרו לומר: לא כך ולא כך, שהרי הקב הזה אינו חיב בחלה ומצטרף עם אחרים:

ד. קמח טמא שנתערב בקמח טהור, ואין בטמא כשעור, כשהוא נוטל, אומר: 'הרי זו חלה חוץ מן הטמא שיש בו'. חטים בטמאות שנתערבו בחטים טהורות, ואין בטמאות כשעור, כשהוא תורם, אומר: 'הרי זו תרומה חוץ מן הטמאות שבהן':

ה. אמר רבי אליעזר ברבי צדוק: אף על פי שהיה רבן גמליאל פוטר את אריסות בסוריא, אוסר היה מלארס. אם ארס – הרי

זה פטור, ובלבד שלא יהא הוא מלקט והן אוגדים על ידו, הוא בוצר והן דורכים על ידו, הוא מוסק והן עוטנין על ידו. אלא: הן מלקטין והוא אוגר על ידיהן, הן בוצרין והוא דורף על ידיהן, הן מוסקין והוא עוטן על ידיהן. וכן היה רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: לא היה רבן גמליאל מחיב בסוריא אלא חלה אחת בלבד:

ו. הלוקח מן הנחתום בסוריא – צריך להפריש חלת דמאי; דברי רבן גמליאל. וחכמים אומרים: אין צריך להפריש חלת דמאי מנהר דרומה של כזיב ואילך. שתי חלות דמאי, רבי שמעון אומר: אם לא תרם את האחד כשעור – לא יאכל מן השני:

ז. חלות הנכרים בחוצה לארץ ותרומת הנכרים בחוצה לארץ – מזויעין אותו, שאינו חיב בחלה נאכלת לזרים:

ח. עשרים וארבע מתנות כהונה נתנו לאהרן ולבניו, בכלל, ובפרט, ובכרית מלח. אלו הן: עשר במקדש, וארבע בירושלים, ועשר בגבולין. עשר במקדש: חטאת, ואשם, וזבחי שלמי צבור, וחטאת העוף, ואשם תלוי, ולג שמן של מצורע, שתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות, והעמר. ארבע בירושלים: הבכורה, והבכורים, והמורם מתודה ואיל נזיר, ועורות קדשים. עשר בגבולין: תרומה, ותרומת מעשר, וחלה, ראשית הגז, הזרוע והלחיים והקבה, ופדיון הבן, ופדיון פטר חמור, והתרמים, ושדה אחוזה, וגזל גר. כל אלו נתנו לאהרן ולבניו, בכלל ופרט וברית מלח, לחיב על הכלל, ולחיב על הפרט. לתן שכר על כלל, ולתן שכר לפרט. העובר עליהן – כעובר משום כלל ומשום פרט:

ט. איזו היא הארץ ואיזו היא חוצה לארץ? כל השופע מטורי אמנון ואילך – ארץ ישראל. מטורי אמנון ולהלן – חוצה לארץ. הניסין שבנים – רואין אותן כאלו חוט מתוח מטורי אמנון ועד נחל מצרים, מחוט ולפנים – ארץ ישראל, מלחוט ולחוץ – חוצה

ה. נכרי שהרפיב עץ מאכל על גבי עץ סרק – מונה לו משעת נטיעתו. רבי יוסי אומר: נוטעים יחור של ערלה, ואין נוטעים אגוז של ערלה מפני שהוא פרי. ואין מרפיבין כפניות של ערלה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: סמני ערלה – עולה באחד ומאתים, צובע בהן בכלול, והולכין אחר הרב:

ו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בשר בחלב – מתר בהנאה. בעלי מומין – אסורין כל שהן. רבי יוסי אומר: בעלי מומין – בקר:

ז. תנור שהסיקו בקלפי ערלה, אם חדש – יתן, אם ישן – יוצן. אפה ובשל בגחלים – מתר. אפה בכלן – מתר, חוץ מעצי אשירה. אפר בגדים שנתנגעו, ועפר בתים שנתנגעו – אסורין בהנאה:

ח. ספק ערלה, בארץ ישראל – אסור, בסוריא בחוצה לארץ – מתר. כיצד? כרם ושרדה שנטע ירק, וירק נמכר חוצה לו, ספקו בארץ ישראל – אסור, בסוריא ובחוצה לארץ – מתר. רבי יהודה אומר: אף זה ספקו בסוריא – אסור. איזהו ספקו מתר? כרם שנטע ירק ושרדה ירק בצדו, וירק נמכר חוצה לו, ספקו בארץ ישראל – אסור, בסוריא ובחוצה לארץ – מתר. הרי שנמצא נטיעה קטנה בתוך שדהו, ספקו בארץ ישראל – אסור. בסוריא ובחוצה לארץ – מתרת. רבי אליעזר ברבי יוסי אומר משום רבי יוסי בן דורמסקית, שאמר משם רבי יוחנן בן נורי, שאמר משם רבי אליעזר הגדול: אין ערלה בחוצה לארץ:

מסכת בכורים פ"ק ראשון

א. אין מביאין בכורים קדם לעצרת. ואם הביא – ימתין עד שתבא עצרת ויקרא עליהן:

ב. הקונה אילן אחד בתוך של חברו – הרי זה מביא ולא קורא, מפני שלא קנה קרקע; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא מביא ולא קורא:

לארץ. רבי יהודה אומר: כל שהוא כנגד ארץ ישראל – הרי הוא כארץ ישראל, שנאמר (במדבר לד, ו): "וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול". הניסין שבצדדין – רואין אותן כאלו חוט מתוח מקפלריא ועד אוקיגוס, מנחל מצרים ועד אוקיגוס, מחוט ולפנים – ארץ ישראל, מחוט ולחוץ – חוצה לארץ:

י. ספינה שהיא באה מחוצה לארץ לארץ, והיתה בה עסה, עד שלא קרמו פניה – חיבת, משקרמו פניה – פטורה:

מסכת ערלה פ"ק ראשון

א. הנוטע לסיג לקורות ולעצים – פטור מן הערלה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בזמן שנטע לסיג ולקורות ולעצים דבר הראוי להם, אבל נטע לסיג ולקורות לעצים דבר שאין ראוי להם – חיב בערלה. נטעו לעצים וחשב עליי לאכילה, מאימתי מונה לו? משעת נטיעתו:

ב. הנוטע לרבים – חיב. ורבי יהודה פטור. רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו: הנוטע לרבים – חיב בערלה. העולה לרבים – פטור מן הערלה:

ג. הנוטע בספינה בעציץ ובראש הגג – חיב בערלה. נזרעו בעציץ שאינו נקוב, נשבר ונזרע וזרען בעציץ נקוב, אם יכול לחיות – חיב. ואם לאו – פטור. כיצד יודע אם יכול לחיות ואם לאו? חופר לו גומא בארץ ונוטעו בה, אם יכול לחיות – חיב, ואם לאו – פטור:

ד. אילן העולה בין מן הגזע ובין מן השרשים – חיב. רבי יהודה אומר: העולה מן הגזע – חיב, מן השרשים – פטור. הקדישו ואחר כך נטע – פטור. נטע ואחר כך הקדישו ופדאו, מאימתי מונה לו? משעת נטיעתו:

ג. רבי יהודה אומר: כל הגרים בלן מביאין ולא קורין. בני קיני חותן משה - מביאין וקורין, שנאמר (במדבר י, לב): "והיה כי חלך עמנו וגו'":

ד. רבי יוסי אומר: היה רבי מאיר אומר: כהנים - מביאין ולא קורין, מפני שלא נטלו חלק בארץ. ואני אומר: כשם שנטלו לויים - כך נטלו כהנים, בין מדבר מרבה בין מדבר מועט:

ה. הפריש את בכוריו ומכר את שדהו - מביא ואינו קורא. והשני מהו להביא? מאותו המין - אינו מביא, ממין אחר - מביא וקורא. רבי יהודה אומר: אף מאותו המין - מביא וקורא:

ו. הרי שהפריש את בכוריו וקרא עליהן, וחסר וקנה שדה אחרת ונתבכרו לו מחמשת המינין, אף על פי שנתן לתוכן מאותו המין - מביא ולא קורא, שאין אדם קורא פעמים בשנה:

ז. רבי יהודה אומר: עד באר הגולה - חיב באחריה. מבאר הגולה - אינו חיב באחריה. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: שנים - אין חיבין עליהן חמש:

ח. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין מביאין בכורים מתמרים, חוץ מן התמרים שביריחו. ואין קורין אלא על הכותבות בלבד. רבי שמעון בן אלעזר אומר: רמוני עמקים - מביאין וקורין:

ט. חמר בתרומה שאין במעשר שני ובכורים, ובמעשר שני שאין בתרומה. שהתרומה - אין נטלת אלא מן המקרי, ואין נטלת אלא מן הגמור, ואין נטלת מן הטהור על הטמא, ומדמעת, וחיבין עליה חמש, ונוהגת בכל הפרות. מה שאין כן בכורים.

ונוהגת בשאר שנים, מה שאין כן במעשר שני:

י. חמר במעשר שני, שמעשר שני - קנה את הקנקן, ואוסר דמיו, וערוכיו וספק ערוכו - כל שהוא, אסור לאונן, וטעון חמש וטעון ודוי, ולא התר לאכילה אלא בפדיון, ואין מדליקין בו את הגר. מה שאין כן בתרומה:

יא. חמר בתרומה ובמעשר שני שאין בכורים, שהתרומה ומעשר שני - נוהגין בעמון ומואב, ונוהגת בכל הפרות. מה שאין כן בכורים. חמר במעשר שני ובכורים שאין בתרומה, שמעשר שני ובכורים - טעונין הבאת מקום, וטעונין ודוי, ואסורין לאונן. מה שאין כן בתרומה. ורבי שמעון מתיר. וחיבין בעור. רבי שמעון אומר: בכורים - פטורין מן הבעור. רבי יוסי אומר: מעשר שני - טעון ודוי, ובכורים טעונין ודוי, מה מעשר שני - טעון בעור, אף בכורים - טעונין בעור. אמר לו רבי שמעון: מה למעשר שני שטעון בעור - שכן דמיו טעונין בעור, תאמר בכורים - שאין דמיהן טעונין בעור?!

יב. וכן היה רבי שמעון אומר: בכורים לא אמרו גדוליהן לאכול בירושלים. מעשרי. באיזה מעשר אמרו? בדבר שזרעו כלה, נכנס לירושלים ויצא, בשאין בו שדה פרוטה ובשאין לו פדיון. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: בכורים - אין חיבים עליהם במחבר לקרקע:

מסכת בכורים פ"ק שני

א. כוי כיצד דומה לחיה? דמו טעון כסוי כמו החיה. רבי אליעזר אומר: חיבין על חלבן ואשם תלוי. כיצד שנה לחיה ולבהמה? המפשיט בו - חבור כחיה וכבהמה. ונוהג בו גיד הנשה כחיה וכבהמה. אם אמר: 'הריני נזיר שנה חיה

בטל ב"ב. ובאיזה מעשר שני אמרו? במעשר שאין בו שדה פרוטה ושנכנס לירושלים ויצא.

¹ ב'חזון יהוקאל' גרס על פי הפרישת המובאת בגמרא בבא מציעא (דף נא ע"א): מעשר שני

ובהמה' – הרי זה נזיר. רבי יוסי אומר: כו
 – בריה לעצמו, ולא יכלו חכמים להכריע
 עליו אם היה אם בהמה:

ב. אנדרוגינוס – יש בו דרכים שוה לאנשים,
 ויש בו דרכים שוה לנשים, ויש בו דרכים
 שוה לאנשים ולנשים, ויש בו שאינו שוה
 לא לאנשים ולא לנשים:

ג. דרכים ששוה בהן לאנשים: מטמא בלבן
 כאנשים. נושא אבל לא נושא כאנשים. ואין
 מתיחד עם הנשים כאנשים. ואינו נתון עם
 הבנות כאנשים. ואין מטמא למתים
 כאנשים. ועובר על "בל תקיף" ו"בל
 תשחית" כאנשים. ואמו יושבת עליו דם
 טהר כאנשים. הריני נזיר שזה איש' – הרי
 זה נזיר כאנשים. וחיב בכל המצוות
 האמורות בתורה כאנשים:

ד. דרכים ששוה לנשים: מטמא באדם
 כנשים. ואין מתיחד עם האנשים כנשים.
 ואין זוקק ליבום כנשים. ואין חולק עם
 הכנים כנשים. ואין אוכל בקדשי קדשים
 כנשים. ופסול לכל עדות שבתורה כנשים.
 ואם נבעל בעברה – פסול בתרומה כנשים.
 ואמו יושבת עליו דם טמא כנשים. ואם
 אמר: 'הריני נזיר שזה אשה' – נזיר:

ה. דרכים ששוה בהן לאנשים ולנשים:
 חיבין על נזקו האיש והאשה. ההורגו במזיד
 – נהרג, בשוגג – גולה לערי מקלט. אמו
 יושבת עליו בדם טהר כאנשים וכנשים,
 ומביאה עליו קרבן כאנשים וכנשים, ונוחל
 בכל נחלות כאנשים וכנשים, חולק בקדשי
 הגבול כאנשים וכנשים. ואם אמר 'הריני
 נזיר שזה איש ואשה' – הרי זה נזיר:

ו. דרכים שאינו שוה בהן לא לאנשים
 ונשים: אין חיבין על זיבתו. ואין שורפין על
 טמאתו. ואין נערף לא כאנשים ונשים. אין
 נמכר לעבד עברי, לא כאנשים ונשים. אם
 אמר: 'הריני נזיר שאין זה איש ואשה' – הרי
 זה נזיר. רבי יוסי אומר: אנדרוגינוס – בריה
 בפני עצמו, ולא הכריעו בו חכמים אם איש

הוא או אם אשה הוא. אבל טומטום אינו כן,
 אלא או ספק איש או ספק אשה:

ז. כיצד מפרשין את הבכורים? יורד אדם
 לתוך שדהו, ורואה תאנה שבכרה, אשכול
 שבכר – קושרן במשיחה ואומר: 'הרי אלו
 בכורים'. רבי שמעון אומר: חוזר וקורא
 אותן 'בכורים' מאחר שיתלשו מן הקרקע:

ח. מצוה להביאם בשבעה פלים. ואם הביאן
 בכלי אחד – יצא. כיצד הוא עושה? מביא
 שעורין ונותן למטה ודבר אחר על גביהן.
 חטין מלמטן ודבר אחר על גביהן. תמרים
 על גביהן ודבר אחר על גביהן. זיתים על
 גביהן ודבר אחר על גביהן. רמונים על
 גביהן ודבר אחר על גביהן. תאנים על
 גביהן ודבר אחר על גביהן. ענבים למעלה
 מבקן, ומקיפין להם אשכולות של ענבים
 מבחוץ. לא היו עולין יחידים אלא פלכים
 פלכים. לא היו מהלכים כל היום כלו אלא
 שתי ידות ביום. חזני בית הכנסת עולין
 עמהם ולנין ברחובה של עיר. לא היו
 נכנסים לבתים מפני אהל טמאה. וטעונה
 עולה ושלמים. לא היו מתעסקין בחזרה
 בדרך שמתעסקין בהן בהליכה. זמן עצי
 הכהנים והעם – בתשעה באב וטעונין לינה.
 לא היו מתעסקין בהן בדרך שמתעסקין
 בבכורים. כל הדרך כלה הרשות בידו לתנן
 לעבדו או לקרובו, עד שמגיע להר הבית,
 הגיע להר הבית אפלו אגריפס המלך נוטל
 את הסל על כתפו ונכנס עד שמגיע לעזרה.
 הגיע לעזרה, דברו הלויים בשייר: "ארוממך
 ה' כי דליתני ולא שמחת אויבי לי" (תהלים
 ל, ב). הגוזלות שעל גבי הסלים – היו
 עולות, ומה שבידן נוהגים לפהנים:

ט. תוספת הבכורים – מין במינו. ועטור
 הבכורים – מין בשאינו מינו. תוספת
 הבכורים – נאכלת בטרהה, ופטורה מן
 הדווי ואין צריך לומר מן הדמאי. עטור
 הבכורים – ממין על מינו, מדבר שהוא חיב
 בבכורים, פטור מן הודאי ואין צריך לומר
 מן הדמאי. עטור הבכורים – מין בשאינו
 מינו, דבר שאין חיב בדמאי ואין צריך לומר

בנדאי. עטור הבכורים - ממין על מינו. דבר שאין חייב בבכורים, או מעמון ומואב אפלו דבר שחייב בבכורים - אין מקבלין הימנו:

ג. אדם עומד על האסקפה: נוטל מבעל הבית - ונותן לו. מעני - ונותן לו. ובלבד שלא ישול מבעל הבית ונותן לעני, מעני ונותן לבעל הבית, אם נטל ונתן - שלשתן פטורים. אחרים אומרים: אסקפה משמשת שתי רשויות, כל זמן שפתח פתוח - כלפנים. פתח נעול - כלחוץ. היתה גבוהה עשרה טפחים ורחבה ארבעה, הרי זו רשות לעצמה.

ד. כשם שמפסיקין לקריאת שמע - כך מפסיקין לקרות המגלה, לקריאת הלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, ולכל מצות האמורות בתורה.

ה. לא יצא החיט במחטו התחובה לו בבגדו ערב שבת סמוך לחשכה - שמא ישכח ויצא. ולא נגר בקיסם שלו, ולא הצבע בדגמא שלו, ולא שלחני בדינר שבאזנו, ולא סורק במשיחה שבאזנו, ולא גרדי באייר שבאזנו, ואם יצאו - כלן פטורין; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אמן דרך אמנותו בכך - חייב. ושאר כל אדם פטורין. הסוחר לא יצא בכסות המקפלת ומנחת על כתפו לרשות הרבים, ואם יצא - הרי זה חייב. לא יצא אדם במעות הצוררין לו בסדינו לרשות הרבים, ואם יצא - הרי זה חייב.

ו. יוצאין בתפלין עם חשכה וקורין בכתבי הקדש עם חשכה, אבל אין קורין בלילי שבת לאור הנר, ואפלו גבוה ממנו, ואפילו בבית אחר, ואפילו עשרה בתים זה לפנים מזה, אבל מסתפל לתוך הקערה ואינו חושש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: תינוקות מתקנין פרושיותיהן בלילי שבת לאור הנר. אמר רבי ישמעאל: פעם אחת קריתי לאור הנר ובקשתי להטותו, אמרתי: 'כמה גדולים דברי חכמים! שאומרים: אין קורין בלילי שבת לאור הנר.' רבי נתן אומר: הטהו ודאי, וכתב על פנקסו:

י. המוכר ספר תורתו - אינו רואה סימן ברכה לעולם. כותבי ספרים תפלין ומזוזות, הן ותגריהן, ותגרי תגריהן, וכל העוסקין שלא לשם שמים - אינן רואין סימן ברכה לעולם. אם היו עוסקין לשם שמים - הרי הן בכלל ברכה. תגרי שמיטה, ומגדלי בהמה דקה, וקוצצי אילנות טובות - אינן רואין סימן ברכה לעולם. וכל העוסקין לגבוה, אם היו עוסקין לשם שמים - הרי הן בכלל ברכה:

מסכת שבת פרק ראשון

א. ארבע רשויות לשבת: רשות היחיד, רשות הרבים, וכרמלית, ומקום פטור. איזהו רשות היחיד? חריץ שעמק עשרה ורחב ארבעה. וכן גדר שגבוה עשרה ורחב ארבעה - זו היא רשות היחיד גמורה. איזו היא רשות הרבים? סרטיא ופליטיא גדולה, ומבואות המפלישין - זו היא רשות הרבים גמורה. אין מוציאין מרשות היחיד זו לרשות הרבים זו, ואין מכניסין מרשות הרבים זו לרשות היחיד זו, ואם הוציא והכניס, בשוגג - חייב חטאת. במזיד - ענוש כרת ונסקל. אחד המוציא ואחד המכניס, ואחד המושיט, ואחד הזורק - חייב.

ב. אבל היים והבקעה וכרמלית, והאסטונית, והאסקופה - אינן לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים. אין נושאין ונותנין לתוכן, ואם נשא ונתן - פטור. אין מוציאין, לא מתוכן לרשות הרבים, ולא מרשות הרבים לתוכן. ואין מכניסין מתוכן לרשות היחיד ולא מרשות היחיד לתוכן. ואם הוציא והכניס - פטור. חצר של רבים ומבואות

‘ישמעאל בן אלישע הטח את הנר בשבת, לכשיכנה בית המקדש יביא חטאת שמנה’.

ז. אמר רבי שמעון בן אלעזר: בא וראה עד היכן פרצה טהרה, שלא אמרו הראשונים: לא יאכל טהור עם הנדה, שהראשונים לא היו אוכלין עם הנדות. אלא אמרו: לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עברה, פיוצא בו, בית שמאי אומרים: לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ, ובית הלל מתירין.

ח. אלו מן ההלכות שאמרו בעלית חנניה בן חזקיהו בן גוריון, כשעלו לבקר, נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל, ושמונה עשר דבר גזרו בו ביום, והיה אותו היום קשה להם לישראל כיום שנעשה בו העגל. רבי אלעזר אומר: בו ביום גדשו סאה. רבי יהושע אומר: בו ביום מחקו סאה. משל דרבי אלעזר, למה הדבר דומה? לקפה מלאה קשואין ודלועין, אדם נותן לתוכה חרדל והיא מחזקת. משל דרבי יהושע, למה הדבר דומה? לערבה מלאה דבש, נותן לתוכה רמונים ואגוזים והיא מקיאה. בו ביום אמרו: כל המטלטלין מביאין את הטמאה בעבי המרדע, ונמנו ורבו בית שמאי על בית הלל. בו ביום אמרו: השוכח כלים תחת הצנור בערב שבת עם חשכה. ונמנו ורבו בית שמאי על בית הלל.

ט. אמרו בית שמאי לבית הלל: אי אתם מודים שאין צולין בשר, בצל וביצה בערב שבת עם חשכה, אלא כדי שיצלו מבעוד יום? - אף דיו סמנין וכרשינין וכיצא בהן! אמרו להם בית הלל: אי אתם מודים שטוענים קורות בית הבד, ותולין עגולי הגת ערב שבת עם חשכה? - אף דיו סמנין וכרשינין וכיצא בהן! אלו עמדו בתשובתן ואלו עמדו בתשובתן, אלא שבית שמאי אומרים: “ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך” (שמות כ, ט) - שתהא כל מלאכתך גמורה מערב שבת. ובית הלל

אומרים: “ששת ימים תעשה מלאכה” (שמות כג, יב) - אתה עושה כל ששה.

י. בית שמאי אומרים: אין מוכרים לנכרי, ולא טוענים עמו, ולא מגביהים עליו, אלא כדי שיגיע למקום קרוב, ובית הלל מתירין. איזהו מקום קרוב? עד שיגיע לבית הסמוך לחומה. רבי עקיבא אומר: כדי שיצא מן הפתח וקדש עליו היום. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: של בית רבן גמליאל היו מוליכין כלי לכן שלהן לכוכס נכרי - שלשה ימים קדם לשבת, וצבועים בערב שבת. לפי דרכנו למדנו, שהלכנים קשים לכבסן יותר מן הצבועים.

יא. פותקין מים לגנה בערב שבת עם חשכה, והיא שותה והולכת כל השבת כלה. נותנין קילור לעין, ואיספגנית על גבי המפה בערב שבת עם חשכה, והן מתרפאין והולכין כל השבת כלה. נותנין תחת הפלים בערב שבת, והן מתגפרין והולכין כל השבת כלה. נותנין מגמר על גבי גחלים בערב שבת עם חשכה והן מתגמרין והולכין כל השבת כלה, אבל אין נותנים חטים לתוך רחים של מים - אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום.

מסכת שבת פרק שני

א. מדליקין בפתילה מחורכת, ובסמרטוטין מחורכין². כל אלו שאמרו: אין מדליקין בהן בשבת - מדליקין בהן ביום-טוב, חוץ משמן שרפה. מפני מה אמרו: אין מדליקין בשמן שרפה ביום-טוב? לפי שאין שורפין, לא תרומה ולא קדשים, ולא חמץ ביום-טוב:

ב. כל אלו שאמרו אין מדליקין בהן בשבת - מתר לעשותן מדורה, בין על גבי הארץ ובין על גבי כירה - בין להשתמש לאורה, בין להתחמם כנגדה. ולא אסרו אלא לעשותן פתילה לנר בלבד:

² לגרסת הספרים: ולא בסמרטוטין מחורכין.

תוספתא

הש"ל

ג. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אין מדליקין בצ"ר. רבי ישמעאל אומר: כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין מדליקין אלא ביוצא מן הפרי. רבי טרפון אומר: אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד. עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו, ואמר: מה יעשו אנשי כבל שאין להם אלא שמן שממין? מה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים? מה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות? מה יעשו אנשי קפוטקאי, שאין להם לא זה ולא זה? אין לה אלא מה שאמרו חכמים. ומדליקין בשמן דגים ובעטרן, רבי שמעון שזורי אומר: מדליקין בשמן פקועות ובנפט. סומכוס אומר: כל היוצא מן הבשר - אין מדליקין בו, חוץ משמן דגים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל היוצא מן העץ, אין בו משום שלש על שלש, ומסככין בו, חוץ מן הפשתן:

ד. כרף דבר שמדליקין בו על גבי דבר שאין מדליקין בו - אין מדליקין בו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: של בית אבא היו כורכין פתילה על גבי אגוז ומדליקין בה:

ה. אמר רבי יהודה: כשהיינו שרויין בעלית בית נתזה בלוד, היינו נוקבין שפופרת של ביצה, וממלאין אותה שמן, ונותנין אותה על הנר בערב שבת עם חשכה - שיהא שוהה ודולק בלילי שבת, והיו שם רבי טרפון וזקנים ולא אמרו לנו דבר. אם חברה בסיד ובגפסים בערב שבת - מתר:

ו. נותנין טיט וחרסית תחת הנר בערב שבת עם חשכה, כדי שיהא שוהה ודולק בלילי שבת. נותנין בול³ של מלח וכן גרים של פול על פי הנר בערב שבת עם חשכה, כדי שתאיר ותדליק. מעלין בדיופי, ומטיפין מן האדק⁴ לחולה בשבת:

ז. החותה בגחלים - חיב חטאת. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי אליעזר בן רבי יצחק: חיב שתי חטאות, מפני שמכבה את העליונות ומבעיר את התחתונות. החותה גחלים להתחמם כנגדן והבערו מאליהם - פטור:

ח. כלים שנשטמו באב הטמאה - אין מטבילין אותן בין השמשות. רבי שמעון שזורי אומר: אף בחול אין מטבילין אותן בין השמשות, מפני שצריכין הערב שמש. כלים שנשטמו בולד הטמאה - מטבילין אותן בין השמשות. כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: דבר שחיבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת - אין עושין אותו בין השמשות, ודבר שאין חיבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת - עושין אותו בין השמשות:

ט. רבי נתן אומר: אף מפני נדרים נשים מחות בשעת לדתן. רבי יוסי אומר: שלשה הן דבקי מיתה מסורין לנשים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: הלכות הקדש, תרומות ומעשרותיהן הן גופי תורה, ומסורין להם לעמי הארץ - שלשתן להעשות. מדליקין את הנר, מערבין וטומנין את החמין.

³ מטפמפים המום מתחת, וכשהוא נותן כלי מתכת תחתיו, משמיעים המום קול בנפילתם - קול זמוזם, ועושים בן לחולה כדי שישן, גם עתה, בא פרופסור רוסי לידי הכרה כי הקול המוזמוזני יפה לשינה (חוזן יחזקאל).

³ לגרסת הספרים: גרנר.

⁴ כלי הוא ופיו צר, ושל מתכת הוא, ומנבק בתחתיתו נקבים דקים, וממלא מים ומתם את פיו העליון, וכל זמן שהוא סתום - אין המים יוצאים מפיו, וכשהוא נוטל הפקק העליון

מסכת שבת פרק שלישי

א. כירה שהסיקה בגפת ובעצים - סומכין לה, ואין מקימין עליה, עד שתהא גרופה וקטומה. גחלים שעממו או שנתן עליהן נעורת של פשתן - הרי הן כקטומות. שתי כירות המתאימות, אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה, משהין על גבי גרופה וקטומה, ואין משהין על גבי שאינה גרופה וקטומה. ומה הן משהין עליה? בית שמאי אומרים: אין משהין עליה כלום. ובית הלל אומרים: חמין, אבל לא תבשיל. עקר את המיחם - הכל מודים שלא יחזיר - דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בית שמאי אומרים - חמין, אבל לא תבשיל. ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל. עקר - בית שמאי אומרים: לא יחזיר. ובית הלל אומרים: יחזיר.

ב. השוכח קדרה על גבי כירה, וקדש עליו היום, בשוגג - יאכל, במזיד - לא יאכל. במה דברים אמורים? בתבשיל שלא בשל כל צרכו, וחמין שלא הוחמו כל צרכו, אבל תבשיל שבשל כל צרכו, וחמין שהוחמו כל צרכו, הרי אלו מתרין, מפני שרע להן - דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: חמין שהוחמו כל צרכו - הרי אלו מתרין, מפני שרע להן. אבל תבשיל שבשל כל צרכו, כל המצטמק ויפה לו, כגון: כרוב, ופול ובשר טרוף - אסור. וכל המצטמק ורע לו - מתר.

ג. המבשל בשבת בשוגג - יאכל. במזיד - לא יאכל. דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בשוגג - יאכל למוצאי שבת. במזיד - לא יאכל. רבי יוחנן הסנדלר אומר: בשוגג -

יאכל למוצאי שבת. לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל לא הוא ולא אחרים. כלל אמר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה: דבר שחיבין על זדונו כרת, ועל שגגתו חטאת, ועשאו בשבת, בין בשוגג בין במזיד - אסור לו ולאחרים. ודבר שאין חיבין על זדונו כרת, ועל שגגתו חטאת, ועשאו בשבת, בשוגג - יאכל למוצאי שבת, לאחרים ולא לו. במזיד - לא לו ולא לאחרים.

ד. השוחט בשבת בשוגג - יאכל למוצאי שבת. במזיד - לא יאכל. פרות שלקטן עובד כוכבים בשבת, בשוגג - יאכל למוצאי שבת. במזיד - לא יאכל אלא בכדי שיצטוו.

ה. התורם והמעשר בשבת, בין בשוגג בין במזיד - מעשרותיו מעשר. המטבל פלים בשבת, בין בשוגג בין במזיד - עלו לו ידי טבילה.

ו. הנוטע בשבת בשוגג - יקים. במזיד - יעקר. ובשביעית, בין בשוגג בין במזיד - יעקר. מפני מה אמרו: הנוטע בשבת בשוגג יקים, במזיד יעקר, ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקר? לפי שמונין לשביעית ואין מונין לשבתות. דבר אחר: נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות. רבי יהודה אומר: חלוף הדברים: בשבת, בין בשוגג בין במזיד - יעקר. בשביעית, בשוגג - יקים, במזיד - יעקר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין מגלגלין ביצים בסיד רותח, אבל מגלגלין ביצים על גבי עפר רותח.

מכשיל כלל, דאין בשול אלא באש. ובקעפר אסור מפני שמוזי עפר ממקומו. אבל הנגרא סבר, דאיירי בסיד גמור דהוא תולדות האור, ובקעפר מתר - כי הוא רק מנגלגל מעל גבו ואינו מוזי אותו (על פי י'חזון י'חזקאל).

⁵ לפי גירסת הספרים: מגלגלין ביצים על גבי סיד רותח, ואין מנגלגלין ביצים על גבי עפר רותח. וגרסת הנגרא היא להפוך, ככפנים. כי בגרסת הספרים איירי בסיד בתולדות החמה היא, ומתר להם בשבת בתולדות החמה, ואין בו משום

<p>1</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כג 23</p>	<p>עלות השחר _____ 4:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:11 בבלי: סוכה כה • ירושלמי: נדרים יז • תוספתא: חלה ב ב"ך: איוב כח-כט • רמב"ם: תרומות יג</p>
<p>2</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כד 24</p>	<p>עלות השחר _____ 4:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:51 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:09 בבלי: סוכה כו • ירושלמי: נדרים יח • תוספתא: ערלה א ב"ך: איוב ל-לא • רמב"ם: תרומות יד</p>
<p>3</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כה 25</p>	<p>עלות השחר _____ 4:42 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:08 בבלי: סוכה כז • ירושלמי: נדרים יט • תוספתא: בכורים א ב"ך: איוב לב-לג • רמב"ם: תרומות טו</p>
<p>4</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כו 26</p>	<p>עלות השחר _____ 4:43 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 שקיעה _____ 8:07 בבלי: סוכה כח • ירושלמי: נדרים כ • תוספתא: בכורים ב ב"ך: איוב לד-לה • רמב"ם: מעשר א</p>
<p>5</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כז 27</p>	<p>יום כפור קטן</p> <p>עלות השחר _____ 4:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:06 בבלי: סוכה כט • ירושלמי: נדרים כא • תוספתא: שבת א ב"ך: איוב לו-לז • רמב"ם: מעשר ב</p>
<p>6</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כח 28</p>	<p>עלות השחר _____ 4:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:05 בבלי: סוכה ל • ירושלמי: נדרים כב • תוספתא: שבת ב ב"ך: איוב לח-לט • רמב"ם: מעשר ג</p>
<p>7</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כט 29</p>	<p>ראה, מבה"ת, פרקה</p> <p>עלות השחר _____ 4:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 שקיעה _____ 8:04 בבלי: סוכה לא • ירושלמי: נדרים כג • תוספתא: שבת ג ב"ך: איוב מ-מא • רמב"ם: מעשר ד</p>

Candle Lighting **7:48** הדלקת הנרות

Shabbos Ends **9:17** זמן מוצש"ק

מברכים חודש אלול המולד: זונטאג אינדערפרי, 43 מינוט און 10 חלקים נאך 10

ווער עס ווייסט פון ארץ ישראל, ער האט שוין געשפירט דעם אמת'ן מעם פון ארץ ישראל, ער קען דערקענען אויף איינעם אויב יענער איז געווען פיי אן אמת'ן צדיק אויף ראש השנה אדער נישט. (ספר תמרות אות צדיק חלק ב' סימן כ"א)